

EX LIBRIS
ILLVSTRISSIMI VIRI,
DN. DAN. LVDOLPHI,
LIB. BAR. de DANCKELMANN,
S. REG. MAI. BORVSS. CONSILIARII
STATVS INTIMI, cetera,
BIBLIOTHECÆ ACAD. FRIDERICIANÆ
TESTAMENTO RELICTIS.

M. C

Ga. 37.

1. Perely mellificum —
2. Bucholcni catalogus consulum
Romanorum Bucholcni.

DD

C A T A L O G V S
C O N S V L V M
R O M A N O R V M :

Monstrans continuam annorum seriem, ab ciectis ex
vrbe Roma Regibus, vsque ad mortem M. Tullii
Ciceronis, cuius tempore Consulum auctoritas &
potentia ad Imperatores delata, desit, & Consules
tantummodò Honorarii creari capti sunt.

*Ex probatissimis historiae Romanae scriptoribus singulari
fide & diligentia contextus & conscriptus,*

A B

A B R A H A M O B V C H O L C E R O .

Nunc verò post mortem auctoris, cum propter com-
munia adolescentum studia, tum propter Hi-
storiae Romanae cognitionem & Scri-
ptorum Ciceronis lectionem
in lucem editus.

Ex Officina Commeliniana.

M. D. XCVIII.

CATALOGVS
CONSVM
ROMANORVM

Monsieur le Cardinal de Rohan, Archevêque de Strasbourg, &c. &c. &c.
Le Roy, le Roy de Sicile, le Roy de Sardaigne, le Roy de Naples, &c. &c. &c.
Le Duc de Bourgogne, le Duc de Brabant, le Duc de Lotharingue, &c. &c. &c.
Le Duc de Savoie, le Duc de Modene, le Duc de Parme, &c. &c. &c.
Le Duc de Calabre, le Duc de Calabre, le Duc de Calabre, &c. &c. &c.
Le Duc de Calabre, le Duc de Calabre, le Duc de Calabre, &c. &c. &c.

Le Duc de Calabre, le Duc de Calabre, le Duc de Calabre, &c. &c. &c.
Le Duc de Calabre, le Duc de Calabre, le Duc de Calabre, &c. &c. &c.

Le Duc de Calabre, le Duc de Calabre, le Duc de Calabre, &c. &c. &c.

Le Duc de Calabre, le Duc de Calabre, le Duc de Calabre, &c. &c. &c.
Le Duc de Calabre, le Duc de Calabre, le Duc de Calabre, &c. &c. &c.

Ex Officio Castellani
M. D. C. C. C. C.

I

S E R I E S C O N -
S V L V M R O M A N O -
R V M D E D V C T A V S -
Q V E A D M O R T E M
M. T. Ciceronis.

* * *

P R I M A Reipub. Romanæ mu-
tatio facta est, expulso ex vrbe
Tarquinio Superbo, Romano-
rum Rege septimo. Huic rei
occasionem præbuit scelus Tar-
quinii Collatini: de quo sic Pli-
nius lib. de viris illustribus, cap. 9.

Tarquinius Collatinus, sorore Tarquinij Su-
perbi genitus, in cōtubernio iuuenū regionum
Ardeæ erat. Vbi cū fortè in liberiore cōuiuio
coniugem suā vnusquisque laudaret, placuit ex-
periri. Itaque equis Romam petunt: Regias nu-
rus in conuiuio & luxu deprehendunt: exinde
Collatiam petunt: Lucretiam inter ancillas in
lanificio offendunt. Ita ea pudicissima iudica-
tur. Ad quam corrumpendam Tarquinius Sex-
tus nocte Collatiam rediit, & iure propinqui-
tatis in domum Collatini venit, & in cubiculū
Lucretiæ irrupit, pudicitiam expugnauit. Illa
postero die, aduocatis patre & coniuge, rem ex-
posuit: & se cultro, quem veste texerat, occidit.
Illi in exitium Regum coniurarunt, eorūque
exilio necem Lucretiæ vindicauerunt.

Historiam Lucretiæ describunt Dionys. Ha-
licarnassensis lib. 4. Liuius decad. 2. lib. 1. & om-
nium elegantissimè Ouid. lib. 2. Fastorum circa
finem: Orosius, Eutropius, Florus, Valer. Max.
lib. 6. cap. 1.

Anni
Mundi.

Vrbis
cond.

Regnatum fuit Romæ sub septem Regibus

A j

3464.

inde vsque ab vrbe condita annis 244.

Olympias 68. Annus vrbe conditæ secundū Dionysium 245. ante natum Christum 507. ante Iulii Cæsaris Monarchiam 460.

Tarquinius Superbus vltimus Romanorum Rex, vrbe & regno eiicitur 24. Februarij : qui dies postea Regifugium dictus est.

245.

HOC ANNO PRIMI COSS. ROMÆ CREATI SVNT. Cicero lib. de legibus ait: Consules à cōsulendo dictos, quod Reipub. consulerent. Dionysius Græcè nominat *συμβέλοις*, siue *προβούλοις*. Græci tamē procedente tempore *ὑπάτοις* appellare maluerunt, à potestatis præcellentia : Nam quod præcellens & summum est, prisca Græci vocarunt *ὑπατον*.

Habuit autem hic primus annus quinque Consules: quorum hæc sunt nomina:

Coss. L. Iunius Brutus in prælio occisus ab Arunte Regis Tarquinij Superbi filio. In eius locum factus est:	L. Tarquinius Collatinus, Lucretiæ maritus : abdicauit. Ei successus est:
Sp. Lucretius Tricipitinus (Lucretiæ parēs) in magistratu mortuus. Ei surrogatus est:	Pub. Valerius Poplicola: sic dictus, quòd populū coleret : <i>δημοκνηδύρ</i> .
M. Horatius Pulvillus.	

Plura de hoc anno Valer. Max. lib. 1. cap. 8. dist. 5. Item, lib. 4. c. 1. dist. 1. Item lib. 4. c. 4. dist. 1. Item, lib. 5. c. 6. dist. 1. Item, lib. 5. c. 8. dist. 1. Item, Augustin. Ciuit. Dei. lib. 7. cap. 19.

Pub.

3465.

Pub. Valerius Po- T. Lucretius Trici
plicola. pitinus.

246.

Census Romæ actus. Censa sunt Romanorū
ciuium 130. millia. *Dionys.*

3466.

P. Valerius Popli- M. Horatius Puluil
cola II I. lus II.

247.

Bellum Etruscum III. cum Rege Por
sena. *Dionys.*

In hoc bello Horatius Cocles cum hostes in
urbem Romam irrupturi essent, extremam par-
tem pontis sublicii occupauit, totūque hostiū
agmen pugnando sustinuit, donec post tergum
suum pons abrumperetur. Tandem ille se in a-
quas Tyberis fluiui præcipitauit, ex quibus sal-
uus & incolumis enatauit, non fluminis altitu-
dine deiectus, nec hostium telis vndique in eum
congestis oppressus. Clælia item virgo obses ho-
sti Porsenæ data, nocturno tempore custodiam
egressa equum conscendit, celeriq. traiectu flu-
minis nō solūm obsidione, sed etiā metu patriā
puella soluit, Viris lumen virtutis præferendo.

Valer. Max. lib. 3. c. 2.

Mucius castra Porsenæ clam ferro cinctus in-
trauit, in mōlantēque ante aram conatus est
occidere. Sed cum regem non nosset, & pro Re-
ge Scribam peremisset, comprehensus & coniu-
ratos prodere iussus, manum suam igne torreri
passus est, vt ostenderet, se nulla supplicii atroci-
tate vinci posse. Eam fortitudinē Rex miratus,
liberum eum dimisit, & cum Romanis pacem
fecit. *Valerius Max. lib. 3. c. 3. Dionys. Liuius.*

Capitolium Romæ dedicatum.

Horatius Puluillus, cum in Capitolio Ioui
ædem Pontifex dedicaret, intēque nuncupatio-
nem solennium verborum postem tenens, mor-
tuum esse filium suum audiisset: neque manū

A ij

à poste remouit, ne tanti templi dedicationem interrumpere: Neque vultum à publica religione ad priuatum dolorem deflexit, ne patris magis, quàm pōtificis partes egisse videretur. Tolle, inquit, cadauer. *Valer. Max. lib. 5. c. 10. Lini. Dionys.*

3467.	Sp. Lartius Flauus.	T. Herminius Aquilinus.	248.
	Hos Cōs. transcendit Linius: Nos ex Dionysio eos reposuimus.		
3468. Olymp. 69.	M. Valerius Volufius.	P. Postumius Turturbertus.	249.
	Bellum Sabinum: de quo Dionys. M. Valerii vitam describit Plutarchus.		
3469.	P. Valerius Poplicola III.	T. Lucretius Tricipitinus II.	250.
3470.	P. Postumius Turturbertus II.	Agrippa Menenius Lanatus.	251.
	Ouatio Romæ hoc anno instituta est: cū Postumius omnium primus urbem ouans ingrederetur. Est autem ouatio triūphi genus, sed minor iusto Triumpho. Hoc etiam anno Valerius Poplicola (qui primus Cōs. cum Iunio Bruto fuerat, & reges expulerat) morbo perit: tamque ab omni auaritia alienus & pauper fuit, ut ne quidem ad sepulturam procurandam satis sumptuum relinqueret. Qua re cognita, Senatus tanti viri egestatem miseratus, decreuit in sepulturam impensas ex ærario publico. <i>Dionys. Lini.</i>		
3471.	Opiter Verginius Tricoftus.	Sp. Cassius Viscellinus.	252.
3472. Olymp. 70.	Postumus Cominius Auruncus.	T. Lartius Flauus.	253.

PRI. L.

ROMANIS.

5

PRIMVS DICTATOR ROM. T.
LARTIVS Flavius.

Primus Magister Equitum Sp. Cassius
Viscellinus.

Ab hac prima Dictatura vsque ad natalē Iu-
lii Cæsaris, qui Romæ vltimus Dictator fuit, an-
ni 400: & ad postremam eius Dictaturam 456.
Tot annis durauit Dictaturæ dignitas, quæ vnâ
cum Iulii morte desit. Dionysius primam Di-
ctaturam habet anno V. C. 256.

3473.

Ser. Sulpitius Ca- M. Tullius Lógus
merinus.

254.

Cicero in Bruto ait, hos fuisse Coss. anno 10.
post Reges exactos: id nobiscum congruit, si pri-
mos Coss. connumeret.

3474.

P. Veturius Gemi- T. Æbutius Helua
nus.

255.

3475.

T. Lartius Flauus Q. Cloelius Sicu-
I I. lus.

256.

3476.
Olymp.
71.

A. Sempronius A- M. Minatius Au-
tratinus. gurinus.

257.

His Coss. ædes Saturno Romæ dedicatæ: Sa-
turnalia dies festus institutus. *Macrob. l. c. 6.*

3477.

A. Postumus Al- T. Verginius Tri-
bius. costus.

258.

PUGNA AD LACVM REGILLVM:
in qua victi sunt Latini à Dictatore Postumio
Regillensi die 15. Iulii. Hæc fuit postrema pu-
gna Tarquinii Superbi cum Romanis. Paulò
post obiit Tarquinius anno 14. suæ eiectionis
vel exilii. *Dionys.*

A iij

3478. M. Claudius Sabinus P. Seruilius Prif^{259.}
Regillensis. cus.

3479. A. Verginius Tri- T. Veturius Gemi
cost. Cœlimon. nus Cicurinus. 260.

SECESSIO PLEBIS IN MON-
TEM SACRVM. Ter secessit plebs Roma-
na à Magistratu urbano in Montes: I. Anno V.
C. 260. II. V. C. 305. III. V. C. 467. Secunda distat
à prima annis 45. Tertia distat à prima annis
207. à secunda 162. *Valer. Max. lib. 8. c. 9. dist. 1.* Re-
gibus exactis, plebs dissidens à patribus, iuxta
ripam fluminis Anienis in colle, qui Sacer ap-
pellatur, armata consedit, Eratque non solum
deformis, sed etiã miserrimus Reip. status: à ca-
pite eius cætera parte corporis pestifera seditio-
ne diuisa. Ac ni Valerij subuenisset eloquentia,
spes imperij in ipso penè ortu suo corruisset. Is
namq; populũ noua & insolita libertate temere
gaudētē, oratione ad meliora cōsilia renocatũ,
Senatui subiecit, id est, urbem vrbi iūxit. Verbis
ergo factũdis ira, consternatio & arma cesserũt.

Cice. scribit hũc esse post Reges exactos ann.
16. quo plebs propter nimia dominationē poten-
tiũ secesserit & leges SACRATAS sibi cōstituerit.

Plinius Secundus li. 2. de viris illustribus cap.
18. Cũ populus à patribus secessisset, nec renoca-
ri posset, quo tributum & militiam toleraret,
Menenius Agrippa hoc apologo populũ ad cõ-
cordiã reduxit: Olim, inquit, humani artus cùm
ventrem ociosum cernerent, ab eo discordarũt,
& suum illi ministerium negauerunt. Cũ eo pa-
cto & ipsi deficerent, intellexerunt ventrē, acce-
ptos cibos per omnia membra digerere, & cũ eo
in gratiã redierunt. Sic Senatus & populus quasi
vnum corpus discordia pereũt, cõcordia valent.
Hac fabula audita populus in urbē regressus est.

3480.
Olymp.
72.

Sp. Cassius Viscel- Postumus Comi- 261.
linus II. nius Aurũcus II.

TRIBUNI PLEBIS PRIMVM CREATI.

Cic. lib. 3. de legibus, ait, Tribunitiam potestatem in seditione & ad seditionem natam esse inter arma civium. &c. Valer. Max. l. 4. c. 3. dist. 4. de Cn. Marcio: qui hoc anno dictus est Coriolanus, quod eius virtute oppidum Corioli captum sit.

3481. T. Geganius Ma- P. Minucius Augu- 262.
cerinus. rinus.

3482. A. Sempronius A- M. Minucius Au- 263.
tratinus II. gurinus II.

Coriolanus exilio à plebe mulctatur, quod obstitisset, ne frumentum ex Sicilia aduectum plebi diuideretur, in summa annonæ caritate. Damnatus absens in Volscos abiit. *Liv.* Vitam Coriolani descripsit Plutar. quem consules.

3483. Q. Sulpitius Came Sp. Lartius Flauus 264.
rinus Cornutus. II.

3484. C. Iulius Iulius. P. Pinarius Mamercin. Rufus. 265.
Olymp. Ab hoc C. Iulio quidam incipiunt Genealogiam Iulij Cæsaris: ante primum eius Consulatum 429. anno; ante eius Monarchiam 440.
73.

Coriolanus Romanis bellum mouet, & Circeios Romanam coloniam capit. *Cic. Bruto:* Bellum Volscorum illud grauissimum, cui Coriolanus exul interfuit, eodem ferè tempore, quo Persarum bellum fuit, similisque fortuna clarorum virorum, siquidem vterque (Themistocles & Coriolanus) cum ciuis egregius fuisset, populi ingrati pulsus iniuria, se ad hostes contulit, conatumque iracundiæ suæ, morte sedauit.

3485. Sp. Nautius Ruti- Sex. Furius Medul- 266.
lus. lin. Fufus.

Coriolanus cum agrum Romanum populatus esset, à matre Veturia, & coniuge Voluntia placatur & exoratur, ne patriam oppugnet. *Liv. Dionys.*

Vide Valer. Max. l. 5. cap. 2. dist. 1. Et cap. 4. dist. 1. Coriolanus necatus à Rom. plebe. *Dionys.*

348.	C. Acquillius Tuscus.	T. Sicinius Sabinus.	267.
3487.	Sp. Cassius Viscellinus III.	Proculus Verginius Tricoftus Rutilus.	268.
<p>LEX AGRARIA PRIMA: quã promulgavit Sp. Cassius Viscellinus. Hic anno proximo quasi de regno cogitasset damnatus, nefarii consilii pœnas morte perfoluit. Hæc lex semper agitata est maximis rerum Romanarũ motibus. Vide Zafium de lege Cassia.</p>			
3488. Olymp. 74.	Q. Fabius Vibulanus.	Ser. Cornelius Maluginensis.	269.
<p>Valer. Max. lib. 5. c. 8. dist. 2. de nece Sp. Cassii auctoris Legis Agrariæ. Item lib. 6. c. 3. dist. 1.</p>			
3489.	L. Aimilius Mamercinus.	K. Fabius Vibulanus.	270.
3490.	M. Fabius Vibulanus.	L. Valerius Potitus Volusus.	271.
3491.	C. Julius Iulus.	Q. Fabius Vibulanus II.	272.
3492. Olymp. 75.	K. Fabius Vibulanus I I.	Sp. Furius Fusus.	273.
3493.	Cn. Manlius Vultus Cincinnarus.	M. Fabius Vibulanus I I.	274.
<p>Atrox præliũ Romanorũ cũ Veientibus ac Etruscis, in quo occubuit Manlius Cos. <i>Val. Max. l. 5. c. 5. dist. 2.</i></p>			
			K. Fabius

3494.	K. Fabius Vibulanus III.	T. Verginius Tricostus Rutilus.	275.
Trecenti & sex homines nati ex gente Fabia, autore Cos. Fabio Senatam adent, & Veies bellum deposcunt, vltro suam operam offerentes, & clientibus atque amicis iuuantibus, suo sumptu id gerere, & sustinere pollicentes. <i>Dionys.</i>			
3495.	L. Aimilius Mamercinus I.	C. Seruilius Structus Ahala:	276.
Huic mortuo successus est C. Cornelius Lentulus Esquilinus.			
3496. Olymp. 76.	C. Horatius Pulvillus.	T. Menenius Agrippa F. Lanatus.	277.
Capta Cremera ex gente Fabia 306. homines interfecti sunt ab Etruscis. <i>Dionys.</i> Vide Gellium I. 17. c. 21. Plinius Secundus de viris illustrib. c. 14 Romani cum aduersum Veientes bellarent, eos sibi hostes familia Fabrorum priuato nomine deposcit: & profecti trecenti sex, duce Fabio consule, fuerunt. Cum saepe victores extitissent, apud Cremeram fluium castra posuerunt. Veientes ad dolos conuersi, pecora ex aduerso in conspectu illorum posuerunt, ad quae progressi Fabii, in insidias delapsi, ad vnum occisione perierunt. Dies quo id factum (18. Iulii) inter nefastos relatus. Porta, qua profecti fuerant, Scelerata est appellata. Ex ea gente ortus est Q. Fabius Maximus, qui Hannibalem mora fregit, Cunctator ab obtrectatoribus dictus.			
3497.	A. Verginius Tricostus Rutilus.	Sp. Seruilius Structus.	278.
3498.	P. Valer. Poplicola	C. Nautius Rutilus.	279.
3499.	L. Furius Medullinus.	A. Manlius Vulso	280.

Fusus.

Cincinnatus.

LVSTRVM VIII. in lapidibus Capito-
linis annotatur hoc anno factum: Eo censa esse
ait Dionysius ciuium cxxx. millia & amplius.

3500.
Olymp.
77.

L. Aimilius Ma- Vopiscus Iulius Iu- 281.
mercinius III. lus.

De huius anni seditionibus in vrbē Roma vi-
de Liui. & Dionys. Nam plebs Romana pulsatis
lictoribus impetum fecit in Coss. qui nisi è fo-
ro se proripuissent, perpetratum fuisset nefariū
scelus. Hos motus excitauit Cn. Genucius Tri-
bunus plebis, ob agrorum diuisionem, secundū
legem Agrariam ante 13. annos à Sp. Cassio latā.

3501.

P. Furius Medul- L. Pinarius Mamer- 282.
lin. Fusus. cinus Rufus.

Lata est lex Voleronia, à Volerone tribuno
plebis de plebeiis magistratibus, comitiis tribu-
tis, creādis. Haud parua res sub titulo prima spe-
cie minimè atroci ferebatur, sed quæ patriciis
omnē potestatē, per cliētū suffragia creādi tribu-
nos, quos vellēt, ablatura erat. Ea res variis cer-
taminib. in annū sequentē extracta est. *Liui. Zaf.*

3502.

T. Quinctius Bar- Ap. Claudius Sabi- 283.
batus Capitolin. nus Regillens.

Hoc anno primum tributis Comitiis Tribu-
ni creati sunt lege Voleronia. *Liui.*

3503.

L. Valerius Potitus Ti. Aimilius Ma- 284.
Volusus II. mercinius.

3504.
Olymp.
78

A. Verginius Tri- T. Numicius Pril- 285.
cost. Cœlimon. cus.

3505.

T. Quinct. Barba- Q. Seruilius Prif- 286.
tus Capitolin II. cus Structus.
Ti.

3506.	Ti. Aemilius Ma- mercinus II.	Q. Fabius Vibula- nus.	287.
	Hic est Q. Fabius, qui ex 306. Fabiis ante decē- niū ad Cremerā interfectis Romæ super fuerat.		
3507.	Sp. Postumius Al- bus Regillens.	Q. Seruilius Pris- cus Structus II.	288.
3508. Olymp. 70.	Q. Fabius Vibula- nus II. LVSTRVM IX.	T. Quinctius Bar- batus Capitol. III.	289.
3509.	A. Postumius Al- bus Regillens.	Sp. Furius Medul- lin. Fufus.	290.
	Hoc anno Procos: Primus T. Quinctius crea- tus est, & contra Æquos cum exercitu sociali ca- stris Rom. subsidio missus est. Sequentibus autē temporibus obseruatum est, vt si quis anno vno Cos. fuisset, anno sequenti Procos: diceretur, & prouinciam certam sortitus eam cum Consula- ri potestate administraret. Vide Cod. lib. I. tit. 35. de officio Procos.		
3510.	P. Seruilius Priscus.	L. Æbutius Helua.	291.
	Romæ sæuit atrocissima pestis, qua ab sum- ptus est vterque Consul. Noui Coss. magistra- tum inierunt Cal. Sextilibus.		
3511.	L. Lucretius Tri- cipitinus.	T. Veturius Gemi- nus Cicurin.	292.
	C. Terentius Arsa Tribunus plebis conten- dit imminuendū esse imperium Coss. in plebem creatis Quinquueiris, qui leges Consulari impe- rio conscriberent. Hæc res causam attulit Sena- tui, vt post decennium Romæ crearentur De- cemuiri, duplicato Quinquueirorum numero.		
3512. Olymp. 80.	P. Volumnus A- mintin. Gallus.	Ser. Sulpitius Ca- merin. Cornutus.	293.

3513. P. Valerius Popli- C. Claudius Sabi- 294.
cola II. nus Regillens.

Huic mortuo suffectus est

L. Quinctius Cincinnatus.

Dionysius scribit, hunc Cincinnatum cum in rure suo agrū coleret, ab aratro ad Consulatum vocatū esse. Alij illud in eius dictatura prima anno V.C. 296. factū scribūt, Alij in secūda V.C. 316. Herdonius Sabinus cū adiunxisset sibi fermē 4500. exulū & seruorū Capitoliū nocte armata manu clam occupauit, Sed recuperato Capitolio interfectus est. Cecidit in ea pugna Valerius Cos. Totam historiam recensent Liu. Dionys. Orosius & Augustin. Ciuit. Dei lib. 3. cap. 17.

3514. Q. Fabius Vibula- L. Cornelius Ma- 295.
nus III. luginens. Cossus.

LVSTRVM X. Censa ciuium capita
132. millia & 409.

3515. C. Nautius Ruti- L. Minucius Au- 296.
lus II. gurinus.

Hoc anno L. Quinctius Cincinnatus primā suam Dictaturam gessit: ad quam ex agro, quē colebat, eum vocatum esse scribit Dionysius. Alij ad secundam Dictaturam id referre malunt, quæ hinc distat annis 20. Vide V. C. 316.

Valer. Max. lib. 2. cap. 7. distinct. 7. Quanto spiritu putamus vsum L. Quinctium Cincinnatū Dictatorem eo tempore quo deuiētis Aequis & sub iugum missis, L. Minutium Consulatum deponere coëgit, quod castra eiusdem hostes obsederant? Indignum enim maximo imperio credidit, quem non sua virtus, sed fossa vallūque tutum præstiterat: cuique verecundiæ non fuerat, arma Romana metu trepida clausis portis contineri. Ergo imperiosissimi XII. falces, penes

penes quos Senatus & equestris ordinis, & vniuersæ plebis summum decus erat, quorumque nutu Latium, ac totius Italiæ vires regebantur, contusi atque fracti dictatoriæ se animaduersioni substrauerunt. Ac ne inulta foret læsa gloria militaris, Consul delicti omnis vindex punitus est. Idem lib. 5. cap. 2. dist. 2. Quid illa quoque iuuentute Romana gratius? quæ C. Nantio & Minutio Coss. ultra nomina sua militari Sacramento obtulit, vt Tusculanis, quorum fines Æqui occupauerant, præsidium ferrent: quia paucis ante mensibus constantissimè & fortissimè imperium Romani populi defenderant. Ergo quod auditu nouum est, ne patriæ grata voluntas cessasse videretur, exercitus se ipse conscripsit.

3516.
Olymp.
81.

C. Horatius Pul- Q. Minutius Au-
uillus. gurinus.

297.

X. TRIBVNI PLEBIS FACTI:
anno 36. à creatis primis Tribunis plebis. Ita plures instituti sunt, qui Senatui aduersus plebem crudelius aut arrogantius agenti aduersarentur.

3517.

M. Valerius Maxu Sp. Verginius Tri-
mus. cost. Cœlimon.

298.

LVDI SECVLARES PRIMI.

Lex Icilia circa hæc tempora lata, estque vna ex sacratis Legibus. *Zasius & Dionys. lib. 10.*

3518.

T. Romilius Ro- C. Veturius Gemi-
cus Vaticanus. nus Cicurinus.

299.

Plebs Romana militiam detrectauit: hac ratione factum, vt Legumlatores crearentur, qui æqua iura Senatui populoque Romano scriberent, & quibus vtrique viuerent. *Sigon.*

3519.

Sp. Tarpeius Capito A. Haterius Fontinalis.

300.

ROMANI ATHENAS MITTUNT LEGATOS allaturos Legum formulas.

His Cos. quidam putant latam Legem Aterinam, quæ & Tarpeia dicitur, & ab Haterio Cos. denominata esse existimatur.

3520.

Olymp.
82.

Sex. Quinctilius Ne P. Horatius Terpos. geminus.

301.

3521.

P. Sestius Capitolinus. T. Menenius Lanatus.

302.

ROMANORVM LEGATI ATHENIS REVERSI XII. Tabularum leges adferunt. Cic. de Orat. li. i. Fremât omnes licet, dicâ quod sentio, bibliothecas me hercule omniû Philosophorû vnus mihi videtur XII. Tabularum libellus, si quis legum fontes, & capita viderit, & auctoritatis pondere, & vtilitatis vbertate superare.

Designati in annû sequentem Cos. Ap. Claudius Regillensis, & T. Genucius Augurinus abdicarunt, vt designarentur Decemviri.

DECENVIRI ROMÆ CREATI legum ferendarû causa anno V. C. 302. *Solin. Linius.*

3522.

DECENVIRI superiore anno creati assumptis ciuitatis gubernaculis Rempub. constituere aggressi sunt. Hæc fuit altera mutatio Reipu. Romanæ à Cos. ad Decemviros translato imperio. Dionysius refert Decemvitorû gubernationem ad An. 3. Olymp. 82. & addit eos tenuisse imperium triennio. Nomina Decemvitorum huius & sequentis anni petantur ex Lilio.

303.

3523.

DECENVIRI. Sub his Decemviris exiuit Decemviratus in apertam tyrannidem. Estque annus ante bellum ciuile Iulii Cæs. 400.

304.

SECVN-

SECVNDA SECESSIO
plebis Rom. in Aventinum.

3524.
Olymp.
83.

DECEMVIRI ABDICARVNT
FACTA secessione plebis in Aventinum, ob
Appii Claudii facinus: In eorum locum facti
sunt Coss. quos alii ad hunc annum: nos verò
ad sequentem retulimus moti autoritate Dio-
nyfii. Nam is primos Tribunos Militum refert
ad annum 3. Olymp. 84. id est ad annū M. 3530.
Hinc itaque secundo incipiunt discrepare nu-
meri annorum V. C. in Coss. Catalogo Golzii
& nostro, vt distent biennio vsque ad annum
366. Nos ex sententia Dionysii referimus Coss.
sequentes ad an. 2. Olymp. 83. Liviū decad. i. lib.
9. Appii illius, qui Decemuir in annum creatus,
altero anno se ipse creavit: tertio nec ab se, nec
ab vllō creatus priuatus fasces & imperium ob-
tinuit, nec ante continuando abstinit magistra-
tu, quam obruerent eum malè parata, malè gesta
malè retenta imperia.

305.

Virginus filiam interfecit.

Decemuirorum potestas Romæ sublata est,
propter tentatam ab Appio pudicitiam filiae Vir-
ginii: de quo sic Cicero 2. de finibus: L. Virgi-
nius 60. anno post libertatem receptam Virgi-
niam filiam manu sua occidit, potius quàm ea
Appii Claudii libidini, qui tum erat summo in
imperio, dederetur. Valer. Max. l. 6. cap. 1. distin.
2. Virginus plebeii generis, sed patricii vir spi-
ritus, ne probro cõtaminaretur domus sua, pro-
prio sanguini nō pepercit. Nam cùm Ap. Clau-
dius Decemuir filiae eius virginis stuprum, pote-
statis viribus fretus, pertinacius expeteret, dedu-
ctam in forum puellam occidit, pudicæque in-
teremptor, quàm corruptæ pater esse maluit.

Vide Plinium Secundum de viris illust. cap. 21.

Hoc anno L. Sicinius Dentatus fortissimu

miles Rom. interfectus est ex insidiis, de quo sic Valer. Max. l. 3. cap. 2. dist. 24. L. Sicinii Dentati opera honorésque operum vltra fidem veri excedere iudicari possent: nisi ea certi auctores, inter quos M. Varro, monumentis suis testata esse voluissent: quem centies & vigesies in aciē descendisse tradunt, eo robore animi atque corporis vtentem, vt maiorem semper victoriæ partē traxisse videretur. Sex & XXX. spolia ex hoste retulisse, quorum in numero octo fuisse, cū quibus inspectante vtroque exercitu ex prouocatione dimicasset, XIII ciues ex media morte raptos seruasse, quinque & XL. vulnera pectore excepisse, tergo cicatricibus vacuo. Nonem triūphales imperatorum currus secutum, totius ciuitatis oculos in se numerosa donorum pompa conuertentem. Præferbantur enim aureæ coronæ octo: ciuicæ XIII. murales tres: obsidionalis vna: torques CLXXXIII. armillæ CLX. hastæ XVIII. phaleræ XXV. ornamenta etiam legioni, nedum militi satis multa. Vide de eo Dionysium sub anno V. C. 299.

3525.	L. Valerius Poplicola Potitus.	M. Horatius Barbatius.	306.
3526.	Lar. Herminius Arquilinus.	T. Verginius Tricost. Cælimon.	307.
3527.	M. Geganius Maцерinus.	C. Iulius Iulus.	308.
3528. Olymp. 84.	T. Quinctius Barbatus Capitolinus III.	Agrippa Furius Medull. Fufus.	309.
3529.	M. Genucius Augurinus.	C. Curtius Philo.	310.
	His Coss. lata est lex à Canuleio Tribuno el qpi		

plebis de communicandis plebi patriciorū con-
nubiis, quæ Decemviri antè diremerant. *Liv.*

3530

TRIBUNI MILITVM consulari po-
testate primum Romæ creati ccepti. Tertio men-
se quam inierant augurium decreto perinde ac
vicio creati honore abiere, & eodem anno in eo-
rum locum facti sunt Coss. L. Papirius Mugilla-
nus. L. Sempronius Atratinus. Hic iterum muta-
ta est forma Reipub. Romanæ, lata lege de Tri-
bunis militum, consulari potestate promiscuè ex
patriciis & plebe creandis. Primo itaque locò
Consulum tres Tribb. Militum creati sunt L. A-
tilius Longus. T. Clælius Siculus & A. Sempro-
nius Atratinus. Hi post dies 73. Magistratu depo-
sito locum denuo Coss. fecerunt. Huius rei autor
fuit C. Canuleius Trib. plebis, qui anno superio-
re legem promulgauerat, vt alter Coss. ex plebe
crearetur. Qua lege etsi nihil aliud agebatur,
quàm vt Senatus atque patriciorum potestas im-
minueretur: tamen Senatus passus est creati Tri-
bunos militum consulari potestate. Cicero lib.
9. epist. 21. L. Papirius Mugillanus Coss. cum L.
Sempronio Atratino fuit, cum antea Censor fuis-
set cum eodem, annis post Romam conditã 312.
Hoc loco congruit numerus annorum V. C. cum
supputatione Varronis, quam vbique secutus est
Cicero.

311.

3531.

M. Geganius Maceri- T. Quinct. Bar-
nus II. bat. Capitol. V.

312.

PRIMI CENSORES ROMÆ
CREATI. L. Papirius Mugillan. L. Sem-
pronius Atratinus, qui LVSTRVM
XI. condiderunt.

Volsci Ardeam urbem populo Rom. fœdera-
tam duce Clælio obsidione præmebant. Eos Ge-
ganius Coss. circumvallauit, & in extremum pe-
niculum adduxit, & sub iugum missos ignomi-

B j

niosè dimisit. Consul Geganius triumphauit duce Clælio ante currum ducto. *Lin.*

Definit historia Dionysii Halicarnass. cuius reliqua pars iniuria temporum intercidit. Deficiente Catalogo Dionysii cōtinuanda est series Cōs. ex Liuiō, Diodoro, Cassiodoro, Tabulis Capitoli nis, & cæteris autoribus.

3532. Olymp. 85.	M. Fabius Vibulanus.	Postum. Æbuti ⁹ Helua Cornicen.	313.
------------------------	----------------------	---	------

3533.	C. Furius Pacilus Fu- sus.	M. Papirius Craf- sus.	314.
-------	-------------------------------	---------------------------	------

3534.	Procul. Geganius Ma- cerinus.	L. Menenius La- natus.	315.
-------	----------------------------------	---------------------------	------

3535.	T. Quinct. Barbatus Ca- pitolin.	Agrippa Mene- nius Lanatus.	316.
-------	-------------------------------------	--------------------------------	------

L. Quinctius Cincinnatus Dictator I I.

L. Quinctio Cincinnato in agro aranti nunciatum est, ipsum Dictatorem esse factum: cuius iussu M. Equitum C. Seruilius Hala Sp. Melium regnum affectantem interemit. *Cic. Senect.* Alii referunt hunc euentum ad V. C. 296, quo L. Quinctius Cincinnatus primam Dictaturam gessit. Verum quocumque tempore ex agro ad tantam dignitatem vocatus sit, satis apparet, virtutē tunc magis in honore & admiratione fuisse, quam diuitias, nec paupertatē fuisse probro, nisi his, quibus animus fortis ad eam ferendam deesset.

3536. Olymp. 86.	Mam. Aimilius Mamercinus L. Quinctius Cincinnatus. L. Iulius Iulus.	} Tribuni } Militum. M. Ge-	317.
------------------------	---	-----------------------------------	------

ROMANIS.

3537.	M. Geganius Macerinus III. Mam. Aimilius Mamercinus Dictator triumphavit de Faliscis, Veientibus & Fidenatibus.	L. Sergius Fidenas.	318.
3538	M. Cornelius Maluginens.	L. Papirius Crassus.	319.
3539.	C. Julius Iulus I I.	L. Verginius Tricostus.	320.
LVSTRVM XII. Cens. C. Furius Pacilus Fufus, M. Geganius Macerinus.			
3540. Olymp. 87.	C. Julius Iulus I I I.	L. Verginius Tricostus I I.	321.
3541. 3542.	Tribuni Militum.		322.
3543.	T. Quinctius Pennus Cincinnatus.	C. Julius Mento.	323. 324.
3544. Olymp. 88.	L. Papirius Crassus I I.	L. Julius Iulus.	325.
3545.	L. Sergius Fidenas II.	Hostus Lucreti ⁹ Tricipitinus.	326.
3546.	T. Quinctius Pennus Cincinnatus II.	A. Cornelius Cossus.	327.
AVLVS CORNELIVS COSSVS COSS. de Veientibus triumphavit, & spolia opima retulit, hostium duce Larte Tolunio Rege ad Fidenas interfecto.			
3547.	C. Servilius Ahala.	L. Papirius Mugillanus II.	328.

B ij

20 DE CONSVLIBVS

	Tribuni Militum.	<i>Olymp.</i> 89.	
3548.			329.
3549.	LVSTRVM XIII.	Cenf. L. Papirius	330.
3550.	Crassus.		331.
3551.	L. Sempronius Atra-	Q. Fabius Vibula-	332.
	tinus.	lanus.	
3552.	Tribuni Militum.	<i>Olymp.</i> 90.	333.
3553.	T. Quinctius Capito-	Fabius Vibula-	334.
	lin. M.	nus.	
3554.	Tribuni Militum.		335.
3555.			336.
3556.	LVSTRVM XIII.	Cenf. L. Papirius	337.
3557.		Crassus. <i>Olymp.</i> 91	338.
3558.			339.
3559.			340.
3560.	<i>Olymp.</i> 92.		341.
3561.	M. Cornelius Cossus.	L. Furius Medul-	342.
		linus.	
	LVSTRVM XV.		
3562.	Q. Fabius Ambustus.	C. Furius Pacilus	343.
3563.	M. Papirius Mugilla-	Sp. Nautius Ru-	344.
	nus.	tilus.	
3564.	M. Aimilius Maceri-	C. Valerius Poti-	345.
	nus.	tus Volusus.	
	<i>Olymp.</i> 93.		
3565.	Cn. Cornelius Cossus	L. Furius Medul-	346.
		linus II.	
	Quaestores primum ex plebe creati. Liuius.		
	Sigon.		
		Tribuni	

Tribuni Militum.

3566.

3567.

3568.

3569.

3570.

3571.

3572.

3573.

3574.

3575.

3576.

3577.

3578.

3579.

3580.

Olymp. 94.

LVSTRVM XVI. Cens. M. Furius

Olymp. 95. Camillus, M. Postum.

Albinus.

LVSTRVM XVII. *Olymp.* 96.

VEII capti à M. Furio Camillo, qui hoc anno fuit Dictator.

Camillus Faliscos in ditionem populi Rom. redegit, remisso ad illos puerorum magistro pro ditore. *Lin. Plutarchus. Val. Max. l. 6. c. 5. dist. 1.*

Olymp.

97.

3581.

L. Lucretius Flauus. Ser. Sulpitius Ca-
merin.

3582.

L. Valerius Potitus M. Manlius Capi-
Poplicola. tolinus.

LVSTRVM XVIII. Cens. C. Iulius.

Iulus. L. Papirius Cursor. in Mag. mor.

In eius locum suffectus est;

M. Cornelius Maluginensis.

Dionysius ab exactis Regibus & à primis
Coss. hucusque supputat annos 119, qui numerus
ad nostram dispositionem quadrat.

3583.

Tribuni Militum.

BELLVM GALLICVM
SENONICVM.

Camillus à L. Apuleio Trib. pleb. accusatus
quòd prædam Veientanam iniquè diuisisset, in

B iij

exilium abiit, expletis an. 100. ab exilio Coriolani. Anno sequenti ab exilio reuocatus ob Gallorum aduentum. *Valer. Max. lib. 5. c. 3. dist. 2.*

3584.
Olymp.
98.

Tribuni Militum: Et: Camillus Dictator II. M. Equit. L. Valerius Potitus Poplicola. 365. ↓

ROMA CAPTA A GALLIS.

Pugna Alliensis, qua Romani à Gallis Senonibus victi sunt die 18. Iulii, ad Alliam flumen. Lapidés Capitolini habent Romæ captæ annum 363. Plinius 364. Liuius & Dionysius 365.

Historiam captæ vr̄bis lege apud Liuium. Roma fuit in potestate Gallorum septem fermè mē sibus. *Valer. Max. lib. 3. cap. 2. dist. 7.* Romani à Gallorum exercitu pulsī, cū se in Capitolium & in arcem conferrent, inque his collibus morari omnes non possent, necessarium consilium in plana vr̄bis parte seniorum relinquendorum ceperunt, quo facilius iuuentus reliquias imperii tueretur. Cæterū ne illo quidem tam misero, tamque luctuoso tempore, ciuitas nostra virtutis suæ oblita est: Senes enim defuncti honoribus, apertis ianuis, in curulibus sellis, cum insignibus magistratuū, quos gesserant, sacerdotiorūque quæ erant adepti, confederunt, vt & ipsi in occasu suo splendorem & ornamenta vitæ præteritæ retinerent, & plebem ad fortius sustinendos casus suo vigore prouocarent. Venerabilis eorum aspectus, primò hostibus fuit, & nouitate rei, & magnificentia cultus, & ipso audaciæ genere commotis. C. Atilius barbam suam permulcenti Gallo Scipionem vehementi ictu capiti inflixit, eique propter dolorem ad se occidendum ruenti cupidius corpus obtulit. Capi ergo virtus nescit, patientia dedecus ignorat. Idem, lib. 1. cap. 1. dist. 10. Vr̄be à Gallis capta cū Flamen Quirinalis virginēsq. Vestales sacra onere partito ferrent, easque pontē Sublīcium transgressas, & cliuū, qui ducit ad Ianiculum

niculum descendere incipientes. L. Aluanius plau-
stro coniugem & liberos vehens aspexisset, pro-
pior publicæ religioni, quã priuatæ caritati, suis
vt plaustro descenderent, imperavit: atque in id
virgines & sacra imposita, omisso cœpto itinere,
Cære in oppidum peruexit.

3585.

Dictator Furius Camillus III, Et Tribu-
ni Militum ann. 22.

366.

Galli Roma expulsi à Camillo dictatore

Deinceps est discrepantia vnus anni inter nu-
meros Golzii & nostros, vsque ad annũ V. C. 421.
Golzius orditur 22. annos, excluso anno V. C. 366.
nos eum includimus, secuti Diodorum lib. 15, qui
Tribunis Militum sub quibus capta est Roma
surrogat an. seq. alios Tribunos Militũ, qui Con-
sulari potestate præfuerint. Cassiodorus etiam in-
ter Coss. L. Valerium Potitum & M. Manlium in-
terponit an. 24. non connumeratis Coss. L. Æmi-
lio Mamerco, & L. Sextio. Præterea mouent nos
tria testimonia: primũ Liuii, qui V. C. 400. secũ-
dum Varronem refert ad Coss. Sulpitium Peticũ
III. Secundo Ciceronis, qui primam Decii deuo-
tionem refert (lib. 9. Epist. fam. ep. 21.) ad V. C. 415,
quod congruit nobiscum secundum Varronem.
Tertio Plinii, si pro 369. legatur 379. adiecto nu-
mero denario qui ibi omissus est. Et in anno ca-
ptæ Romæ necessariò sequimur Dionys. & non
lapides Capitolinos.

3586.

Tribuni Militum.

367.

3587.

Olymp. 99.

368.

3588.

3589.

3590.

M. Manlius ob affectati regni crimen à Tri-
bunis Militum accusatus de saxo Tarpeio deie-
ctus est. *Lin.*

369.

370.

371.

3591.	<i>Olymp.</i> 100.	372.
3592.		373.
3593.		374.
3594.		375.
3595.		376.
3596.	LVSTRVM XIX. Cens. Spurius Ser-	377.
<i>Olymp.</i>	uilius Priscus:	
101.	Q. Caelius Sículus.	
<hr/>		
3597.	Tribuni Militum.	378.
	Hoc anno quintum mutata est Reipub. Ro-	
	manæ forma, translata cōsulari potestate à Trib.	
	Militum ad Tribunos plebis, qui Rempub. ad-	
	ministrarunt quinquennio (alij quadriennio.)	
	Nam C. Licinius Caluus. L. Sextius Sextinus La-	
	teranus, tribuni plebis comitia per intercessionē	
	tollentes effecerant, vt Tribuni pleb. cōsulari po-	
	testate præessent. Ita quinquēnio Magistratum	
	Curulium solitudo fuit in vrbe: nec antè disses-	
	siones inter Nobilitatem & plebē sublatae sunt,	
	quam nono indè anno, quo M. Furius Camillus	
	Dictator V. factus est. Qui reconciliatis ordini-	
	bis Concordiæ ædem ex S. C. posuit & dedica-	
	uit. Plinius lib. 16. c. 44. scribit, anno V. C. 369. (le-	
	gendum 379.) fuisse urbem sine magistratibus.	
	Congruit secundum Varronem, si decennij o-	
	missi numerum adicias.	
<hr/>		
3598.	Tribuni plebis.	379.
3599.		380.
3600.	<i>Olymp.</i> 102.	381.
3601.		382.
3602.	Tribuni pl. & Tri. Mil.	383.
3603.		384.
3604.	<i>Olymp.</i> 103.	385.
<hr/>		
3605.	Hoc anno Dictat. & Mag. Eq. sine Cu-	386.
	rulib. Magist. fuerunt.	
	Camillus Dictator III.	

Tr.

3606. Tr. Mil. M. Furius Camillus Dictator V. 387.

3607. CONSVLES E PLEBE PRI- 388.

MVM CREARI COEPTI.

L. Aimilius Ma- L. Sextius Sextinus
merinus. Lateran. primus

è plebe.

Primus Prætor & primi Ædiles Curules
Romæ creati.

Hinc ad Ciceronis Præturam 300.

3608. L. Genucius Auen- Q. Seruilius Aha- 389.
Olymp. tinensis. la.
104. His Coss. Camillus Dictator mortuus est an-
no 25. (inclusivè) post captam Romam. *Liv.*

3609. C. Sulpitius Peti- C. Licinius Cal- 390.
cus. uus.

Ludi Scenici primum instituti. *Liuius. Valer. Max. lib. 2. cap. 4. dist. 4. Augustin. Ciuit. lib. 3. cap. 17.*

3610. L. Aimilius Ma- Cn. Genucius A- 391.
mercinus I. uentinens.

LVSTRVM XX. Cens. M. Fabius
Ambustus: L. Furius Medullinus.

3611. Q. Seruilius Aha- L. Genucius Auen 392.
la II. tinensis II.

Insigne exemplum pietatis filij erga parètem
propositum in L. Manlio, qui parentem iudicia-
li periculo liberavit. *Lege apud Liuium. Cicer. 3. Offic. Valer. Max. lib. 5. cap. 4. dist. 3.*

M. Curtius equo insilit in vastum specum, qui
ab ipso Lacus Curtius appellatus. *Liu. Valer. Max. lib. 5. c. 6. dist. 2. Liuius tamen addit, in hac*

narratione standum esse famæ, vt certam deroget vetustas fidem.

3612. Olymp. 105. C. Licinius Caluus C. Sulpicius Peti- 393.
cus II.

Galli Ancenem fluuium transgressi non procul ab vrbe Roma castra ponunt. Huc pertinet Monomachia Manlij Torquati & Galli, cui Manlius Torquem in pugna detraxit, sibique tã torquem, quam nomen Torquati induit. Cicero. Vide Gellium lib. 9. cap. 13.

3613. M. Fabius Ambustus C. Patellius Libo 394.
Visolus.

3614. M. Popillius Lænas Cn. Manlius Capitolin. Imperiosus. 395.

3615. C. Fabius Ambustus C. Plantius Proculus. 396.

LEX AMBITVS PRIMVM LATA.

3616. Olymp. 106. C. Marcius Rutilus Cn. Mālius Capitolin. Imperiosus. II. 397.

3617. M. Fabius Ambustus II. M. Popillius Lænas II. 398.

C. Martius Rutilus inuitis patriciis primus è plebe Dictator est dictus, qui oppressis hostibus sine patrũ autoritate iussu populi triumphauit.

3618. C. Sulpicius Peticus III. M. Valerius Poplicola. 399.

Liuius hos Coss. refert ad annum Urb. C. 400: congruit secundum Varronem. Sed addit hunc esse annum 35. à Roma capta (inclusiue).

Hoc

Hoc anno post longas altercationes creati sūt duo Coss. ex patriciis, qui ægrè ferebant tum Cōsulatus, tum Dictaturæ honorem esse plebi communem cum Senatoribus & nobilitate.

3619.	M. Fabius Ambustus III.	T. Quinctius Pennus Capitolinus Crispinus.	400.
3620. Olymp. 107.	C. Sulpicius Peticus IIII.	M. Valerius Poplicola II.	401.
3621.	P. Valerius Potit. Poplicola.	C. Martius Rutilus II.	402.
3622.	C. Sulpicius Peticus V. LVSTRVM XXI. Cens. Cn. Manlius Capitolinus Imperiosiss. C. Martius Rutilus.	T. Quinctius Pennus Cincinnatus.	403.
3623.	M. Popillius Lænas III.	L. Cornelius Scipio.	404.
3624. Olymp. 108.	L. Furius Camillus. M. Valerij cum Gallo pugna. Coruus pugnantem adiuvit Valerium: Vnde Coruini seu Corui cognomen accepit.	Ap. Claudius Crassus Sabinus Regillus.	405.
3625.	M. Popillius Lænas IIII.	M. Valerius Coruus, al. Coruinus.	406.
3626.	C. Plautius Ypsæus.	T. Manlius Imperiosiss. Torquatus.	407.
3627.	M. Valerius Coruus II.	C. Pœtillus Libo Visolus.	408.

DE CONSULIBVS
LVDI SECVLARES II.
FACTI.

3628. Olymp. 109.	M. Fabius Druso.	Seruius Sulpici ⁹ Camerinus.	409.
-------------------------	------------------	--	------

3629.	C. Marcius Rutilus III.	T. Manlius Impe- riosiss. Torquat. II.	410.
-------	----------------------------	--	------

3630.	M. Valerius Corvus III. Hi Coss. primi Samnitibus arma intulerunt. BELLVM SAMNITICVM dura- uit ann. 71.	A. Cornelius Cos- sus Aruina.	411.
-------	---	----------------------------------	------

LVSTRVM XXII.

3631.	Q. Seruilius Ahala.	C. Marcius Ruti- lus IIII.	412.
-------	---------------------	-------------------------------	------

3632. Olymp. 110.	L. Aemilius Mamerci nus.	C. Plautius Yp- sæus II.	413.
-------------------------	-----------------------------	-----------------------------	------

3633.	T. Manlius Imperio- siss. Torquat. III.	P. Decius Mus.	414.
-------	--	----------------	------

BELLVM LATINVM II.

Decius Consul se deuouit pro legionibus Ro.
Valer. Max. lib. 5. cap. 6. distinct. 5. Decius, qui
consulatum in familiam suam primus intulit,
cum Latino bello Romanam aciem inclinatum
& penè iam prostratam videret, caput suum pro
salute

salute Reipub. deuouit: Ac protinus concitato equo, in medium hostium agmen, patriæ salutem, sibi mortem petens, irrupit: factâque ingenti strage, plurimis telis obrutus, super corruit. Ex cuius vulneribus & sanguine insperata victoria emerfit.

T. Manlius Cos. gerens bellum cum Latinis edixit, ne quis extra ordinem pugnaret: Eius edicti oblitus T. Manlius Cos. filius, prouocatus à Geminio Metio Tusculanorum equitum præfeto, cum illis conflixit, & prouocatores hasta confodit. Deinde ubi comitante turma ac velut ouante spoliis ornatus ad patrem tenderet, ille mox in conspectu omnium, filium, quod extra ordinem in hostem pugnasset, ad palum deligari, deinde virgis ex more cædi, postremo securi percuti iussit. Iuuenis corpus spoliis contectum, quantum militaribus studiis funus vllum celebrari potest, structo extra vallum rogo, crematum est. Hinc adagium: *Manliana imperia*. Liuius Gell. l. 9. cap. 13. Valer. Max. lib. 9. ca. 3. dist. 4. Item, lib. 2. cap. 7. dist. 6. Manlius in tantum odium iuentutis Romanæ venit, vt cum victor Romam reuerteretur, & seniores omnes cum lætitia ei occurrerent, nemo iuniorum obuiam ei processerit. Hinc & cognomen Imperiosi vulgo additum est Manlio.

Hoc anno, teste Liuius, Dictator fuit L. Papyrius Crassus: & Mag. Eq. L. Papyrius Cursor. Hæc Dictaturam refert Cicero ad an. V. C. 415: idque congruit secundum Varronem. Vide Epist. fam. lib. 9. Epist. 21.

3634.	T. Aimilius Mamer- mercinius.	Q. Publilius Philo.	415.
-------	----------------------------------	---------------------	------

---

3635.	L. Furius Camillus.	C. Mœnius Nepos.	416.
-------	---------------------	------------------	------

Suggestum Romæ in foro extructum, idque

DE CONSVLIBVS

30

Rostra dictum est.

3636.
Olymp.
II.

c. Sulpicius Lon- P. Ælius Pætus.
gus.

417.

3637.

L. Papyrius cras- K. Duillius Nepos.
sus.

418.

Cic. lib. 9. Epist. famil. Ep. 21. scribit, L. Papyriū Crassum fuisse Cos. cum C. Duillio, quadriennio post Dictaturam quod ad nostram dispositionem quadrat.

3638.

M. Valerius coruus M. Atilius Regu-
III. lus.

419.

3639.

T. Verurius Calui- Sp. Postumius Al-
nus. binus.

420.

Hoc loco alij interponunt Coss. L. Papyrium Cursorem, C. Petilium Libonē Visolam II. Eos nos omittimus, cum apud Liuium, Diodorum, & Cassiodorum non reperiantur. Deinceps concordant nostri anni cum plerisque Catalogis Coss. editis à Sigonio & aliis.

3640.
Olymp.
II2.

A. Cornelius Cos- Cn. Domitius Cal-
sus Aruina II. uinus.

421.

LVSTRVM XXIII. Cens. Q. Pu-
blius Philo. Sp. Postumius Albinus.
Sigonio quoque huius anni Coss. cadunt in
annum V. C. 421.

3641.

C. Valerius Potitus M. claudius mar-
Flaccus. cellus.

422.

De matronis Romanis quæ in virorum suorū perniciem venena coxerant, vide Liuium, Valer. Max. li. 2. c. 5. dist. 3. veneficij quæstio & moribus, & legibus Romanis ignota, cōpluriū matronarū patefacto scelere orta est: Quæ cum viros suos clandestinis insidiis veneno perimerent, vnius ancillæ

ancillę indicio protractę, pars capitali iudicio dā
nataę, centum septuaginta numerum expleuerūt.

3642.	L. Papyrius Crassus II.	L. Plautius Venno.	423.
3643.	L. Aimilius Ma- mercinus Priuer- nas II.	C. Plautius Ypsęus Decianus.	424.
3644. Olymp. II3.	P. Cornelius Sca- pula.	C. Plautius Procu- lus, qui postea Ve- nox appellatus est.	425.
3645.	L. Cornelius Len- tulus.	Q. Publius Philo II.	426.
3646.	L. Papyrius Mugil- lanus.	C. Pætelius Libo Visolus III.	427.
3647.	L. Furius Camillus II.	D. Iunius Brutus Scęua.	428.
3648. Olymp. II4.	Dictator L. Papyrius cursor. & Mag. Eq. L. Papyrius Crassus: sine Cos. Magistra- tum continuerunt.		429.

LVSTRVM XXIIII.

Valer. Max. lib. 2. cap. 7. dist. 8. Papyrius Dicta-
tor, cum aduersus imperium eius Q. Fabius Rul-
lianus magister equitum exercitum in acie edu-
xisset, quęquā fuis Samnitibus in castra redierat,
tamen neque virtute eius, neq. successu, neq. no-
bilitate motus, virgas expediri, eumq. nudari ius
sit. O spectaculum admirabile, & Rullianus, &
magister equitum, & victor scissa veste, spolia-
toque corpore, licetorum verberibus lacerandus:
vt in acie exceptorum vulnerum nodosis ictibus
cruore renouato, victoriarū, quos modo specio-
sissimos erat adeptus, titulos, respergeret. Precibus

deinde suis exercitus occasionem Fabio confugiendi in urbem dedit, vbi frustra Senatus auxilium imploravit. Nihilominus enim Papyrius in exigenda pœna perseveravit: itaque coactus est pater eius, post Dictaturam, tertiumque consularum, rem ad populum devocare, auxiliūque Tribunorum plebis suppliciter pro filio petere. Neque hac re severitas Papyrij refrenari potuit: Cæterum, cum ab vniuersis ciuibus, & ipsis Tribunis plebis rogaretur, testatus est, non pœnam illam se Fabio, sed populo Rom. & Tribuniçie concedere potestati.

3649.

C. Sulpicius Longus II.

Q. Aulius Cerretanus.

430.

3650.

Q. Fabius Maximus Rullianus.

L. Fulvius Curvius.

431.

3651.

T. Veturius Calpinus II.

Sp. Postumius Albinus II.

432.

CLADES CAVDINA. Romani apud Caudium victi.

Oros. lib. 3. cap. 15. Cum superiore bello viginti millia Samnitum, Fabio Magistro equitum pugnam conferente cecidissent, circumspectiore cura Samnites ac magis instructo apparatu apud Caudinas furculas confederunt. Vbi cum Veturium & Postunium Consules, omnesque copias Romanorum angustiis locorum armisque clausissent, Pontius Dux eorum in tantum abusus est victoriæ securitate, vt Herennium patrem consulendum putaret, vtrum occideret clausos, an parceret subiugatis: vt viuos tamen dedecori reseruaret, elegit. Romanos enim antea sapissimè vinci & occidi, nunquam autem capi, aut ad deditiōnem cogi potuisse constabat. Itaque Samnites victoria potiti, vniuersum exercitum Romanum turpiter captum, armis etiam vestimentisque

tiſque nudatum, tantum ſingulis vilioribus opem-
tamenti ob verecunda corporum tegenda con-
ceſſis, ſub iugum miſſum, ſervitioque ſubiectum,
longum agere pompæ ordinem præceperunt. Sex
centis autem equitibus Romanis in obſidatum
receptis, oneratos ignominia, cæteris rebus va-
cuos, Conſules remiſerunt.

Cicero libr. 3. Offic. T. Veturius & Sp. Poſtu-
mius cum iterum Coſſ. eſſent, quia cum malè
pugnatum apud Caudium eſſet, legionibus no-
ſtris ſub iugum miſſis, pacem cum Samnitibus
fecerant, dediti ſunt hiſ. Iniuſſu enim populi, Se-
natuſque fecerant: Eodemque tempore T. Nu-
mitius, Q. Aimilius, qui cum Tribuni plebis erant
quod eorū autoritate pax erat facta, dediti ſunt,
ut pax Samnitum repudiaretur. Atque huius de-
ditionis ipſe Poſtumus, qui dedebatur, ſuaſor &
autor fuit.

Valer. Max. lib. 5. cap. 1. diſt. 5. Campani exerci-
tum noſtrum cum Conſulibus apud Caudinas
furcas, ſub iugum à Samnitibus miſſum: nec in-
erimem tantum, ſed etiam nudum urbem ſuam
intranſem: perinde ac victorem & ſpolia hoſtiū
præ ſe ferentem venerabiliter exceperunt: protin-
uſque Conſulibus inſignia honoris, militibus
veſtem, arma, equos, com meatum benigniſſimè
præſtando, & inopiam & deformitatem Roma-
næ cladis mutarunt.

Velleius ab hiſ Coſſ. ad Vinicium Coſ. nume-
rat annos 350: quæ ratio cum noſtra exactè con-
gruit. Incidit autem Vinicii Conſulatus in annū
(ſecundum Dionyſ.) 782.

3652.
Olymp.
115.

L. Papyrius Cursor   Q. Publilius Phi-
II.   lo III.

433.

3653.

L. Papyrius Cursor   Q. Aulius Cerre-
III.   tanus II.

434.

C j

DE CONSVLIBVS

3654.	L. Plautius Venno.	M. Fosius Flaccinator.	435.
	LVSTRVM XV. Cens. L. Papirius Crassus. C. Mœnius Nepos.		
3655.	Q. Aimilius Barbula.	C. Iunius Bubulcus Brutus.	436.
3656. Olymp. 116.	Sp. Nautius Rutilus.	M. Popilius Lœnas.	437.
3657.	L. Papirius Cursor III.	Q. Pobilius Philo III.	438.
3658.	M. Pœtelius Libo.	C. Sulpicius Longus III.	439.
3659.	L. Papirius Cursor V.	C. Iunius Bubulcus Brutus II.	440.
3660. Olymp. 117.	M. Valerius Maximus.	P. Decius Mus.	441.
	BELLVM ETRVSCVM IIII. LVSTRVM XXVI. Cens. Appius Claudius Cœcus, <i>Appia via munita est Romæ, & nomen sortita ab Appio Censore.</i> C. Plautius Proculus Venox.		
3661.	C. Iunius Bubulcus Brutus III.	Q. Aimilius Barbula II.	442.

Tibicines Romæ solebant in foro vulgi oculos in se conuertere, dum inter publicas priuatâsque ferias concentus edebant. Cùmque à proximi an-

mi anni Censorib. prohibiti essent, antiquo more vesci in æde Iouis, irati Tibur se contulerunt. Quorum ministerio, cum Senatus sacra deserere non æquo animo ferret, per legatos à Tiburtibus petiit, vt eos Romanis templis restituerent. Quos illi in proposito perseverantes, interposita festæ epulationis simulatione vino somnôque sopitos plaustris in urbem devehendos curauerunt, quibus & honos pristinus est restitutus. Valer. Max. lib. 2. cap. 5. distinct. 4.

3662.	Q. Fabius Maximus C. Rullian. II.	Marcus Rutilus, <i>qui postea Censor in^o appellatus est.</i>	443.
3663.	Dictator. M. Equitum.	<i>} sine Coss. fuerunt.</i>	444.
3664. Olymp. 118.	P. Decius Mus II.	Q. Fabius Maximus Rullianus III.	445.
3665.	Ap. Claudius Cæcus.	L. Volumnius Flâma Violens.	446.
	LVSTRVM XXVII. Cens. M. Valerius Maximus, C. Iunius Bubul- cus Brutus.		
3666.	Q. Marcus Tremu- lus.	P. cornelius Ar- uina.	447.
3667.	L. Postamius Megel- lus.	Ti. Minucius Au- gurius, <i>in prælio occisus est. In eius locû fa- ctus est:</i> M. Fulvius Curvus Patinus.	448.
3668. Olymp. 119.	P. Sempronius So- phus.	P. Sulpicius Sauer- rio. C. ij	449.

LVSTRVM XVIII. Cens. Q. Fabius
Maxim. Rullianus. P. Decius Mus.

C. Flavius Scriba Ciuile ius repositum in pene-
tralibus Pontificū euulgauit, & FASTOS circa fo-
rum in albo proposuit, vt quando lege agi pos-
set, sciretur. Id munus adeo gratum fuit populo,
vt Flavius fieret Trib. plebis & Senator & Ædi-
lis Curulis. Hinc liber qui actiones continet, ap-
pellatur ius ciuile Flavianum.

3669.	Ser. Cornelius Lentu- lus.	L. Genucius A- uentinensis.	450.
3670.	M. Liuius Denter.	M. Aimilius Pau- lus.	451.
3671.	Dictator. M. Equitum.	} sine Coss.	452.
3672. Olymp. 120.	Q. Appuleius Panfa.	M. Valerius Cor- uus V.	453.
3673.	M. Fuluius Pætinus.	T. Manlius Tor- quatus. Huic mortuo successit M. Valerius Coruus V I.	454.
	LVSTRVM XXIX. Cens. T. Sem- pronius Sophus. P. Sulpicius Sauerrio. Plinius & Cicero scribunt, inter primū & sex- tum Consulatum Coruini intercessisse annos 46 Quædam exemplaria Valerii Maximi habet 47: Et nos cum lapidibus Capitolinis ponimus an- nos 47, inter primum & vltimum Consulatum M. Corui. Vide an. V. C. 406.		
3674.	L. Cornelius Scipio.	Cn. Fuluius Max. Centumalus. Q. Fa-	455.

3675. Q. Fabius Maxim. Rul- P. Decius Mus 456.
lian. III. III.

3676. Ap. Claudius Cæcus T. Volumnus 457.
Olymp. I I. Flamma Vio-
121. lens I I.

Cicero in Cato. ait, inter duos Consulatus Ap-
pii Claudii Cæci interfluxisse annos decem: &
inde rursus 17. ad orationem Appii qua pacem &
fœdus cum Pyrrho dissuasit. Hi numeri ad no-
stram dispositionem congruunt.

3677. Q. Fabius Max. Rul P. Decius Mus IIII 458.
lian. V.

PUGNA AD CLVSIVM, in qua cum
equitatus Romanus à Gallis in fugam verteretur
Decius Cos. se deuotit pro Romanis, mortæque
sua victoriam ciuibus tradidit. Idẽ pater eius fe-
cerat ante annos 44. Anno V. C. 414. Cæsa sunt
eo die hostium 25. millia: capta octo millia. Ex
Decii exercitu cæsa 7000: ex Fabii copiis 1200.
Valer. Max. lib. 5. ca. 6. dist. 6. Decius filius in quar-
to Consulatu patris exemplum secutus, deuotio-
ne simili, æquẽ strenua pugna, consentaneo exitu
labantes perditasque vires vrbs nostræ correxit.
Itaque dignosci arduum est, vtrum Romana ci-
uitas vtilius habuerit Decios duces, an amiserit:
quoniam vita eorũ ne vinceretur obstitit, mors
fecit vt vinceret. Liuius est annus 46. belli Samni-
tici: scilicet expletus.

3778. L. Postumius Me- M. Atilius Regulus 459.
gellus I I.

LVSTRVM XXX. Cens. P. Cornelius
Aruiua, C. Marius Rutilus; qui postea
Censorinus appellatus est.

3679.	L. Papirius Cursor.	Sp. Caruilus Maximus.	460.
Cæsa sunt Samnitum 30340:capta 3870. Capta item signa militaria 97. Liu. Plinius lib. 7. scribit, Papirium Curforē hoc anno statuisse Romæ Solarium horologium.			
3680. Olymp. 122.	Q. Fabius Maximus Gurges.	D. Iunius Brutus Scæua.	461.
Hoc anno Æsculapius serpens Romam aduectus est. Valer. Max. lib. 1. cap. 8. dist. 2. Desinit prima Decas Liuii. Tota secunda Decas interiit, qua iactura amisimus historiam annorum 70.			
3681.	L. Postumius Megellus III.	C. Iunius Brutus Bubulcus.	462.
3682.	P. Cornelius Rufinus.	M. Curius Dentatus.	463.
Cicero in Cato. ait Curium fuisse Cos. quinquennio post Decii filii devotionem: id cum nostra supputatione congruit. Orosius: Curio Cos. cum Sabinis bellum gestum est, ubi quot millia hominum interfecta, quot capta sint, ipse Cōsul ostendit. Qui cū in Senatu magnitudinem acquisiti agri Sabini & multitudinem capti populi referre vellet, numerum explicare non potuit. M. Curius Cos. ad focum sedens, & rapis coquendis vacans, aurum oblatum à Samnitibus aspernatus est: malle se dictitans, aurum habentibus imperare: quam aurū habere: quod talis cœna non indigeret multo auro. Cic. Vide Valer. Max. lib. 4. cap. 3. dist. 5. Et Plutarch. Apoph.			
3683.	M. Valerius Corvinus.	Q. Cœdicius Noctua.	464.

LVSTRVM XXXI.

3684. Olymp. 123.	Q. Marcus Tremu- lus II.	P. Cornelius Ar- uina II.	465.
-------------------------	-----------------------------	------------------------------	------

III. VIRI CAPITALI PRIMI ROMÆ CREATI.

3685.	M. Claudius Marcel- lus.	C. Nautius Ruti- lus.	466.
-------	-----------------------------	--------------------------	------

3686.	M. Valerius Potitus Maximus.	C. Aelius Pætus.	467.
-------	---------------------------------	------------------	------

SECESSIO PLEBIS IN IA-
NICVLVM.

Estque hæc tertia Secessio Romanæ plebis à Magistratibus vrbis.

LEX HORTENSIA lata à Q. Hortensio Dictatore: nã cum plebs Romana (vt inquit Florus) propter æs alienum secessisset in Ianiculum, creatus Dictator Q. Hortensius plebem inde deduxit, legemque tulit, vt omnes Quirites plebiscita non minus ac reliquæ leges tenerent. Zafius. Gell. lib. 15. cap. 25. Plin. lib. 6. cap. 10.

3687.	C. Claudius Canina.	M. Aemilius Lepidus.	468.
-------	---------------------	----------------------	------

3688. Olymp. 124.	C. Seruilius Geminus Tucca.	L. Cæcilius Metellus.	469.
-------------------------	--------------------------------	-----------------------	------

3689.	P. Cornelius Dolabella.	Cn. Domitius Calvinus.	470.
-------	-------------------------	------------------------	------

Pugna ad lacum Vadimonis, in qua Galli cæsi sunt à Romanis.

Oros. His Coss. Lucani, Brutii Samnites cum Etruscis & Senonibus Gallis facta societate contra Romanos bellum moliti sunt. Romani ad exorandos Gallos miserunt legatos, quos Galli (violato iure gentium) interfecerunt. Augustin. Ciui. Dei, lib. 3. cap. 17. scribit, oppressum esse Romanum exercitum cum prætore Cæcilio, septemque tribunos & 13. millia militum Romanorum simul periisse.

3690.

C. Fabricius Lusci-
nus.Q. Aemilius Pa-
pus.

471.

3691.

L. Aemilius Barbula.

Q. Martius Phi-
lippus.

472.

BELLVM TARENTINVM
ET CVM REGE PYRRHO.

3692.
Olymp.
125.

P. Valerius Lævinus.

Ti. Coruncanius
Nepos.

473.

LVSTRVM XXXII. Cens. Ti. Co-
runcanius Nepos: Cn. Domitius Cal-
uinus.

Pugna Pyrrhi Regis cum Coss. Leuino, apud
Heracleam.

3693.

P. Sulpicius Sauerrio.

P. Decius Mus.

474.

Ap. Claudius Cæcus orationem habuit, ne cū
Rege Pyrrho pax fieret, cū Senatus ad fœdus
ac pacem cum Rege faciendam inclinaret: Hic
non dubitauit ea, quæ versibus complexus est
Ennius commemorare:

Quo vobis mentes, recte quæ stare solebant

Antehac dementi sese flexere ruina. Cic. Senect.

Secunda pugna Romanorum cum Pyrrho ad
Asculum: Cæsa Romanorum 500. Pyrrhi 20000.

C. Fa-

3694.	C. Fabricius Lusci nus II.	Q. Aemilius Papus II.	475.
	Quidam perfuga pollicitus est Fabricio Cos. si præmium sibi daretur, in castra rediturum, & regem Pyrrhum veneno necaturum. Hunc Fabricius reducendum curavit ad Pyrrhum: additis literis, videret quales milites sociosve haberet: sed Romani non consueſſe veneno potius, quàm virtute vincere: proinde ab iis ne timeret. Quod factum eius à Senatu laudatum est. Cic. 3. Offic.		
3695.	P. Cornelius Ruti- nus II.	C. Iunius Brutus Bubulcus II.	476.
3696. Olymp. 126.	Q. Fabius Maximus Gurges II.	C. Genucius Clepsina.	477.
3697.	M. Curius Denta- tus II.	L. Cornelius Lentulus Caudinus.	478.
	L V S T R V M XXXIII. Cens. C. Fabricius Luscinus, Q. Aemilius Papus. Tertia & vltima pugna Pyrrhi cum Romanis in campis Arusinis. Pyrrhus victus & Italia pulsus à Curio Cos.		
3698.	Ser. Cornelius Menda.	M. Curius Dentatus III.	479.
3699.	C. Fabius Durlus Licinus in Mag. mortuus est. In eius locum suffe- tus est C. Fabricius Lusci nus III.	C. Claudius Canina II.	480.

3700. Olymp. 127. L. Papyrius Cursor Sp. Carvilius Maximus II. 481.
 LVSTRVM XXXIIII. Cens. M. Curius Dentatus, L. Papyrius Cursor. Tarentinis victis pax data est, & finitum bellum Samniticum, cum durasset annis 71. Hac victoria magna pars Italiae in potestatem Rom. redacta est, victis praesertim Tarentinis, Samnitibus, Lucanis, & paulo ante quoque Etruscis.
3701. C. Quinctius Claudius L. Genucius Clepsina. 482.
 Milites Romani qui Rhegium oppidum iniusto bello occupauerant, iussu Senatus in foro Romano virgis caesi & securi percussi sunt. Valer. Max. lib. 2. cap. 7. dist. 15. Polyb.
3702. C. Genucius Clepsina. II. Cn. Cornelius Blasio. 483.
3703. C. Fabius Pictor. Q. Ogulnius Gallus. 484.
 Hoc anno populus Romanus argento signato ex S. C. primum uti cepit. Plin. lib. 33. Argentum signatum est anno urbis 485. Q. Fabio Cos. annis quinque ante primum bellum punicum. Congruit secundum Varronem.
3704. Olymp. 128. P. Sempronius Sophus. Ap. Claudius Craesus. 485.
 Velleius dicit, hos gessisse Consulatum quinquennio post Cos. Claudium Caninam.
 Terrae motus factus, cum duae acies Romanorum & Picentum initurae essent praedium. Sempronius Dux tremente inter praedium campo, Tellurem Deam placavit, promissa ei noui templi extractione. Flor. Oros. Front.
 Picentes a Romanis victi. Cos. de Picentibus triumpharunt. Conditae a Romanis urbes Ariminum

minium & Beneuentum.

3705. M. Atilius Regu- L. Julius Libo. 486.
lus.
Bellum Roman. cum Salentinis. Eutrop.
Pales in prælio sibi templum poscit. Florus.

3706. M. Fabius Pictor. D. Junius Pera. 487.

3707. Q. Fabius Maximus L. Mamilius Vitu- 488.
Gurges III. lus.

LVSTRVM XXXV. Cens. Cn.
Cornelius Blasio. C. Martius Rutilus
II. qui hoc anno Cenforinus appellatus
est.

Hoc anno bellum Punicum primum excita-
tum est: sequenti susceptum.

3708. Ap. Claudius Cau- M. Fulvius Flac- 489.
Olymp. dex. cus.
129.

Primum bellum Punicum gestum à Romanis
aduersus Carthaginenses: durauit annis 23.

Ap. Claudius Cos. vincit Hieronem, & Syra-
cusas obsidet. Hæc prima populi Romani cum
exercitu extra Italiam profectio fuit. Linius de-
cad. 4. lib. 1. numerat annos 488. ab V. C. ad Ap-
pium Claudium Cos. qui primus bellum Cartha-
ginensibus intulit. Gellius lib. 17. cap. 21. habet
hos Coss. anno V. C. 490: qui numerus ad supp.
Varronis congruit.

3709. M. Valerius Maxi- M. Otacilius Craf- 490.
mus Messalla. sus.

Hi duo Coss. in Fastis Capitolinis habent an-
notatum annum 490. M. Valerius M. Otacilius
Coss. in Siciliam traiciunt, quorum aduentu nō
solum præterque Carthaginensium vrbes ad Ro-
manos defecerunt: Sed etiam ipse Rex Hiero pa-
cem petiit atque imperauit. Polyb.

Plin. lib. 7. M. Valerium bello Punico primo Consulem Casina in Sicilia capta primum horologium in publico statuisse Varro tradit.

3710.

L. Postumius Me- Q. Mamilius Vitu-
gellus. lus.

491.

Agrigentum captum à Romanis.

Annibal cum omnibus copiis, in tempesta nocte Agrigento profugit. Romani Agrigentum occupant, urbem locupletissimam diripiunt, multitudinem feruorum, variisque prædæ generibus potiuntur.

3711.

L. Valerius Flaccus. T. Otacilius Cra-
sus.

492.

Romani classem parant in Pœnos. Polyb.

3712.

Olymp.
130.

Cn. Cornelius Sci- C. Duilius Nepos.
pio Asina.

493.

Primus Triumphus naualis Romæ a-
ctus à Cos. Duilio de Siculis & Pœ-
nis.

Primum nauale prælium Romanorum cum Carthaginensibus quo Cos. Duilius in fugam vertit Carthaginenses. Polyb. Tacitus lib. 2. Duilius primus rem Romanam mari prosperè gessit, triumphumque naualem de Pœnis meruit.

3713.

L. Cornelius Sci- C. Aquillius Flo-
pio. rus.

494.

Anno Dux Carthaginensium interfectus: L. Cornelius Scipio Cos. corpus eius è tabernaculo suo amplo funere extulit. Nec dubitauit hostis exequias ipse celebrare: tum demum victoriam, & apud Deos, & apud homines minimum inuidiæ habituram credens, cum plurimum humanitatis habuisset.

M. Ati

3714.	M. Atilius Calatinus.	C. Sulpicius Paterculus.	495.
LVSTRVM XXVI. Cens. C. Duilius Nepos, L. Cornelius Scipio.			
3715.	C. Atilius Regulus.	C. Cornelius Blasio.	496.
Vide Valer. 4. cap. 4. dist. 5.			
3716.	L. Manlius Vulso Longus.	Q. Cædicius, <i>mag. mortuus est, In eius locum factus est</i> M. Atilius Regulus II.	497.
Olymp. 131.	Romani victi à Xantippo Lacedæmonio. Regulus captus: Cæsa Romanorum 30. millia. Polyb. Appia. Oros. Xantippus pugnam cum Romanis conseruit, ingens ibi ruina Romanarum viriū fuit. Nam 30. millia Romanorum prostrata sunt. Regulus cum 500. viris captus est, & decimo demū anno belli Punici, pobilem triumphum Carthaginensibus præbuit.		
3717.	Ser. Fulvius Patin. Nobilior.	M. Aemilius Paulus.	498.
3718.	Cn. Cornelius Scipio Asina II.	A. Atilius Catalinus II.	499.
Zonaras his Coss. adscribit an. V. C. 500. Congruit Varroni. Valer. Max. lib. 6. cap. 9. dist. II. Cn. Cornelius Scipio Asina Cos. à Pœnis apud Liparas captus cum belli iure omnia perdidisset, lætiore subinde vultu eius adiutus, cuncta recuperavit, Consulque etiam iterum creatus est. Quis crederet illum à duodecim securibus ad Cartha-			

ginensium peruenturum catenas? quis rursus existimaret à Punicis vinculis ad summa imperij peruenturum fastigia? sed tamen ex Consule captiuus, & ex captiuo Consul factus est.

3719.

Cn. Seruilius Cœpio. C. Sempronius Blaesus. 500.

Romani 150. onerarias naues amittunt, classe in Syrtes impulsa. Polyb.

3720.

Olymp.

132.

Cn. Aurelius Cotta. P. Seruilius Geminus. 501.

LVSTRVM XXXVII. Cens. M. Valerius Maximus Messalla, P. Sempronius Sophus.

3721.

L. Cæcilius Metellus. C. Furius Pacilus. 502.

Circa hunc annum M. Atilius Regulus à Carthaginensibus remissus Romam, dissuasit captiuos reddi Carthaginensibus. Ipse verò Carthaginē ad exquisita supplicia rediit, quod dato iureiurando pollicitus fuerat. Vigilando itaque apud Carthaginenses necatus est. Valer. Oros. L. Metello. C. Furio Coss. Asdrubal nouus Carthaginensium imperator cum elephantis 130. & equitum peditumque amplius 30. millibus, cum Metello Coss. apud Panormum pugnam conseruit: 20. millia Carthaginensium eo prælio caesa sunt. Elephanti 26. interfecti: 104. capti: & per Italiam ducti, maximum Italicis gentibus spectaculum præbuerunt. Fessi tot malis Carthaginenses, Atilium Regulum, quem iam per quinque annos captiuum detinebant, inter legatos miserunt: quē non impetrata pace ab Italia reuersum, resectis palpebris illigatum in machina vigilando necauerunt. Cic. 3. Offic. Regulus à Carthaginensibus iuratus missus est Romam ad Senatum, vt, nisi redditi essent Pœnis captiui nobiles quidā, rediret

ret ipse Carthaginem. In Senatum venit, mandata exposuit: sed reddi captiuos negavit esse utile. Cuius cum valuisset autoritas, captiui retenti sunt: ipse Carthaginem rediit. Neque verò ignorabat, se ad crudelissimum hostem, & ad exquisita supplicia proficisci: sed iusurādū conseruādū putabat. Itaque tūm cum vigilando necabatur, erat in meliori causa, quam si domi senex, captiuus, periurus, Consularis remansisset. De atroci supplicio Reguli, lege Gellium lib. 6. cap. 4. Item, Valerium Max. lib. 9. cap. 2. dist. 1. in externis. Item, lib. 1. cap. 1. dist. 14.

3722.

C. Atilius Regulus L. Manlius Vulso

503.

II.

II.

Speciosissimus triumphus L. Cæcilij Metelli Procos. qui deuictis in Sicilia Carthaginensibus (teste Dionys. lib. 2.) primus duxit in triūpho 130. Elefantos: Lapidem Capitolini habent diem 7. Septemb. quo triumpharit. Vide Plin. lib. 8. & 7.

3723.

P. Claudius Pulcher. L. Iunius Pullus.

504.

A. ATILIVS CALATINVS

DICTATOR PRIM. EXTRA ITA-

liam exercitum

duxit.

Claudius Cos. infeliceiter pugnavit cum Carthaginensibus, quia contra auspicia profectus fuerat, de quo sic Cicero li. 2. de natura Deorum: P. Claudius per iocum DEOS irridens, cum cauea liberati pulli non pascērentur, mergi eos in aquam iussit ut biberent, quoniam esse nollent: qui risus classe deuicta multas ipsi lachrymas, magnā populo Romano cladē attulit. Collega eius Iunius, tēpestare classem amisit. Itaq. P. Claudius à populo cōdēnatus est, Iunius sibi ipse necē cōsciuit. Polyb. Ap. Claudius Cos. cum rē in deterius labi cerneret, desperatis ad extremū reb. primus omniū fugā arripuit: circiter 30. naues eū secutæ:

reliquæ omnes, 93. numero, in Carthaginensium potestatem venire. Valer. Max. lib. 1. cap. 4. dist 3. Item, lib. 8. cap. 1. dist. 4.

Plinius lib 15, cap. 1. refert hos Coss. ad annum V. C. 505: congruit secundum Varronem.

3724. Olymp. 133. C. Aurelius Cotta P. Seruilius Geminus II.

505.

3725. L. Cæcilius Metel N. Fabius Buteo. lus II.

506.

LVSTRVM XXXVIII. cens. A. Atilius Calatinus. A. Manlius Torquatus Attic.

Annibal Carthaginensium Dux natus est.

3726. M. Otacilius Crassus II. M. Fabius Licinus.

507.

De his Coss. vide Gellium lib. 10. cap. 6.

3727. M. Fabius Buteo. C. Atilius Bulbus.

508.

3728. Olymp. 334. A. Manlius Torquatus Attic. C. Sempronius Blaesus II.

509.

3729. C. Fundanius Fundulus. C. Sulpicius Galus.

510.

DVO PRÆTORES PRIMUM CREATI.

3730. C. Lutatius Catulus. A. Postumius Albinus.

511.

Pugna ad Aegates (insulam) commissa: qua victi sunt Carthaginenses à Cos. Lutatio, & prima bellum Punicum finitum est. Pugnatum est die 10. Martij. Carthaginenses insigni clade accepta pacem petierunt.

A. Man-

3731.

A. Manlius Torquatus Q. Lutatius Cer
Att. I I. CO.

512.

Pax cum Pœnis facta, quæ duravit annis 23.
Nam tot annis hinc distat secundum bellum Pu
nicum.

LVSTRVM XX XIX. Cens. C. Au
relus Cotta, M. Fabius Buteo.

3732.
Olymp.
135.

C. Claudius Centho. M. Sempronius
Tuditanus.

513.

Prima fabula Romæ acta à L. Liuiio Androni
co Poeta, Claudio Centhone Cæci filio, & Tudi
tano Coss. anno ante natum Ennium, post Ro
mam conditam an. 514. Hæc habet Cicero Bru
to: & Tuscul. i. Numeri Ciceronis congruunt ad
supputationem Varronis. Gellius lib. 17. c. 21. ait,
Liuium fabulas Romæ docuisse post Sophoclis
& Euripidis mortē annis plus ferè 160: post Me
nandri mortem circiter 52.

3733.

C. Mamilius Turri- Q. Valerius Falto.
nus.

514.

Ennius Poeta natus his Coss. Cicer. Gellius li.
17. cap. 21.

3734.

Ti. Sempronius Grac- P. Valerius Fal-
chus. to.

515.

Polyb. lib. 2. Amilcar à Carthaginensibus mit
titur in Hispaniam: Annibale filio comite, qui tū
ferè nonum ætatis annum agebat: in iis locis an
nos circiter nouem commoratus est.

Valer. lib. 9. cap. 3. dist. 3. externorū: Annibal ma
ture adeò patris vestigia subsequutus est. vt eo ex
ercitum in Hispaniam traiecturo, & ob id sacri
ficante, nouem annorum natu, altaria tenens iu
raret, se, cum primum per ætatem potuisset
rimum hostem pop. Romano futurum, vt

naçissimis precibus instantis belli commilitiũ ex
primeret. Idem significare cupiens, quanto inter
se odio Carthago & Roma dissiderent, inñicto
in terram pede, suscitatóque puluere, tum inter
eas fore finem belli dixit, cùm alterutra vrbs in
habitum pulueris esset redacta.

3735.

L. Cornelius Lentu- Q. Fuluius Flac-
lus Caudinus. cus.

516.

Bellum Ligusticum, contra Ligures
susceptum.

3736.
Olymp.
136.

P. Cornelius Lentulus C. Licinius Va-
Caudinus. rus.

517.

LVDI SÆCVLARES III.
FACTI.

Censorinus his Coss. assignat annum V. C. 518.
Congruit secundum Varronem.

3737.

T. Manlius Torqua- C. Atilius Bul-
tus. bus II.

518.

Pace pop. Rom. terra marique parata, Ia-
nus Clausus I I.

Sardiniam cepit Cos. T. Manlius Torquatus,
de qua triumphauit: eaque prima prouincia po-
puli Romani facta est.

Eutrop. De Sardis triumphatum est, & pace om-
nibus locis facta, Romani nullum bellum ha-
buerunt: quod his post Romam conditam semel
tantum, Numa Pompilio regnante, contigerat.

3738.

L. Postumius Albi- Sp. Caruilius Ma-
nus. ximus.

519.

LVS.

LVSTRVM XL. Cens. c. Atilius
Bulbus. A Postumius Albinus.

3739.

Q. Fabius Maxim. Ver- M. Pomponius
rucos. Matho.

520.

3740.
Olymp.
137.

M. Aemilius Lepi- M. Poblucius Mal-
dus. leolus.

521.

Cato Maior, dictus Censorinus, nascitur. Cic.
Senect.

3741.

M. Pomponius Ma- C. Papyrius Maso.
tho.

522.

Primum Romæ diuortium factum, Dionys. 2.
Constat per 520. annos, Romæ nullum accidisse
diuortium. Olympiade demum 137. M. Pompo-
nio, C. Papyrio Coss. primus dicitur uxorem re-
pudiasse. Sp. Coruilius. Valer. Max. idem habet li.
2. cap. 1. dist. 4. Gell. lib. 4. cap. 3. Corsicam vicit ac
prouinciam fecit C. Papyrius Maso Cos. Næuius
Poeta fabulas apud populum Romæ dedit. Gell.
lib. 17. cap. 21.

3742.

M. Aemilius Barbula. M. Iunius Pera.
LVSTRVM XLI. Cens. Q. Fabius Ma-
xim. Verrucos. M. Sempronius Tudi-
tanus.

523.

Polyb. lib. 2. Amilcar pater Annibalis, cum in
Hispania annos 9. commoratus esset, obiit eo tē-
pore, quo Romani in Illyriam cum exercitu trās
fretarunt. Ei successit Asdrubal, qui fuit Dux Car-
thaginensium an. 8. Idem lib. 3. dicit, Annibalem
mortuum decennio ante secundum bellum Pu-
nicum.

3743.

L. Postumius Albi- cn. Fuluius centu-
nus I I. malus.

524.

BELLVM ILLYRICVM:
de quo Polyb. lib. 2. Orof. lib. 4. cap. 13.

D ij

3744. Olymp. 139. Sp. Caruilius Maximus II. Q. Fabius Maximus Verrucosus II. 525.

3745. P. Valerius Flaccus. M. Atilius Regulus 526.

3746. M. Valerius Messala. L. Apustius Fullo 527.

3747. L. Aemilius Papus. C. Atilius Regulus. 528.

BELLVM GALLICVM CISPALINVM, de quo Polyb. lib. 2.

C. Acilius Cos. fortissimè dimicans occiditur, Perierunt eo prælio 40. millia Gallorum. Polyb.

LVSTRVM XLII. Cens. C. Claudius Centho: M. Iunius Pera.

3748. Olymp. 139. T. Manlius Torquatus II. Q. Fulvius Flaccus II. 529.

3749. C. Flaminius Nepos. P. Furius Philus. 530.

3750. Cn. Cornelius Scipio Calvus. M. Claudius Marcellus. 531.

Pæna ad Clastidium, qua Galli & Germani victi sunt à Romanis. Marcellus Cos. caeso duce hostium Viridumaro triumphauit Cal. Martii: & spolia opima Ioui retulit.

3751. P. Cornelius Scipio Afer. M. Minucius Rufus. 532.

Liuij Decas III. incipit.

HANNIBAL in Italiam venit.

Asdrubal Dux Carthagenensium interfectus, cum 8. annis exercitui in Hispania præfuisset. Ei successit.

successit Annibal ætat. 26, appellatus Pater exercitus Carthagenensium. Huius vitam descripsit Plutarch. Livijs & alii.

3752.
Olymp.
140.

L. Veturius Philo. c. Lutarius catulus. 533.

L V S T R V M X L I I I. Cens. L. Aimilius Papus: c. Flaminius Nepos.
Annibal Vaccæos, Carpetanos, & reliquos trās Iberum populós vicit. Polyb. Appian. Hispan.

3753.

M. Livijs Salinator. L. Aimilius Paulus 534.
Annibal Saguntum Hispaniæ oppidum, Romanis societate, fœderéque coniunctum cœpit. Saguntini longa obsidione, faméque eò redacti sunt, vt maluerint urbem incendere, & se suâque in ignem iniicere, quàm in hostium manus venire, aut à fide Romanorum discedere. Vnde proverbium: *Saguntina fames*. Nec immeritò diceretur: *Saguntina fides*. Vide Polyb. Liu. Valer. Max. Plin. lib. 29. cap. 1. ascribit his Coss. annum V. C. 535. Congruit secundum Varronem.

3754.

P. cornelius Scipio. Ti. Sempronius Longus. 535.

SECUNDVM BELLVM PVNICVM annis 17. gestū à Romanis aduersus Carthagenenses. Hoc bellum descripsit Silius Italicus Poeta, quem consule. Item, Polybius, Livijs, Appianus Alexandr. Æmilius Probus in Hannibale, Eutrop. Orosius, &c.

Pugna ad } Ticinum amnem. } *Victi Romani.*
Trebiam flu. }

Valer. Max. lib. 5. cap. 4. dist. 2. de pietate filiorum in parentes: Eadem pietas viribus suis inflāmatum Africanum superiorem, vix dum annos

puerilitatis egressum, ad opem patri in acie ferendam virili robore armavit. Consulem enim eum apud Ticinum fluuium aduersis auspiciis cum Annibale pugnans grauer saucium, intercessu suo seruauit: neque illum aut ætatis infirmitas, aut militiae tyrocinium, aut infelicis prælii etiam veterano bellatori pertimescendus exitus interpellare valuit, quo minus duplici gloria conspicuam coronam, imperatore simul & patre ex ipsa morte raptò, mereretur.

3755.

C. Flaminius I I. cn. Seruilius Geminus 536.

in prælio occisus. Ei
suffectus est

M. Atilius Regulus I I.

Pugna ad Trasimenum lacum: in quo cæsa sunt Romanorum 15. millia: alii 20. Valer. Max. lib. 1. cap. 6. dist. 6. In ea acie 15. millia Romanorum cæsa, sex millia capta, decem millia fugata sunt. Consul obtruncati corpus ad funerandum ab Annibale quæsitum est: qui quantum in ipso fuerat, Romanum sepeliret imperium.

Cunctatio Fabii Dictatoris rem Romanam restituit. Eius non dimicare vincere fuit. Valer. Max. lib. 7. cap. 3. dist. 7. Post cladem ad Trasimenum acceptam creatus est Dictator Q. Fabius Maximus I I. Mag. Equit. M. Minutius Rufus. Q. Fabius Annibalem pugnare cupientem mora fregit: Quam Fabii cunctationem M. Minutius ut timidam exagitauit: cumque cum Annibale contra Dictatoris mandatū signa contulisset, & Romana acies iam inclinaret à Fabio cum copiis suis occurrente, exercitus Minutianus seruatus est, ideòque Fabium Patrem appellauit. Vide Adag. apud Erasmod. Romanus sedendo vincit. Ennius: *Vnus homo nobis cunctando restituit rem.* Annibal dixisse fertur, se magis formidare Fabium quiescentem à pugna, quam Marcellum fortiter dimicantem. Valerius Max. lib. 4. cap. 8. distin. 1.

Q. Fa-

Q. Fabius Maximus captiuos ab Annibale interposita pactione nummorum receperat: qui cum à Senatu non præstarentur, misso in urbem filio, fundum, quem vnicum possidebat, vendidit, eiusque precium Annibali protinus numeravit. Idē, lib. 3. cap. 8. dist. 2. Q. Fab. Maxim. frustrari & eludere Pœnorum impetus, quam manum cum his tota acie conferere melius ratus, pluribus comminationibus Annibalis irritatus, sæpe etiam specie bene gerendæ rei oblata, nunquam à Consiliis salubritate, ne parui quidem certaminis discrimine, recessit. Quòdque est difficilimum, ubique ira ac spe superior apparuit. Ergo ut Scipio pugnando, ita hic non dimicando, maximè civitati nostræ succurrit. Alter enim celeritate sua Carthaginem oppressit: alter cunctatione id egit, ne Roma opprimi posset. Vide Plutarch, in vita Fabii Maximi.

Mulier Romana cum fama accepisset filium suum cum reliquo exercitu occubuisse, & is fortè ei viuis & incolumis occurreret, dicitur ad filii conspectum exanimata concidisse & expirasse. De quo vide Valerium Max. lib. 9. cap. 12. dist. 2.

3756.
Olymp.
141.

C. Terentius Varro. L. Aemilius Paulus II. 538.

PUGNA AD CANNAS Apuliæ vicū: in qua ceciderunt 40. (alii 44.) millia Romanorum: die 2. Augusti. Macrobius lib. 1. cap. 16. Gellius lib. 5. cap. 17.

Dionys. Halicarnass. lib. 2. Ex clade Cannensi tantum superfuerunt reliqui 370. è sex millibus equitum, & ex 80. millium copiis paulò plures quàm ter mille manserunt incolumes. Oros. Apud Cannas Apuliæ vicum, in pugna interfecta sunt 44. millia Romanorum. Periit etiam Aemilius Cos. Consulares autem prætorii viri 20. interfecti sunt: Senatores capti vel occisi 30: nobiles viri 300: pedestrium militum 40. millia: equitum 3500. Nec dubium est

D iij

beret, neque ei sine se dos expediri posset: Senatus ne Respub. bono duce careret, patris sibi partes desumpsit: consilioque vxoris, ac propinquorum Scipionis constituta dote summam eius ex ærario erogavit ac puellam nuptum dedit. Dotis modus 40. millia æris fuit.

3759.

Q. Fabius Maximus. T. Sēpronius Gracchus II.

540.

Q. Fabius Maximus à Senatu legatus missus ad filium Cos. in castra venit ad Sueffam: cūque filius patri obviam progredere, lictoresque patrem equo descendere non iussissent, mox filius lictorem inclamans dixit: Descendere iube: Fabius obsecutus voci lictoris de equo desiliit, & filium collaudavit, quod imperij maiestatem retineret. Experiri, inquit, volui fili, an scires consulem agere. Liuius. Valerius Max. lib. 2. cap. 2. dist. 4. Gellius lib. 2. cap. 2.

3760.
Olymp.
142.

Ap. Claudius Pulcher. Q. Fulvius Flaccus III.

541.

SYRACUSÆ CAPTÆ A MARCELLO.

Archimedes qui diu conatus Marcelli oppugnantis Syracusas eluserat, machinis mira arte extractis: interfectus est capta vrbe, ab ignaro milite, quis esset: cum ille intentus figuris Geometricis, quas in puluere descriperat, ne quidem vrbis expugnationem sensisset: & militi irrumpenti dixisset, ne lineas sibi turbaret. Vide Plutarchū in vita Marcelli. Cicero in Tuscul. gloriatur, se in Sicilia, cū ibi esset quæstor, sepulchrum illius inter vepres inuenisse. Valer. Max. lib. 8. cap. 7. dist. 7.

Duo Scipiones P. & Cn. in Hispania ab Asdrubale occisi.

3761. P. Sulpicius Galba Cn. Fulvius Centu- 542.
 Maximus. malus.

Capua capta. Liuius. Cicero contra Rullum paulò aliter. Ab hoc anno incipiunt res gestæ P. Scipionis Africani Maioris, qui in locū patris & patrui interfectorum, in Hispanias ad bellum cum pœnis gerendum missus est à Senatu, annos natus 24. (Plutarch. 27.) Liu. Huius P. Scipionis vitam descripsit Plutarchus.

Hoc anno Annibal castra posuit ad Anienem fluvium, non procul ab vrbe Roma: Estque annus 149. ab eo tempore, quo Galli Anienem transgressi fuerant, Romam occupaturi.

Eodem anno, Manlius, cum ei Consulatus deferretur ab omnibus, isque eum prætextu aduersæ valetudinis recusaret, nec audiretur: instantibus cunctis, alium, inquit, Quirites, quærite, in quem nunc honorem transferatis. Nam si me eum gerere coegeritis, nec ego mores vestros ferre, nec vos meum imperium perpeti poteritis. Valer. Max. lib. 6. cap. 4. dist. 1.

Velleius ab his Coll. Vinicium numerat annos 240. numeri congruunt ad nostram dispositionem. Idem Velleius à capta Capua ad Coll. Iulium Cæs. habet an. 152. hi quoque numeri quadrant ad nostram dispositionem.

3762. M. Valerius Læ- M. Claudius Marcel- 543.
 uinus. lus III.

BELLVM HISPANICVM.

Scipio Africanus nouam Carthaginem urbem Hispaniæ opulentissimam expugnat. Atque hæc prima eius est victoriæ: in qua illustre illud continentiæ suæ edidit specimen. Virginem enim captiuam, sponsam Allucii, ad se adductam, intactam & sanctè custoditam, ad parentes & sponsum remisit: addito etiam auro quod parentes pro redimēda ea attulerāt, dotis loco. Quo factò

cto rumor de eo increbuit per Hispanias: Venisse
Diis similitum iuuenem, vincentem omnia cū
armis, tum benignitate ac beneficiis. Livi. Va-
ler. Max. lib. 4. ca. 3. dist. 1.

3763.

Q. Fabius Maxi-
mus Verrucos-
sus V.

Q. Fulvius Flaccus
III.

544.

LVSTRVM XLIII. Cens. M. Cor-
nelius Cethegus. P. Sempronius Tu-
ditanus. *Censa sunt civium Romanorum
capita 127. millia, & 107.*

Tarentum à Q. Fabio Cos. per proditionem
arte Punica receptum.

3764.
Olymp.
143.

M. Claudius Mar-
cellus V.

T. Quinctius Cri-
spinus.

545.

Marcellus Cos. deceptus insidiis Annibalis oc-
cubuit, & à victore Annibale magnificè sepultus
est. Hic est ille M. Marcellus, qui ante annos 14.
Viridumaro Gallorum Regi opima spolia detra-
xerat: apud Nolam Annibalem vicerat: Syracu-
sas expugnauerat: & quinquies Consul fuerat.

Alter etiam Cos. Quinctius Crispinus ex vul-
nere obiit. Ita vno eodemque anno Respub. Ro-
mana utroque Consule orbata est.

3765.

C. Claudius Nero. M. Livius Salina-
tor II.

546.

Romani primum auro signato uti ce-
perunt an. 63. ex quo argento signato v-
si fuerant.

Asdrubal filius Amilcaris (frater Annibalis)
fortiter dimicans cum Cos. Claudio Nerone, in
prælio cadit, vniuerso exercitu suo deleto. Cæsa
sunt hostium 56. millia: capta 5400. Postero die
cū nunciatum esset Livio Cos. Gallos & Li-
gures vno agmine abire sine certo duce, &

posse, si vna equitum ala mittatur, omnes deleri: Superfint, inquit, aliqui nunciij & hostium cladis & nostræ virtutis. Valer. Max. lib. 3. ca. 7. dist. 4.

Controuersia Chronologica.

Liuius his Coss. adscribit annum celebratæ nouæ Olympiadis (ea nobis esset 143): Verum nos Tabulas Capitolinas secuti, Olympiadem 143. ad superioris anni Consules retulimus, idque certis de causis, quas alibi recensebimus.

3766.

Q. Cæcilius Metel L. Veturius Philo-
lus.

547.

P. Cornelius Scipio Carthaginenses Hispania expulit. Hoc anno Romæ Ignis Vestæ extinctus est negligentia virginis Vestalis. Ea res in fausti ominis loco est habita. Mirum est, tenebras non occupauisse totum orbem, iam scilicet sacro & claro lumine extincto.

3767.

P. Cornelius Sci- P. Licinius Crassus
pio, qui postea A- Diues.
fricanus appella-
tus est.

548.

3768.
Olymp.

44.

M. Cornelius Ce- P. Sempronius Tu-
thegus. ditanus.

549.

LVSTRVM XLV. Cens. M. Liuius
Salinator, C. Claudius Nero.

Plin. Secund. lib. Vir. illust. cap. 46: Annibale Italiam deuastante, ex responso librorum Sybilinorum Cibeles Mater Deum è Pessinunte Romanam accersita, cum aduerso Tyberi ueheretur, repente in alto stetit: & cum moueri nullis viribus posset, ex libris cognitum est, castissimæ demum fœminæ manu moueri posse. Tum Claudia Virgo Vestalis, falso incestu suspecta, Deam orauit, vt si pudicam se sciret, sequeretur. Et Zona imposita, nauem mouit simulachrum Matris Deum

Deum aduexit. Templum ædificauit Scipio Na-
sica, qui vir optimus iudicabatur. Valer. Max. lib.
8. cap. 15. dist. 3.

Lex Cincia lata à M. Cincio. Liuius.

3769.

Cn. Seruilius Cœ- Cn. Seruilius Ne-
pio. pos.

550.

Siphax Numidiæ Rex capitur à Scipione. Po-
lyb. lib. 14. Valerius Max. lib. 6. cap. 9. in fine ca-
pitis.

3770.

Ti. Claudius Ne- M. Seruilius Pulex
ro. Geminus.

551.

FINIS SECUNDI BEL- LI PVNICI.

PVGNA AD ZAMAM, qua Scipio postro-
mo vicit Annibalem, & secundo bello Punico
finem imposuit. Polyb. 15.

Annibal accersitur Carthaginem, cum annis
36. ab ea vrbe abfuisset, ex qua se profectum ait,
cum natus esset annos nouem. Egit itaque Anni-
bal hoc tempore annum ætatis 45. Liuius decad.
4. lib. 1. numerat annos 63. à primo bello Punico
ad finem secundi.

3771.

Cn. Cornelius Len P. Allius Paitus.
tulus.

552.

Pax iterum cum Pœnis facta, anno 40.
post pacem primi belli Punico.

P. CORNELIVS SCIPIO PROCOS.
triumphauit de Pœnis, Annibale & Siphace Re-
ge Numidarum, vnde & Africani agnomen ac-
cepit. Hic fuit triumphus omnium nobilissimus
& splendidissimus, de quo vide Liuium & alios.
Liuius etiam de Scipione Africano hoc addit:
Primus hic Imperator, nomine victæ à se gentis

est nobilitatus. Exemplo deinde huius, nequaquam victoria pares, insignes imaginum titulos, claraque cognomina familiae fecere. Valer. Max. lib. 5. cap. 1. dist. 1. Item, lib. 2. ca. 7. dist. 2.

3772. P. Sulpicius Galba C. Aurelius Cotta. 553.
Olymp. Maxim. II.
145. Bellum Philippicum siue Macedonicum, cum Philippo Rege Macedonico gestum.

Scipio Aemilianus, cum Seruius Sulpicius Galba, & Aurelius Coss. in Senatu contenderent, uter aduersus Viriatum in Hispaniam mitteretur, ac magna inter P. C. dissensio esset, omnibus quonam eius sententia inclinaret, expectantibus: Neutrum, inquit, mihi miti placet. Alter enim nihil habet: alteri autem, etiam quod habet, nequaquam satis est. Acque malam licentis imperij magistrum iudicans paupertatem, atque insatiabilem habendi cupiditatem. Quo dicto obtinuit, ut neuter in prouinciam mitteretur. Valer. Max. lib. 6. cap. 4.

3773. L. Cornelius Leatulus. P. Villius Tappulus. 554.

LVSTRVM XLVI. Cens. P. Cornelius Scipio African. P. Allius Paitus.

3774. T. Quinctius Flaminius. Sex. Aelius Paitus Catus. 555.

3775. C. Cornelius Cethegus. Q. Minucius Rufus. 556.

Pugna ad Cynoscephalas, qua à T. Quinctio Flaminio Philippus Macedoniae Rex praelio fusus & castris exutus est: & primum bellum Macedonicum finitum est. Hinc ad secundum bellum Macc-

Macedonicum anni 25. ad eius finem 29.

Cicero in Bruto habet annos 11. (completos) à Fabio V. Cos. ad huius anni Consules.

3776.
Olymp.
146.

L. Furius Purpureo. M. Claudius Marcellus.

557.

Græcis ciuitatibus redditur à Romanis libertas & immunitas. Pax item data Regi Philippo à Romanis.

Valer. Max. lib. 4. ca. 8. dist. 5. Cùm ad Isthmicū spectaculum tota Græcia conuenisset, T. Quinctius Flaminius per præconem hæc verba recitari iussit: S. P. Q. R. & Q. Flaminius Imp. omnes Græciæ vrbes, quæ sub ditione Philippi Regis fuerunt, liberâs atque immunes esse iubet. Quibus auditis, maximo & inopinato gaudio homines perculsi, primò veluti non audisse se, quæ audierat, credentes obtricerunt. Iterata deinde pronuntiatione præconis, tanta cœlum clamoris alacritate compleuerunt, vt certò constet, aues quæ superuolabant, attonitas pauentésque decidisse.

3777.

M. Porcius Cato. L. Valerius Flaccus.

538.

Liuius habet annos 21. à Cos. Cn. Seruilio & C. Flamino (V. C. 535.) ad Ver huius anni, quod fuit Ver sacrum, Lex Oppia annis 20. post abrogata est quam lata. Liu. Cicero in Bruto. Cato annis 9. post Cethegum fuit Cos.

3778.

P. Cornelius Scipio Africanus II. Ti. Sempronius Longus.

559.

LVSTRVM XLVII. Cens. Sex. Allius Paitus Catus, Cn. Cornelius Cethegus.

T. Quinctius Flaminius ex Macedonia triumphauit de Rege Philippo per triduum. Golz.

Valer. Max. lib. 2. cap. 4. dist. 3. Per 558. annos Senatus populo mixtus spectaculo ludorum interfuit. Sed hunc morem Attilius Seranus & L. Scribonius ædiles, ludos patri Deum facientes, superioris Africani sententiam secuti, discretis Senatus & populi locis, soluerunt: Eaque res auertit vulgi animum, & fauorem Scipionis magnopere quassauit.

3779.

L. Cornelius Merula.

Q. Minucius Thermus.

560.

Valer. Max. lib. 8. cap. 1. dist. 13. de fratribus à cædis crimine absolutis, eò quod in cubiculo reperti fuissent dormientes. Idem habet Cicero pro Roscio.

3780.
Olymp.
147.

L. Quinctius Flaminus.

Cn. Domitius Ahenobarbus.

561.

3781.

M. Acilius Glabrio.

P. Cornelius Scipio Nasica.

562.

Bellum Antiochinum siue Aetolicum, gestum à Romanis aduersus Antiochum Magnum & Aetolos.

PUGNA AD THERMOPYLAS: Victus Antiochus Magnus Syriæ Rex à Cornelio Scipione.

Macrobio est annus V. C. 562. li. 1. ca. 13.

3782.

L. Cornelius Scipio, qui postea Asiaticus appellatus est.

L. Cælius Nepos.

563.

Pugna ad Magnesium, qua postremo victus est Antiochus Magnus à L. Scipione Asiatico. Hac victoria tota Asia citra Taurum montem in Romanorum potestatem cessit. Ad 50. millia peditum cæsa, eo die dicuntur: equitum 4. mil-

lia: 400. capti.

Acilius Procos. de Antiocho rege & Ætolis triumphauit.

P. Scipio Africanus dixit, Si L. Scipioni fratri suo prouinciam Græciam decreuissent, se legatum iturum. Hæc vox magno assensu audita, sustulit certamen. Ambo enim consules Græciam cupiebant. Valer. Max. lib. 5. cap. 5. dist. 1.

Ecclipsis Solis 11. Iulij. *Liv. lib. 7.*

Iulij obsequentis liber de prodigiis incipit, continet prodigia annorum 180.

3783.

Cn. Manlius Vulso. M. Fuluius Nobilior.

564.

L. VSTRVM XLVIII. Cens. T. Quinctius Flaminius. M. Claudius Marcellus.

L. Scipio Procos. de Antiocho rege Syriæ & victa Asia triumphauit, & se Asiaticum appellari uoluit. Fœdus ictum cum Ætolis. Galli victi à Romanis. Leges pacis Antiocho datæ. Livius.

Valer. Max. lib. 4. cap. 1. dist. 9. Antiochus à L. Scipione ultra Taurum montem imperii finibus summotus, cum Asiam prouinciam, vicinasque ei gentes amisisset: gratias agere pop. Romano non dissimulanter tulit, quod nimis magna procuratione liberatus, modicis regni terminis uteretur. Et sanè nihil est tam præclarum, aut tam magnificum, quod non moderatione temperari desideret.

3784.
Olymp.
148.

C. Liuius Salinator. M. Valerius Messalla.

565.

3785.

M. Aimilius Lepidus. C. Flaminius Nepos.

566.

pos.
E j

P. Scipio Africanus à Trib. pleb. accusatus ob pecuniam ab Antiocho Rege acceptam, responderet his verbis: Hoc die cū Annibale feliciter pugnavi in Africa: itaque mecum in Capitolium ite Diis acturi gratias, quod mihi & hoc ipso die & sapè alias rei bene gerendæ facultatem dederunt. Celebratior is propè dies favore hominum & æstimatione veræ magnitudinis eius fuit, quã quo triumphans de Syphace Rege & Carthaginensibus, urbem est inuēctus. Hic speciosus vltimus dies Scipioni illuxit, post quem cum inuidiam & certamina cum Tribunis prospiceret, die longiore producta in Linternium concessit, vbi deinceps vitam egit, sine vrbis desiderio.

3786.

S. Postumius Albinus.

Q. Marcius Philippus.

567.

3787.

Ap. Claudius Pulcher.

M. Sempronius Tuditanus.

568.

P. Cornelius Scipio Africanus maior, cū res maximas totis 27. annis gessisset, mortuus est ætatis anno 54. Linterni, ibidēque sepeliri voluit, ne ingrata patria ossibus ipsius potiretur. Valerius Max. lib. 5. cap. 3. dist. 2. scribit, eum sepulchro suo inscribi iussisse: *Ingrata patria ne ossa quidem mea habes.* Liuius ait, variare autorum sententias de anno obitus Scipionis. Nos sequimur Cic. de Senect. vbi ait, eum obiisse anno proximo ante Censurā Catonis: quod etiā ipsi Liuius videtur probabilius. Alii ad sequentē annum referūt.

Eodem anno (plus minus completo) natus est Scipio Africanus Minor, Carthaginis euersor, quia, teste Liuius, egit annum ætat. 17. cū Rex, Perles caperetur.

Annibal Carthaginensium Dux gustato veneno moritur, ætat. 63. Alii huius quoque mortē aliō referunt.

3788.

Olymp.
149.

P. Claudius Pulcher. L. Porcius Licinus.

BEL-

569.

BELLVM CELTIBERICVM.
LVSTRVM XLIX. Cens. L. Vale-
rius Flaccus, M. Portius Cato.

Nobilis Censura Catonis, qui è Senatu eiecit
L. Flaminium an. 7. (completis) postquam Flami-
nius Consul fuisset. Cic. de Senect. Valer. Max. li.
2. cap. 9. dist. 3.

Plautus Poeta moritur Censore Catone Maio-
re. Cic. Bruto. Lex Portia de iure ciuium Rom.
lata à M. Portio Catone Censore. Hæc lex (teste
Cic. pro Rabirio) Virgas ab omnium ciuium Ro-
man. corpore amouit: ciuium libertatem licitori
eripuit. Et vt ait Liuius, graui pœna sanxit, si quis
verberasset aut necasset ciuem Romanum. Zaf.

3789. Q. Fabius Labeo. M. Claudius Marcell⁹ 570.

3890. Ad hos Coss. referunt aliqui mortem Annibalis. 571.

3791. L. Aemilius Paulus. Cn. Bæbius Tam- 572.
philus.

Perseus Philippi Regis Macedonum filius De-
metrium fratrem tentati in se parricidii accusat
apud Patrem. De ea re tres orationes, patris, Per-
sei & Demetrii, quæ mirifico excellunt artificio
apud Liuium studiosi legant, easque sibi commẽ-
datas habeant.

3792. P. Cornelius Cethe- M. Bæbius Tam- 573.
Olymp. gus.
150. philus.

His Coss. in agro Scribæ Petilii sub Ianiculo
reperitæ sunt duæ arcæ lapideæ: in quarum alte-
ra fuit corpus Numæ Regis: in altera septem libri
Latini de iure Põtificio. Val. Max. l. i. c. i. dist. 12.

3793. A. Postumius Albi- C. Calpurnius 574.
Olymp. nus. Piso.

Huic mortuo successus est
Q. Fuluius Flaccus.

3793

L. Manlius Acidin. Q. Fulvius Flac- 574.
Fuluian. cus.

L V S T R V M L. Cens. M. Aimilius
Lepidus, M. Fulvius Nobilior. *Censa
sunt Roma. ciuium capita 273. millia &
244.*

Valer. Max. lib. 4. cap. 2. dist. 1. M. Aimilius diu-
tinas ac vehementes inimicitias cū Fulvio Flac-
co gessit: quas, vt simul Censores renunciati sunt,
in campo deposuit: existimans, non oportere eos
priuatis odiis dissidere, qui publicè summa iun-
cti essent potestate. Id iudicium animi eius præ-
sens ætas comprobauit, & nobis veteres Annaliū
scriptores laudandum tradiderunt.

Lex Iulia annalis lata à L. Iunio Trib. pleb.
Quot annos nati, quémque magistratum peterēt
caperent: indè cognomen familiæ inditū, vt An-
nales appellarentur. Liuius. Ferendæ legis hu-
ius causam indicat Cicero Philippica 5. Legibus
Annalibus cū grandiore ætate ad Consu-
latum constituebant, adolescentiæ temeritatem
verebantur. C. Cæsar ineunte ætate docuit ab ex-
cellente eximiâque virtute progressum ætatis ex-
pectari non oportere. Itaque maiores nostri vete-
res leges Annales nō habebant, quas multis post
annis attulit ambitio, vt gradus esset petitionis
inter æquales. Itaque sæpe magna indoles virtu-
tis, priusquam Reip. prodesse potuisset, extincta
est. Zafius hinc colligit ætatem Consularē fuisse
43. annorum: prætoriam ætatem fuisse duobus an-
nis minorem: rursus biennio minorē quàm præ-
toriam fuisse Aediliciam.

Plinius lib. 35. cap. 3. refert hos Coss. ad annum
V. C. 575. congruit Varroni.

Philippus Macedonum Rex
moritur.

Perfes

Perses vltimus Rex Macedonum regnavit an-
nis 11. Liuius.

3794. M. Iunius Brutus. A. Manlius Vulso. 575.

3795. C. Claudius pulcher. Ti. Sēpronius Gracchus. 576.

BELLVM ISTRICVM.

Lex Claudia prima de sociis in sua ciuitate re-
gendis, lata à Cos. Claudio. Zaf.

3796. Olymp. 151. Cn. Cornelius Scipio Hispalus. Q. Petillius Spu-
rinus. 577.

in magistratu mortuus:

In eius locum factus est

C. Valerius Læuinus.

Valer. Max. lib. 1. cap. 5. dist. 9. Petillius Consul
in Liguria bellum gerens, cum montem, cui Le-
to cognomen erat, oppugnaret: interque adhor-
tationem militum dixisset, Hodie ego Letum v-
tique capiam, inconsideratus præliando, fortui-
tum iactum vocis Leto suo confirmavit.

3797. P. Mucius Scæu- M. Aimilius Lepi- 578.
la. dus I I.

Antiochus Epiphanes mortuo Seleuco fratre
suo Rege Syriæ, Romam contendit in Syriam fra-
tri in regno successurus.

3798. Sp. Postumius Albi- Q. Mucius Scæ- 579.
nus Paulul. uula.

LVSTRVM LI. Cens. Q. Fulvius
Flaccus, A. Postumius Albinus. *Censa
sunt ciuium Roman. capita 269. millia.*

Antiochus Epiphanes, aliàs Epimanes V I I I.
Syriæ Rex regnat an. 12. Regnare cepit anno Gre-
corum 137. 1. Maccab. 1. à morte Alexãdri Magni

150. Hic primum Romanæ historiæ coniunguntur & copulantur cum Chronologicis annotationibus & euentibus S. Bibliorum. Antiochi huius mores describit Lilius decad. 5. lib. 1. & Athenæus lib. 5. cap. 4. Item: lib. 10. cap. 12.

3799.

L. Postumius Albinus.

M. Popillius Lænas.

580.

Ab Antiocho Epiphane Rege Syriæ legati venerunt Romam: quorum princeps Apollonius in Senarum introductus regem excusauit, quod stipendium serius præstaret: petere Regem, ut quæ cum patre suo societas atque amicitia fuisset, ea secum renouaretur. Lilius.

37800.
Olymp.
152.

C. Popillius Lænas.

P. Allius Ligus.

581.

Hoc demum anno primùm ex plebe ambo Coss. creati sunt.

BELLVM PERSICVM siue Macedonicum II. gestum à Romanis aduersus Persen Regem Macedonum.

Actius & Staius Poetæ vixerunt.

De Actio ita Val. Max. lib. 3. cap. 7. dist. 11. Actius Iulio Cæsari (Straboni) amplissimo & florētissimo viro in Collegium Poetarum venienti nunquam assurrexit: non Maiestatis eius immemor, sed quod in comparatione communiū studiorum, aliquanto superiorem se esse confideret: quapropter insolentiæ crimine caruit, quia ibi voluminum, non imaginum certamina exercebantur.

3801.

P. Licinius Crassus.

C. Cassius Longinus.

582.

Prima expeditio Antiochi Epiphanis in Ægyptū: de quo vide Daniele cap. 11. Itē Liu. dec. 5. l. 2. Antiochus imminebat Ægypti regno, & pueritiam

ritiam Regis & inertiam tutorū spernens, & am-
bigendo de Cælesyria, causam belli se habiturū
existimabat, gesturūque id bellum sine vllō im-
pedimento, occupatis Romanis in Macedonico
bello.

3802. A. Hostilius Mancinus. A. Acilius Ser- 583.
ranus.

3803. Q. Marcius Philip- Cn. Servilius Cæ- 584.
pus I I. pio.

LVSTRVM LII. Cens. C. Claudius
Pulcher, Ti. Sempronius Gracchus.

His Coss. mortuus est Ennius Poeta, atat. 70.
Cicero Senecæ.

Epitaphium Ennij.

Aspicite ô ciues senis Ennij imaginis formam

Hic vestrum pauxit maxima facta patrum.

Nemo me lachrymis decoret, neque funera fletu

Faxit, cur? volito viuus per ora virum.

Lex Voconia lata à Q. Voconio Saxa Trib.
pleb. suadente eam Portio Catone. Cic. Zaf. Cice-
ro in Catone dicit: Catonem suasisse legem Vo-
coniam natum annos 65. Coss. Cæpione & Phi-
lippo II. Nobis prodeunt 64.

3804. L. Aimilius Paulus II. C. Licinius Cra- 585.
Olymp. sus.
153.

Pugna apud Pidnam, & finis
Regni Macedonici.

Perfes Rex Macedonum victus & captus ab
Æmilio Paulo, cuius oratio super ea re legatur
apud Liuium: est enim inter eminentiss. vna. Hac
victoria regnum Macedonum translatum est ad
Romanos. Hanc pugnam præcessit Eclipsis Lu-
næ ea nocte quæ antecessit diem 4. Septembr.
Liuius.

C. Popillius Romanorum legatus Regem Antiochum Epiphanem virga circumscripsit, & ab armis atque Ægypto discedere iussit, & subito responsum quod differebat, dare coëgit. Liuius & Valer. lib. 6. cap. 4. dist. 3.

Antiochus Epiphanes Romanorum edicto ex Ægypto eiectus, Hierosolymam cum exercitu ingreditur, templum spoliat, urbem diripit, multos ciues trucidat, 1. Maccab. 1.

Cic. lib. 1. de diuinat. L. Paulus Cos. iterum cū ei bellum vt cum rege Perse gereret obtigisset, vt ea ipsa die domum ad vesperum rediit, filiolum Tertiam suam, quæ tum erat admodum paruula, osculans, animaduertit tristitiam: quid est, inquit, mea Tertia? quid tristis es? Mi pater, inquit, Perse perit. Tum ille, arctius puellam complexus, accipio omen, inquit, mea filia. Erat autem mortuus catellus eo nomine.

3805.

Q. Allius Pærus. M. Iunius Pennus. 586.

L. AIMILIVS PAVLVS TRIVM-
PHAVIT de rege Perse per triduum: 28. 29. &
30. Nouembris. Ductus est ante currum Rex Per-
ses vnà cum duobus filiis.

Eodem anno L. Anicius Gallus prætor Illyri-
cum & Dalmatiam debellauit & in prouinciam
Romanam redegit, & post Paulum aliquot die-
bus triumphauit, Gentio Illyriorum Rege cum
fratre, coniuge & liberis ante currum ducto.

L. Pauli triumphum ita descripsit Plutarchus,
vt & inde triumphandi ratio peti possit: & nihil
vsquam legatur de triumphis simile.

3806.

C. Sulpicius Gal- M. Claudius Mar- 587.
lus. cellus.

Andria Terentij acta his Cos. ante N.
Chr. 165.

Historia Liuij deficit, quæ ex Epitome Flori
& alijs autoribus continuanda est. Series verò
Cos.

Coff. pertexenda est ex Cassiodoro & aliis, vsque ad Dionis Catalogum, qui incipit anno ab hinc centesimo.

3807.

T. Manlius Torquatus. Cn. Octavius Nepos.
Hecyra Terentij acta, Ante N. C. 164.

588.

3808.
Olymp.
154.

A. Manlius Torquatus. Q. Cassius Longinus.
L V S T R V M L I I I . C e n s s . L . A i m i l i u s
Paulus, Q. Marcius Philippus.

589.

Perfes Rex post quadriennium Albæ in libera custodia decessit. Senatus quæstorem misit, qui eum publico funere efferret, ne reliquias Regias iacere inhonoratas paterentur. Velleius. Valer. Max. lib. 5. cap. 1. dist. 1. Plutarch. in Paul. Aimilio. Alij mortem Persei referunt ad an. V. C. 586.

3809.

Ti. Sempronius Gracchus II. M. Iuuentius Thalna.
Heautontimoramenos Terentij acta.
Ante N. C. 162.

590.

3810.

P. Cornelius Scipio Nasica. C. Marcius Figulus.
Vitio facti abdicarunt. In eorum locum facti sunt

591.

P. Cornelius Lentulus. Cn. Domitius Athenobarbus.
De his Coff. vide Ciceronem 2. de natura Deorum. Valer. Maxim. lib. 9. cap. 12. dist. 3. Item lib. 1. cap. 1. dist. 3.

3811.

M. Valerius Messalla. C. Fannius Strabonella.
Terentij Eunuchus & Phormio actæ,

592.

Ante N.C.160. Gell. lib. 2. cap. 24.

3812. Olymp. 155. L. Anicius Gallus. M. Cornelius Cethegus. 593.

L. Aimilius Paulus obyt. Valer. Max. lib. 2. cap. dist. 3. & lib. 4. cap. 3. dist. 8. vbi de paupertate Pauli Aimilij dicit, eum existimauisse præclare secum agi, si ex victoriis alij pecuniam, ipse verò patriæ salutem & gloriam sibi parasset. Plutarchus scribit, cum dos coniugi eius reddenda esset, vix patrimonium eius suffecisse.

Terentij Adelphi acta, Ante N.C. 159.

Primum fœdus Iudæorum cum Romanis, 1. Maccab. 8.

Hinc ad excidium Ierusalem sub Vespasiano anni 230. incl.

3813. Cn. Cornelius Dolabella. M. Fulvius Nobilior. 594.

LVSTRVM LIIII. Gen. P. Cornelius Scipio Nasica, M. Popillius Lænas.

Plinius lib. 6. cap. 60. Horologium Romæ ex aqua factum, cuius fluxu diuisæ sunt horæ noctium & dierum, anno V.C. 595. Numerus congruit secundum Varronem.

Terentius Poeta moritur: ante natum Ciceronem 53. ante N.C. 158.

3814. M. Aimilius Lepidus. C. Popillius Lænas. 595.

3815. Sex. Iulius Cæsar. L. Aurelius Orestes. 596.

3816. Olymp. 156. L. Cornelius Lentulus Lupus. C. Marcius Figulus II. 597.

3817. P. Cornelius Scipio Nasica II. M. Claudius Marcellus II. 598.

P. Cor.

P. Cornelius Scipio Nasica Cos. Dolminium
Dalmatarum urbem expugnauit.

3818.

Q. Opimius Ne- L. Postumius Albi
pos. nus. *in mag. mor-*

tus: In eius locum
suffectus est

M. Acilius Glabrio.

599.

LVSTRVM LV. Cens. M. Valerius
Messalla. C. Cassius Longinus.

Valer. Max. lib. 2. cap. 4. dist. 3. & 4: Theatra in-
coata sunt à Messala & Cassio Censoribus, Cæ-
terum auctore P. Scipione Nasica omnem appa-
ratum operis eorum subiectum hastæ vendi pla-
cuit. Atque etiam S. C. cautum est, ne quis sedens
ludos spectare veller, vñ scilicet remissioni ani-
morum iuncta standi virilitas, propria Romanæ
gentis nota esset.

3819.

Q. Fulvius Nobi- T. Annius Luscus
lior.

Hi Coss. primi cæperunt inire magistratum
Calend. Ianuarij: cum ab anno V. C. 531. ad hunc
vsque annum idibus Martiis inissent.

Bellum Celtiberium 20. annis gestum: & Nu-
mantia excidio tandem finitum est.

600.

3820.

Olymp.

157.

M. Claudius Mar- L. Valerius Flaccus.
cellus III.

601.

3821.

L. Licinius Lucul- A. Postumius Albi
lus. nus.

De Cos. Albino vide Gellium lib. 11. cap. 8. Ma-
crob. 1. Saturnal. Corduba in Hispania condita à
M. Claudio Marcello. Strabo. 3.

Valer. Max. lib. 9. cap. 6. dist. 2. Ser. Sulpi-
cius Galba summa perfidia trium Lusitaniæ ciui-
tatum populos conuocauit, tãquam de commo-

602.

dis eorum acturus: & septem millia, in quibus flos iuuentutis consistebat, armis exiit, partim trucidauit, partim vendidit. Plura de hoc apud eundem, lib. 8. cap. 1. dist. 2.

3822.

T. Q. Flamininus. M. Acilius Balbus.

603.

Hoc anno Cicero fingit Catonem Maiorem habuisse sermonem de Senectute, quem Cicero annis ab hinc 106, peculiari scripto complexus est. Addit Cicero ea differuisse Catonem agentem annum ætatis 84. anno proximo ante mortem suam: à morte Ennij 19.

3823.

L. Marcius Censorinus. M. Manilius Nepos.

604.

TERTIVM BELLVM PVNICVM quadriennio gestum à Romanis aduersus Carthaginienses: & Carthagini excidio finitum est, de quo Appian. Alexandr. & alij. Hinc ad bellum ciuile Iulij Cæsaris anni 100. Plinius & Censorinus referunt hoc bellum ad annum V. C. 605. (secundum Varronem) Solinus verò ad 604. secundum Dioys.

Cato Maior obiit ætat. 85. Cic. Bruto. Plin. (Nobis prodeunt 84.) Valer. Max. lib. 8. cap. 7. dist. 1.

3824.
Olymp.
158.

Sp. Postumius Albinus Magnus. D. Calpurnius Piso Cælinonin.

605.

BELLVM MACEDONICVM III. gestum aduersus Pseudophilippum, aliàs Andricum, qui Philippi nomine sumpto, se Persei Regis Macedonici filium esse mentitus fuerat. Masinissa Numidiæ Rex, Rom. populi amicus decessit. Scipio inter filios Masinisse regnum diuisit. Valer. Max. lib. 5. ca. 2. dist. vlt.

3825.

P. Cornelius Scipio African. Aimilian. C. Linius Drusus.

606.

Hic

Hic est primus Consulatus Scipionis Africani Minoris, qui cum ædilitatem peteret, Consul à populo dictus est. Quia verò per ætatis annos nondum Consul fieri poterat, legibus solutus fuit, deque ea re dictum est: *Dormiant hodie leges.* Valer. Max. lib. 8. cap. 15. dist. 4. Hic Scipio Pauli Aemilij filius fuit, sed adoptatus à P. Cornelio Scipione Africani filio: Vnde ipse Africanus Minor & Aemilianus appellatus est. Velleius.

BELLVM ACHÆICVM gestum contra Achæos & Corinthios.

LVSTRVM LV. Cens. L. Cornelius Lentulus Lupus. L. Marcius Censorin.

3826.

Cn. Cornelius Len L. Mummius Ne-
tulus. pos.

607.

CARTHAGO vrbs Romanæ æmula deleta à P. Cornelio Scipione Aemiliano, qui hoc anno triumphavit de Pœnis & Asdrubale ex Africa, & inde Africani cognomen tulit. Hic finis fuit tertij belli Punici, cum à primo bello Punico suscepto exacti essent hucusque anni 119. Distat hic triumphus Scipionis Africani Minoris à triumpho Scipionis Africani Maioris annis 55.

Historiam eversæ Carthaginis his verbis describit Orosius: Cum sex continuis diebus noctibusque pugnatum esset, vltima Carthaginenses desperatio ad deditonem traxit, petètes, vt quos belli clades reliquos fecit, saltem seruire liceat. Primum agmen mulierum satis miserabile, virorum post magis deforme descendit. Nam fuisse mulierum viginti quinque millia: virorum triginta millia, memoriæ traditum est. Rex Asdrubal se vltro dedit. Transfugæ, qui Aesculapij templum occupauerant, voluntario præcipitio dati, igne consumpti sunt. Vxor Asdrubalis se duosque filios secum virili dolore, & furore fœmineo

in medium iecit incendium: eundem nunc mortis exitum faciens nouissima regina Carthaginis, quem quondam prima fecisset. Ipsa autem ciuitas decem & septem diebus continuis arsit, miserumque spectaculum de varietate conditionis humanæ victoribus suis præbuit. Valer. Maxim. lib. 3. cap. 2. dist. 8.

CORINTHVS Achaiae caput capta & excisa est à L. Mummiō Cos. qui & de ea triumphauit, & Achaici cognomen sumpsit. Appian. Lybyc.

Q. Metellus Macedoniam in prouinciam Romanam redegit, de qua triumphauit & Macedonici nomen accepit.

Plin. lib. 34. Corinthus est capta Olymp. 156. (re-ctius 158.) anno 3. urbis nostrae 608.

Macrobius scribit, Carthaginem expugnatam V. C. 607. li. 2. ca. 11. Appianus Alexandrinus paulo ante finem lib. de bellis Punicis refert, Polybium historicum scribere, se astitisse Scipioni, Carthaginis incendium spectanti & cum lachrymis hunc versum recitanti: *Ille dies ueniet cum fato Troia peribit.* Familiariter itaque à præceptore Polybio rogatus, quid sibi ea uerba uellent: Respondit Scipio, Cogitare se miserabiles generis humani casus, & metuere se, ne simili excidio patria sua Roma aliquando pereat.

Hoc etiam anno Viriatus bellum in Lusitania excitauit: Cicero uocat bellum Viriatinum.

Hoc etiam tempore floruit Panætius Philosophus.

3827.

Q. Fabius Maximus. **L. Hostilius Mancinus.**

608.

L. Mummius Achaicus triumphauit de Achaëis & Corinthiis.

C. Lælius prætor Viriatum Lusitanum fregit, ferocitatemque eius repressit. Cicero. 2. Offic. & li. de Amicitia ipse Lælius ait, se fuisse prætorem

Q. Ma-

Q. Maximo & Lucio Mancino Coss. quinquennio ante suum Consulatam.

3828.
Olymp.
159.

Ser. Sulpitius Galba. L. Aurelius Cotta.

609.

Valer. Max. lib. 6. cap. 4. dist. 2. Cum Ser. Sulpitius Galba & Aurelius Cotta Coss. in Senatu contenderent, uter aduersus Viriatum in Hispaniam mitteretur: ac magna inter patres conscriptos dissensio esset: omnibus, quoniam Scipionis Æmilianii sententia inclinaretur, expectantibus: Neutrum, inquit, mihi mitti placet, quia alter nihil habet, alteri nihil est satis. Atque malam licentis imperii magistram iudicans inopiam atque auaritiam. Quo dicto, ut neuter in prouinciam mitteretur obtinuit.

Idem lib. 8. cap. 1. dist. 5. narrat, Tucciam virginem Vestalem cribro hauisse aquam, eoque miraculo castitatis suæ documentum dedisse. Mirum sanè, si verum. Dionys. 2. Plin. li. 8. c. 2. Augustin. Ciuit. lib. 10. ca. 16.

3829.

Ap. Claudius Pulcher. Q. Cæcilius Metellus macedonicus.

610.

M. Antonius Orator Ciceronis Encomiis clarus, natus est, triennio ante L. Crassum Oratorē. Cic. Bruto, ubi addit, se has Oratorum ætates cōsignare, ut notari possit, in qua ætate dicendi latinè prima maturitas extitisset. Estque hic annus ante mortem Ciceronis 100. Hic Antonius fuit Cof. anno suo: id est 43. completo. V. C. 654.

3830.

L. Cæcilius Metellus Calvus. Q. Fabius Maximus Seruilianus.

611.

LVSTRVM LVII. Cens. P. Cornelius Scipio Africanus Æmilianus, L. Mummius Achaicus. *Censa ciuium Romanorum capita 428. milia, & 342.*

Valer. Max. lib. 4. cap. 1. dist. 10. Africanus posterior, cum Censor Lustrum conderet, inque solito fieri sacrificio scriba ex publicis tabulis solenne ei precatationis carmen præiret, quo dii immortales ut populi Rom. res meliores, amplioresque facerent, rogabantur: Satis, inquit, bonæ ac magnæ sunt. Itaque precor, ut eas perpetuò incolumes seruent.

Q. Metellus Procos. urbem Contrebiam in Hispania oppugnauit. Valer. Max. li. 2. c. 7. dist. 10. Idem li. 7. c. 4. dist. 5.

3831.

Cn. Seruilius Cæpio. Q. Pompeius Rufus.

612.

Valer. Max. lib. 2. cap. 7. dist. 11. In eadem provincia Q. Fabius Maximus ferocissimæ gentis animos contundere & debilitare cupiens, mansuetissimum ingenium, ad tempus deposita clementia, seniore uti seueritate coëgit. Omnium enim, qui ex præsiidiis Romanis ad hostes transfugerant, captique erant, manus abscidit: Ut trunca præ se brachia gestantes, defectionis metum reliquis iniicerent. Rebelles itaque manus à corporibus suis distractæ, idque cruentato solo sparsæ, cæteris, ne idem committere auderent, documento fuerunt.

3832.
Olymp.
160.

C. Lælius Sapiens. Q. Seruilius Cæpio.

613.

Hic Consul est Lælius, dictus Sapiens, quem Cicero de Amicitia differentem facit, & eius nomine librum illum inscripsit.

Cicero (ut supra diximus) in Lælio numerat quinquennium à Coss. Q. Max. L. Mancino ad Lælium Coss.

BELLVM NUMANTINVM.

L. Crassus Orator, cuius Cicero tanta cum laude meminit, natus est his Coss. maior Cicerone annis 34. Cic. Bruto.

Viria-

Viriatus interfectus à Q. Cæpione Cos. dolo non armis. Nam Cæpio legatos Viriati pécunia à se corruptos & promissis ingentibus oneratos ad occidendum Viriatum impulit.

Valer. Max. lib. 9. cap. 6. dist. 4. Viriati etiam cædes duplicem perfidiæ accusationem recepit: in amicis, quod eorum manibus interemptus est: in Q. Seruilio Cæpione Cos. quia is sceleris huius auctor, impunitate promissa fuit: victoriámque nõ meruit, sed eruit.

3833.

Cn. Calpurnius Piso. M. Popillius Lænas. 614.

Lex Gabinia Tabellaria lata à Gabinio. Zaf.

3834.

P. Cornelius Scipio Nasica Scrapio. D. Iunius Brutus, qui postea Gallicus. 615.

Homo omnium infimus Trib. pleb. P. Curia-
tius in vincula coniecit Cos. Decium & P. Scipio-
nem. Cicer. lib. 3. de Legibus.

3835.

M. Aimilius Lepidus Porcina. C. Hostilius Mancinus. 616.

Mancinus Cos. cùm nauem conscenderet, talis vox sine vlllo autore ad aures eius peruenit: *Mancine mane.* Postea victus est à Numantinis & castris exutus, cùmque spes nulla seruandi exercitus esset, pacem cum hostibus fecit ignominiosam, quam ratam esse Senatus vetuit. Triginta millia Romanorum, à Numantinorum millibus quatuor victa erant. Valer. Max. lib. 1. cap. 6. distinct. 7.

Cic. de claris Oratoribus ait his Cos. latam esse legem Cassiam tabellariam à L. Cassio Longino.

3836.
Olymp.
161.

P. Furius Philus. Sex. Atilius Serranus. 617.

F j

LVSTRVM LVIII. Cens. Q. Fabius Maxim. Seruilian. Q. Fulvius Nobilior.

L. Furius Cos. soluēdi fœderis causa, quod Mancinus cum Numantinis fecerat, iussu Senatus Mancinum ad Numantinos vincētum perduxit, verum Mancinus à Numantinis nō est receptus. Cic. 3. Offic.

3837.

Ser. Fulvius Flaccus. Q. Calpurnius Piso. 618.

BELLVM SERVILE PRIMVM: cū ferui in Sicilia aduersus Romanos iā antè arma sumpssissent, & Praetores aliquot superassēt.

3838.

P. Cornelius Scipio African. A. C. Fulvius Flaccus. 619.

Valer. Max. lib. 2. cap. 7. dist. 1. P. Cornelius Scipio eodem temporis momento, quo castra intrauit, edixit: vt omnia ex his quæ voluptatis causa comparata essent, auferrentur ac summouerētur. Constat tum maximum inde institutorum & lixarum numerum, cum duobus millibus scortorum abiisse. Hac turpi atque erubescenda sentina vacuefactus noster exercitus, acrem illam & animosam Numantiam incendiis exustam, ruinisque prostratam solo æquauit.

3839.

P. Mucius Scaeuula. L. Calpurnius Piso Frugi. 620.

NUMANTIA EXCISA A
P. SCIPIONE.

Numantini tanta fame laborarunt, vt iumentis omnibus & herbis consumptis lora & pelles scutis detractas comederint. Tandem ipsi ciues, ne in manus victoris venirent, inuicem sese truci-

trucidarunt, ignique subiecto & sese & urbem perdidērunt. Valer. Max. lib. 7. cap. 6. distinct. 3. Numantini à Scipione vallo & aggere circumdati, cū omnia quæ famem eorum trahere poterant, consumpsissent, ad vltimum humanorum corporum dapibus vsi sunt. Quapropter captam urbem complures inuenti sunt, artus & membra trucidatorum corporum sinu suo gestantes.

Tib. Gracchus Tribunus plebis ad popularem auram captandam legem tulit de agrorum diuisione, & Cn. Octauio Collegæ magistratum abrogauit, eò quod Graccho aduersaretur. Itaque ab optimatibus autore P. Cornelio Nasica in Capitolio occisus est fragmentis subsellii ictus, & vnà cum aliis qui in eadem seditione occisi erāt insepultus in flumen est proiectus. Hoc fuit initium in vrbe Roma ciuilibus sanguinis. Inde ius vi obrutum: potentiórque habitus prior. Vide Appian. lib. 1. bell. Ciuil. Item, Valer. Max. lib. 3. c. 2. dist. 17.

Attalus moriens populum Romanum regni sui constituit hæredem. Populus Romanus Attalo Regi Asiam dedit dono: Sed Attalus etiam testamenti æquitate gratus eandem Asiam populo Romano legauit. Valer. Max. lib. 5. cap. 2.

3840.
Olymp.
162.

P. Popillius Lanas. P. Rupilius Nepos 621.

P. Cornelius Scipio Africanus de Numantia triumphauit, anno 14. post, quàm de Carthagine triumphum egerat. Cic. Attic. lib. 13.

Valer. Max. lib. 9. cap. 3. dist. 2. C. Figulus Consulatus repulsæ dolore accensus, cū ad eum postero comitiorum die multi consulendi causa venissent, omnes dimisit: præfatus: An vos consulere scitis, consulem facere nescitis. Dictum grauitè & meritò: Sed tamen aliquanto melius non dictum.

F. ij

3841.

P. Licinius Crassus. L. Valerius Flaccus
Flamen Martialis.

622.

BELLVM ASIATICVM gestum cum
Aristonico, qui Attalo Rege mortuo Asiam occu-
pauerat.

Valer. Max. lib. 8. cap. 7. dist. 6. P. Crassus cum
in Asia ad Aristonicum Regem debellandum Con-
sul venisset, tanta cura Græcæ linguæ noticiam
animo comprehendit, vt eam in quinque diui-
sam genera per omnes partes ac numeros peni-
tus cognosceret. Quæ res maximum ei sociorum
amorem conciliauit, qua quis eorum lingua apud
tribunal illius postulauerat, eadē decreta reddēti.

L VSTRVM LIX. Cens. Q. Cæci-
lius Metellus Macedonicus. Q. Pom-
peius Rufus, *ambo primi è plebe.*

3842.

M. Perperna Nepos. C. Claudius Pul-
cher.

623.

Aristonicus Crassum Procos. decedentem ex
Asia interemit. Velleius.

M. Perperna Cos. victum Aristonicum in de-
ditionem accepit, qui Romæ iussu Senatus in car-
cere strangulatus est.

Asia à M. Aquillio Cos. in prouinciam Rom.
redacta est.

3843.

C. Sempronius Tuditanus. M. Aquilius Ne-
pos.

624.

Scipio Africanus Minor obiit ætat. 56: qui
duas vrbes Romano imperio infestissimas, Car-
thaginem, Numantiãque deleuit. Cic. in Gatil.

Cic. lib. 2. de natura Deorum: Sole geminato
Coss. Tuditano & Aquilio, P. Africanus Sol alter
extinctus est.

Lælius sermonem habet de amicitia, quem Ci-
cero post annos 85. in literas retulit.

Cn. Octa-

3844. Olymp. 163.	Cn. Octavius Nepos. T. Annius Lufcus.	625.
3845.	L. Cassius Longinus L. Cornelius Cinna. Rauilla. na.	626.
3846.	Mam. Aemilius Lepidus. L. Aurelius Orestes.	627.
<p>LVDI SÆCVLARES IIII. FACTI.</p>		
3847.	M. Plautius Hypsæus. M. Fulvius Flaccus.	628.
<p>BELLVM ALLOBROGICVM quo primùm cum Gallis trans Alpes dimicatum est.</p> <p>LVSTRVM LX. Cens. Cn. Seruius Cæpio. L. Cassius Longinus Rauilla.</p>		
3848. Olymp. 164.	C. Cassius Longinus. C. Sextius Calvinus. Carthago in Africa restitui iussa anno 22. post, quàm excisa fuerat. Oros.	629.
3849.	Q. cæcilius Metellus, T. Quinctius Flamininus. <i>qui postea à Balcaricus appellatus est.</i>	630.
<p>BELLVM BALEARICVM.</p> <p>C. Sextius Procos. victa Salniorum gente Colonia Aquas Sextias cõdidit ob aquarum copiam, & calidos & frigidus fontes à nomine suo appellauit.</p>		
3850.	Cn. Domitius Ahenobarbus. C. Fannius Strabon.	631.

Lunæ trinæ apparuerunt, quas plærique appel-
lauerunt Soles nocturnos. Plin.

3851.

Q. Fabius Maximus. L. Opimius Nepos 632.

Plin. lib. 7. cap. 50. scribit: Q. Fabium Max. Cos.
apud flumen Isaram prælio commisso aduersus
Allobrogum & Auernorum gentem ante diem
6. Id. Augusti 120. millibus hostium cæsis febris
quartana liberatum esse in acie.

C. Sæpronius Gracchus occisus (post interfectum
fratrem Tiberium Gracchum anno 12.) cum per
biennium Tribunus plebis Rempub. seditiosis
legibus perturbasset: & hæc cædes fuit initiū bel-
lorum Ciuiliū. Velleius.

Cic. in Catilin. Decreuit Senatus, vt L. Opimius
Cos. videret, ne quid Respub. detrimenti caperet.
Nox nulla intercessit mox interfectus est pro-
pter quasdam seditionum suspiciones C. Gracchus
clarissimo patre natus, auis, maioribus occisus est
cum liberis M. Fuluius Consularis. Idem de A-
rusp. respon. C. Gracchus quo ingenio? quanta vi?
quanta grauitate dicendi? vt dolerent boni om-
nes non illa tanta ornamenta ad meliorem men-
tem, voluntatēque esse conuersa. Item: C. Grac-
chum mors fraterna, pietas, dolor, magnitudo a-
nimi, ad expetendas domestici sanguinis pœnas
excitauit. Dionys. Romanis ad eodē firma coaluit
concordia, vt per 630. annos nunquam vtrum sit
ad cædem & sanguinem, multis licet ac magnis
inter plebem & nobilitatem exortis cōtrouersis
de republica, vt solet fieri in omnibus tam par-
uis quàm magnis ciuitatibus: sed parentes & mo-
nentes mutuum, & partim concedentes, partim
impetrantes à volentibus, per exostulationes ci-
uiles componebant negocia. Ex quo autem C.
Gracchus tribunatum plebis adeptus perturbauit
ciuitatis concordiam, sine fine occidunt se mu-
tuum & ex urbe eiciunt, nullum nefas non pa-
trantes propter victoriam.

P. Ma-

3852.
Olymp.
165.
P. Manilius Nepos. C. Papirius Carbo. 633.
LVSTRVM XLI. Cens. Q. Serui-
lius Cæpio. Q. Cæcilius Metellus Ba-
learicus.

3853.
L. Cæcilius Metellus L. Aurelius Cor- 634.
Caluus. ta.

3854.
M. Portius Cato. Q. Martius Rex. 635.
M. Portius Cato Cos. obiit, cum profectus es-
set in Africam prouinciam. Gel. lib. 13. cap. 18.

3855.
L. Cæcilius Metellus Q. Mucius Sca- 636.
Delmaticus. uula.

3856.
Olymp.
166.
C. Licinius Geta. Q. Fabius Maximus 637.
Eburnus.

M. Terentius Varro Philosophus & Poe-
ta nascitur. Euseb. decennio ante
natum Ciceronem.

3857.
M. Aemilius Scaurus. M. Cæcilius Me- 638.
tellus.

LVSTRVM LXII. Cens. L. Cæ-
cilius Metellus Caluus. Cn. Domitius
Ahenobarbus.

Q. Cæcilius Metellus Macedonicus mortuus
est: de quo sic Cic. de finib. Q. Metellus tres vidit
filios Consules, e quibus vnum etiam & Censo-
rem, & triumphatorem, quartum autem prætorem,
eosque saluos reliquit: & tres filias nuptas, cum
ipse Consul, Censor etiam, Augurque fuisset &
triumphasset.

Idem habet Valer. Max. lib. 7. cap. 1. vbi ait: Leni genere mortis inter oscula complexusque clarissimorum pignorum extinctum, & filij & generi humeris per vibem latum rogo esse impostum.

3858. M. Acilius Balbus. C. Porcius Cato.

639.

BELLVM THRACICVM.

Hortensius Orator, Ciceroni coniunctissimus, nascitur Octennio ante natum Cicronem. *Cic. Bruto.* vixit an. 64.

Valer. Max. lib. 8. cap. 14. dist. 12. Cum Senatus censuisset, vt Veneris Verticordiae simulachrum consecraretur, quo facilius virginum, mulierumque mentes à libidine ad pudicitiam conuerterentur, & ex omnibus matronis centum, ex centum autem decem sorte ductae, de sanctissima foemina iudicium facerent, cunctis castitate praelata est Sulpitia Ser. Paterculi filia Q. Fuluij Flacci vxor. Item Plin. lib. 7. cap. 35. Ouid. 5. Fast. & Solin. cap. 7.

3859. C. Cæcilius Metellus Caprarius. Cn. Papirius Carbo.

640.

BELLVM CIMBRICVM

SEV TEVTONICVM.

Hoc anno Cimbri & Teutones primum Alpes transgressi in Italia foedam stragem Romanorum sociorumque fecerunt. Nam Cn. Papirius Carbo Cos. in Illyrico ab illis fusus & exercitu exutus est. Tacitus ab hoc anno V. C. 640. ad alterum Traiani Consulatum computant annos ferme 210.

3760.
Olymp.
144.

M. Liuius Drusus. L. Calpurnius Piso Caesonin.

641.

P. Cor-

3861.

P. cornelius Scipio L. calpurnius Be-
Nasica. stia.

642.

BELLVM IUGVRTHINVM: à quo
Salustij historia incipit.

P. Scipio Nasica mortuus. Cic. Bruto. Valer.
Max. lib. 5. cap. 3. dist. 2. Scipio Nasica tantum lau-
dis toga, quàm armis uterque Africanus meruit.
Sed is quoque propter iniquissimam virtutum
suarum apud ciues estimationem, sub titulo lega-
tionis Pergamum secessit. Et quod vite superfuit,
ibi sine vlllo ingratae patriae desiderio peregit.

3862.

M. Minucius Ru- Sp. Postumius Al-
fus. binus.

643.

3863.

Q. cæcilius Metel- M. Iunius Silanus.
lus.

644.

Q. Metellus de Iugurtha triumphauit, & Nu-
midicus appellatus est.

Iunius Silanus Cos. cōtracta infeliciter pugna
à Teutonibus superatur, à qua victoria cum mis-
sis legatis sedem & agros à Senatu Roma. postu-
larent, is hoc ipsis negauit.

Pomponius Atticus intimus amicus ci-
ceronis, nascitur triennio ante C. TO-
nem, vixit an. 77.

3864.
Olymp.
168.

Ser. Sulpicius Gal- L. Hortensius Ne-
ba. pos, *antequam*

645.

iniret damnatus
est. In eius locum
suffectus est.

M. Aurelius Scau-
rus.

LVSTRVM LXIII. Cens. Q. Fa-
bius Maxim. C. Licinius Geta.

3865.

L. Cassius Longinus, in praelio occisus. In eius locum factus est

Cn. Cornelius Dolabella.

Cic. 3. Offic. Marius cum à spe Consulatus longè abesset: & iam septimum annum post praturam iaceret: neque petiturus vnquam consulatū videretur: Q. Metellum, cuius legatus erat, summum virum, & ciuem, cū ab eo imperatore suo Romam missus esset, apud pop. Rom. criminatus est, bellum illum ducere, si se Cos. fecissent, breui tempore aut viuum, aut mortuum Iugurtham se in potestatem pop. Rom. redacturum. Itaque factus est ille quidem Cos. sed à fide, iusticiæque discessit: qui optimum & gravissimum ciuem, cuius legatus, & à quo missus esset, in inuidiam falso crimine adduxerit.

L. Cassius Cos. occisus, eiusque exercitus ab Fluetiis Tigurinis pulsus, & sub iugum missus. Caesar. lib. 1. belli Gallici, Oros.

Marius Cos. Iugurtham non procul ab oppido Cirta armis exiit, ideoque Iugurtha Bocchū Mauritanie Regem cum exercitu aduocauit: Sed Marius caelis hostibus Cirtam occupauit. Terribilia Marij prælia cum Iugurtha & Boccho, describit Oros. lib. 5. ca. 15.

3866.

C. Attilius Serran⁹. Q. Seruilius Cæpio.

VITA CICERONIS.

M. Tullius Cicero linguæ Latinæ parës & Oratorum princeps, nascitur Arpini, oppido Campaniæ, 5. Ianuarij, post natum Crassum Oratorem, Anno 34.

Cic. Bruto. Gell. lib. 15. cap. 28.

Pom-

646.

647.

Pompeius Magnus natus est 30. Se-
premb. *Velleius & Plin. lib. 37. cap. 2.*
L. Crassus Scruiliam legem suavit. *Cic.*
Bruto.
Iugurtha captus à C. Mario. *Vide Plu-*
tarch. in Sylla.

3867. P. Rutilius Rufus. Cn. Manlius Maxi- 648.
mus.

Manlius Cos. & Q. Cæpio procos. aduersus
Cimbros infeliciter pugnarunt 6. Octob. Cæsa
sunt Romanorum 80. millia.

Scaurus Cos. deletis Rom. copiis in manus
Teutonum viuis peruenit. Qui in consiliū à
victoribus adhibitus, cum eos deterrere conare-
tur, ne superatis Alpiū iugis, in Italiam sese de-
mitterent, quod vinci non posse Romanos dice-
ret: Bolus Rex, ferox iuuenis confestim manu
sua eum interemit. *Epitom. Liiij 67.*

3868. C. Marius Nepos II. C. Flavius Fimbria. 649.
Olymp. C. Marius II. Cos. de Iugurtha triumphauit
169. Calend. Ianuar.

Lex Cassia de iudiciis populi lata, à C. Cassio
Longino Tribuno plebis, ad minuendam nobi-
litas potentiam, vt quem populus damnasset,
cuiue imperium abrogasset, in Senatu ne esset.
Tulerat autem eam maximè propter similitates,
cum Q. Seruilio Cæpione, qui ante biennium
Cos. fuerat, & cui populus, quia malè aduersus
Cimbros pugnauerat, primo omnium post Tar-
quinium superbium, imperium abrogauerat. *Zosi.*
Plin. lib. 10. cap. 4. Aquilam Romanis legioni-
bus in secundo Consulatu suo C. Marius pro-
priè dicauit.

3869. C. Marius Nepos III. L. Aurelius Ore- 650.
stes.

3870.

C. Marius Nepos Q. Lutatius Catu-
III. lus.

651.

LVSTRVM LXIII. Cens. Q. Cæ-
cilius Metellus Numidicus. C. Cæci-
lius Metellus Numidicus. C. Cæcilius
Metellus Caprarius.

Marius Teutonas & Ambronos ad aquas Sex-
cias propè Massiliam deleuit. Oros. Strabo 4.

M. Antonius Orator in Ciliciam proficiscens
Athenas venit, cuius meminit Cic. lib. 1. de Ora-
tore: triennio post factus est Consul.

Hoc anno Archias Poeta Romam ve-
nit. Cic.

3871.

C. Marius Nepos M. Aquillius Ne-
V. pos.

652.

Aquillius aduersus fugitiuos in Siciliam mis-
sus, bellum Seruile, Athenione duce interfecto
confecit. Diodor. lib. 36.

Cimbri ad Athesim fluium victi à Roma-
nis.

C. Marius V. Cos. cum non multò antè Teu-
tonum exercitum numerosissimum trucidasset,
29. Julij alterum exercitum Cimbricum ingenti
pugna vicit & deleuit. Interfecti sunt 120000. ho-
mines capti 60000. Post acceptam cladē matres
iugularunt liberos suos, viri fugiētes ex acie, sibi
ipsi intulerunt manus. Multi cum deessent arbo-
res, ex quibus suspenderentur, cornibus boum
collis se alligarūt, à quibus cum præcipites trahe-
rentur, sunt strangulati. Conspecta est in castris
infelix mater, quæ de alto curru se suspenderat,
cui ex utroque pede parui nati mortui pende-
bant. Plutarch.

3872.
Olymp.
170.

C. Marius Nepos L. Valerius Flaccus.
VI.

653.

Seditio

Seditio L. Appuleij Saturnini.

Romæ magna est coorta seditio, quam concitavit L. Appuleius Saturninus, qui cum anno superiore Tribunatus Competitorem A. Nonium occidisset, eaque ratione Tribunus pleb. iterum factus legem Agrariam per vim tulisset, in quam à singulis Senatoribus iurare voluit, Q. Metello Numidico, qui vnus in eam iurare noluit, diem dixit. Metellus autem, cui patriæ salus quàm conspectus dulcior erat, de ciuitate maluit quàm de sententia dimoueri & C. Mario VI. Cos. & eius inuictis legionibus ne armis confingeret cedendum esse duxit. Sed cum idem Saturninus C. Memmium candidatum Consulatus interfecisset, operamque daret, vt C. Seruius Glaucia prætor fieret Consul, S. C. factum est, vt Coss. viderent, ne quid Respub. detrimenti caperet. Itaque Saturninus & Glaucia prætorum statim interfecti sunt. Cic. pro Rabir. & in Bruto.

Natalis Iulij cæsaris.

C. IULIUS CÆSAR nascitur (post natum Ciceronem septennio) die 12. Iulij, qui mensis post eius mortem lege Antonia Iulius est eade causa dictus, (Macrob. i. Saturn. cap. 12.) Pater eius fuit C. Iulius Cæsar vir prætorius: mater Aurelia, C. Aurelij Cottæ filia. De Cæsarum familia Sueton. Fuit, inquit, in gente Iulia & Cæsarum familia: quo cognomine primum vsus tradunt Sext. Iulium Cæsarem, qui anno belli Punici sec. vndecimo M. Claudio Marcello, T. Quinctio Crispino Coss. (V. C. 545.) Siciliam prouinciam Pr. obtinuit, ab hoc in vniuersam familiam cognomen defluxisse. Cognominis rationem alij aliam tradunt: quidam quod qui primus Iuliorum sic dictus est, cæso matris utero natus sit: alij ab elephanto cæso: alij à cæsis oculis, vel Cæsarie. Sed de Elephanto qui Cæsar Punica lingua diceretur, sententia multis est visa probabilior: cum quod matris utero cæsos Romani proprio

vocabulo Cæsones dixerint: tum quod inter Cæsaris numos non pauci spectentur cum nota Elephantum: interque cæteros vnus Punicis literis circa Elephantum inscriptis: ve merito videri possit Cæsar, ea ratione suæ familiæ ignominis originem publicare voluisse: præsertim nullo alio euidente alicuius rei gestæ argumento, quare elephantum in numis suis signarit. Hæc Golzius.

Sulla de Cæsare adhuc puero dixit, ei multos inesse Marios, futurumque cum aliquando optimatum sectæ exitio.

SVETONII historia incipit.

3873.

M. Antonius Nepos. A. Postunius Albinus.

654.

Hoc anno fuit Coss. M. Antonius, quem loquentem introducit Cic. de Oratore: qui etiam huius anni meminit lib. 2. de Orat. quod homini seditioso & turbulento Sext. Titio Tribuno pleb. restiterit. Plinius his Coss. adscribit Annum V. C. 655. Congruit secundum Varronem.

3874.

Q. Cæcilius Metellus T. Didius Nepos.

655.

Lex Cæcilia Didia lata ab his Coss. a^b vtriusque nomine sic dicta.

3875.

Cn. Cornelius Lentulus. P. Licinius Crassus.

656.

L. VSTRVM LXV. Cens. L. Valerius Flaccus. M. Antonius Nepos.

Huius Antonij Censoris meminit Cicero 3. de Orat. quod Imperatoriis manubiis rostra ornarit. Plin. lib. 30. C. Cornelio Lentulo, P. Licinio Crasso Coss. S. C. factum est, ne homo immolaretur, palamque in tempus illud sacra prodigiola celebrata.

Cn.

3876.
Olymp.
171.

Cn. Domitius Ahenobarbus. C. Cassius Longinus. 657.

3877.

L. Licinius Crassus. Q. Mucius Scaevola. 658.

Hi Coss. fuerunt duo illi summi Oratores, quos passim Cicero celebrat. Scaevolam vocat hominem Iurisperitorum eloquentissimum, & eloquentium iuris peritissimum.

Eodem anno Hortensius primum in foro dicere cepit natus annos 19. deinceps vixit an. 44. Cic. Bruto.

Lata lex Licinia & Mutia, qua Latini Romanorum socij, qui se pro ciuibus Romanis gerebant, cum reuera non essent, in suarum ciuitatum iura redigebantur.

Ea lege ita alienati sunt Italorum animi, vt Italici belli, quod post triennium exortum est ea maxima causa fuerit.

Cic. 3. Offic. Esse pro ciue, qui non sit ciuis, reatum est non licere: quam legem tulerunt sapientiss. Coss. Crassus & Scaevola. Hanc legem Liciniam & Mutiam vocat in Bruto.

3878.

C. Caelius Caldus. L. Domitius Ahenobarbus. 659.

3879.

C. Valerius Flaccus. M. Herennius Nepos. 660.

3880.

Olymp.
172.

C. Claud. Pulcher. M. Perpenna Nepos. LVSTRVM LXVI. Cens. Cn. Domitius Ahenobarbus. L. Licinius Crassus. 661.

L. Crassus Censor habuit postremam suam Orationem aetat. 48. Cic. Bruto. Plinius lib. 17. Crassus atque Domitius Censuram gessere anno Urbis 662. (congruit secundum Varronem) fra-

quentem iurgiis propter dissimilitudinem morum. Huius Censuræ aliquoties meminit Cic. de Orat.

Hoc tempore clarissima illa M. Curij & M. Coponij causa apud Centumuirios à duobus Cōsularibus atque æqualibus, L. Crasso & Q. Scævola defensa est, paulo ante, quàm Cicero in forum venit, vt testatur ipse pro Cæcinna.

3881. L. Marcius Philip- Sex. Iulius Cæsar. 662.
pus.

Sermo de Oratore.

Hoc anno fugit Cicero habitum esse sermonem de Oratore à L. Crasso & Antonio, quem Cicero literis mandauit post annos 36.

L. Crassus Idibus Septemb. in Senatu contentione vehementi multa dixit, & feбри correptus, septimo die post, laterum dolore extinctus est, ætat. 49. die 20. Septemb. de quo vide initium li. 3. Cic. de Oratore.

C. Cotta paucis diebus post mortem Crassi depulsus est Tribunatu plebis, & è ciuitate eiectus. Cic. 3. Orator.

M. Linius Drusus Trib. pleb. seditionem Romæ commouit, & populos Italicos ac Romanorum socios sibi adiunxit, & de ciuitate Romana ipsis danda leges retulit. Is cum è foro magna multitudine hominum cinctus domum rediret, domi suæ interfectus est. Cic. 3. de natura Deorū, & Velleius. Hæc fuerunt initia & occasiones belli Italici siue Socialis, quod exortum esse scribit Solinus an. V. C. 662. in numeris nobiscum concordans. Quod autem Velleius & alij bellum Sociale ad sequentis anni Coss. referunt, intelligatur eos loqui non de primis initiis, quæ in hunc annum incidunt, sed de publico apparatu belli aduersus Italicos populos à Romanis suscepti & gesti.

Plinius etiam lib. 13. refert belli Socialis initiū
ad

ad Coss. Sex. Iulium, L. Marcium. Idem lib. 2. scribit L. Marcio Sex. Iulio Coss. in agro Mutinensi duos montes concurrisse. Mirum si verum.

Cicero in forum venit.

Post obitum Crassi, circa huius anni finem, vel sequentis principium Cicero, anno ætat. 16. sumpta virili toga venit in forum ante Consulatum suum 28. ante bellum Ciuile 42. ante mortem suam 49. Ea de re ipse sic scribit in Bruto: Hortensio floescente Crassus est mortuus, Cotta pulsus, iudicia bello intermissa, nos in forum venimus.

Plutarchus scribit: Hoc tempore ingenium Ciceronis ita eluxisse, tantumque nominis & gloriæ inter pueros habuisse, ut eorum parentes, visendi Ciceronis gratia ad ludum venirent, & pueri honoris gratia Ciceronem medium deducerent. Ouid. 5. Fastorum:

*Et medius iuuenum, non indignantibus ipsis
Ibat: & interior, si comes vnus erat.*

Lucretius Poeta vixit. Eius sunt hi versus:

*O stultas hominum mentes o pectora ceca
Quamlibet in tenebris vita, quantisque periculis
Degitur hoc cui quodcunque est.*

3882.

L. Iulius Cæsar.

P. Rutilius Lupus.

663.

BELVUM MARSICVM vel Italicum vel Sociale.

Rutilius Coss. contra Marsos dimicans in prælio occisus est. Ouid. in Fastis scribit eum interfectum esse 4. Idus Iunii, die festo Matutæ. In hoc bello Hortensius fuit miles, teste Cicerone in Bruto.

Lex Iulia lata est à L. Cæsare Consule, P. Rutilii collega, ea sanxit, ut iis, qui bello Italico exorto, a fide manserant (manserant autem omnes

G j

Latini) & iis, qui in amicitiam postea rediissent, ciuitas daretur. Ita primùm Latini, deinde etiam Italici omnes, cùm ad amicitiam populi Rom. rediissent, ciuitate donati. Iulia autem dicta, quia solus eam Cæsar, cùm eius Collega Rutilius in prælio esset occisus, ex S. C. tulit.

3883.

Cn. Pópeius Strabo. L. Portius Cato.

664.

Hic fuit pater Pompeij Magni.

L. Portius Cato Cos. in pugna cecidit. Cn. Pópeius Cos. Asculum cepit, & Vestinos atque Pelignos ad deditionem adegit. Item de Asculanis triumphauit. Appian. & alii.

Cicero ætat. 18. dat operam studio Iuris ciuili. Brut. & Philippica 12. ait: se sub Cn. Pompeio Cos. fuisse Tyronem in eius exercitu, & addit: Sextum Pompeium fratrem Consulis in colloquium cum hoste P. Vettio Catone duce Marsorum venisse: Eum Cato cùm salutasset: Quem te appellem, inquit? At ille: Voluntate hospitem: necessitate hostem.

Plin. lib. 13. Anno Urbis 665. (secundum Varro- nem) Licinius Crassus. L. Iulius Cæsar Censores edixerunt, ne quis venderet vnguenta exotica.

Lex Plotia lata à M. Plautio Siluano Tri. pleb. an. 2. belli Italici. Ascon. ZaL

3884.
Olymp.
173.

L. Cornelius Sylla, Q. Pompeius Rufus.
qui postea à Felix appellatus est.

665.

BELLVM CIVILE Marianum.

Primum ciuile bellum inter Syllam & Mariũ: inde dictum Marianum: Hinc ad ciuile bellum Iulij & Pompeij 40.

BEL-

BELLVM MITHRIDATI-
ticum.

Mithridates Asia in potestatem redacta omnes ciues Romanos in omnibus Asiæ ciuitatibus vno die, vnoque nuncio interficiendos curauit: Q. Oppium Procos. & M. Aquillium Legatum, captos necauit. Huius miserandæ cædis Romanorum ciuium meminit Cic. pro Manil. & pro Flacco. Vide Appian. in Mithridaticis, & Valer. Max. lib. 9. cap. 2. dist. 3. Augustin. Ciuit. lib. 3. cap. 22.

Velleius. Finito maxima ex parte Italico bello Consulatum inierunt Pompeius & L. Cornelius Sylla: vir, qui neque ad finem victoriæ satis laudari: neque post victoriam abundè vituperari potest. Consulatum 49. ætatis suæ anno assecutus est.

Cicer. in Bruto: Sylla & Pompeio Coss. cum princeps Academia Philo cum Atheniensium optimatibus Mithridatico bello, domo profugisset, Romamque venisset, totum ei se tradidi.

Q. Mucius Augur, Lælii de Amicitia Sermonè, paucis diebus post mortem Africani Aquillio & Tuditano Coss. Ciceroni exposuit. Eum literis mandauit Cic. post 41. annos. Augure mortuo Cicero se ad Q. Scæuulam Pontificem contulit, cui cum operam daret peritus iuris euasit. Plutarch.

Sylla cum exercitu Romam venit. P. Sulpitius Trib. pleb. occisus à Sylla.

Velleius: Sylla contracto exercitu ad urbem rediit, eamque armis occupauit, Marium cum filio & P. Sulpitio vrbe exturbanit, ac lege data exules fecit. Sulpitium equites iugulauere, caputque eius erectum & ostentatum pro rostris, velut omne imminentis proscriptionis fuit. Idem: Marius post V I. Consulatum, annorum 70. nudus ac limo obrutus oculis tantummodo ac naribus eminentibus extractus arundinetis in carcerem productus est. Hoc primum anno sanguine Coss. Romani, militis

imbutæ manus: quippe Pompeius, Collega Syl-
læ ad exercitum Cn. Pompeii Procos. seditione
interfectus est. Vide Cic. pro Sextio.

3885.

Cn. Octavius Nepos. L. Cornelius Cin-
na, *coact. abdicauit. In eius locum
factus est*

666.

L. Cornelius Merula.

Tres Oratores crudelissimè interfecti, M. An-
tonius Triumviri auus, Q. Catulus, & C. Iulius.
Cic. Bruto. Hinc ad mortem Ciceronis 44. In
Bruto Ciceronis habes Encomium eloquentiæ
M. Antonii: Omnia, inquit, veniebant Antonio
in mentem, &c.

Circa hunc annum Cicero (ætat. 20.) edidit Cõ-
mentarios de Inventione. Moloni item Rhodio
Romæ dedit operam.

Catullus Poeta nascitur.

Hoc anno Cinna Consul cùm perniciosas le-
ges per vim ferret, vrbe à Cn. Octauiio Collega
pulsus est, atque ita bellum Octavianum com-
morum est.

Roma occupata ab exercitu Cinnæ & Marii
cædibus & rapinis repletur.

Cic. in Catilina: Cn. Octavius Cos. armis ex vr-
be collegam suum expulit. Omnis hic locus acer
uis corporum & ciuium sanguine redundauit.

Cicero post reditum in Senatu ait: C. Marium
reditu suo Senatam cunctum penè deleuisse.

De hoc anno vide Cic. 2. de natura Deorum.

Cn. Octauiio Cos. præciditur caput iubente
Cinna.

L. Merula cùm se Consulatu abdicasset, incisis
venis sponte vitam finiit.

Cinna retinens insignia Cõsulatus patriæ bel-
lum intulit.

Plu-

Plutarchus in Sertorio: Cùm Octavius Cos. in partib. Syllanis perseveraret, Cinna verò eius collega res renouare adortus, partes Marii sibi adisceret: Sertorius Cinnae adhæsit. Cōmissa itaque in ipso foro inter Cos. pugna, Cinna & Sertorius superantur, pellunturque ex vrbe, non paucioribus quàm decem millibus in pugna amissis.

Post hunc annum, triennium ferè vrbem sine armis fuisse, Cicero in Bruto ait.

3886.

L. Cornelius Cinna II. C. Marius VII.

667.

In mag. mortuus est. In eius locum suffectus

L. Valerius Flaccus II.

Marius Sext. Licinium Senatorem de saxo de iici iussit: editisque multis sceleribus Idib. Ianua. decessit. Vir cuius si examinentur cum virtutibus vitia, haud facilè sit dictu, vtrum bello melior an pace perniciosior fuerit: adeò quam Rempub. armatus seruauit, eam primo rogatus omni genere fraudis, postremo armis euertit. Epit. Flori lib. 80.

Velleius. Secundum deinde Consulatum Cinna, & Septimum Marius in priorum dedecus iniiit, cuius initio morbo oppressus decessit, vir in bello hostibus, in ocio ciuibus infestissimus, qui rîsque impatientissimus. Dominante in Italia Cinna, maior pars nobilitatis ad Syllam in Achiam, ac deinde post in Asiam perfugit. Sylla interim cū Mithridatis præfectis circa Athenas, Bœotiãque & Macedoniam, ita dimicauit, vt Athenas reciperet.

Plutarchus in Sylla. Sylla Athenarum vrbe potitus est, vt ipse in Commentariis scriptum reliquit, Calend. Martiis, qui dies *αὐδυσσεύς* mensis exordium maximè coincidit. Velleius. Vix quidquam in Syllæ operibus clarius duxerim, quàm quod cum per triennium Cinnanae Marianæque partes Italiam obsiderent, bellum ipsis se illaturum non dissimulauit.

G iij

Valer. Max. lib. 8. cap. 1. dist. 7. Q. Flavius Augur à C. Valerio ædile apud populum reus actus cum quatuordecim tribuum suffragiis damnatus esset, proclamauit se innocentem opprimi. Cui Valerius æquè clara voce respondit, nihil sua interesse, nocens ne an innoxius periret, dummodo periret. Qua violentia dicti reliquas tribus aduersario donauit. Abiecerat inimicum: eundem, dum pro certo pessundatum credidit, crexit: victoriàmque in ipsa victoria perdidit.

Crispus Salustius Historicus nascitur. Thucydidi ex Græcis opponitur à Quintiliano elegantia dicendi. Attica breuitate sententiarum celebritate. Taxatur autem à Pollione vt nimis antiquarius & ex Catonis originibus verba mutuatus. Trogo autem quod orationibus nimis longis vtatur, sicuti & Thucydides. Ciceronis acerrimus inimicus fuit, vt ex vtriusque inuectiuis Orationibus constat. Martialis: *Crispus Romana primus in Historia.*

LVSTRVM LXVII. Cens. L.
 Marcius Philippus M. Perpenna
 nepos.

3887. L. Cornelius Cinna III. Cn. Papirius 668.
 Carbo.

Ilium captum à Sylla anno 1100. ab excidio Troiæ: incluso anno 2788. Appianus in Mithrida. Hæc Iliensium clades incidit in finem Olymp. 173. & sunt qui putant inter hanc & illam præcaram expugnationem M.L. (rectius M. C.) annos intercedere.

Decennio post, quàm Hortensius agere causas in foro cepit, natus est Brutus, cuius nomine Cicero librum de claris Oratoribus inscripsit.

Quæ fuerint hoc tempore, quo vrbs sine armis fuit, studia Ciceronis, ipse in Bruto exponit. Ego, inquit,

inquit, hoc tempore omni noctes & dies in omnium doctrinarum meditatione versabar: eram cum stoico Diodoto: qui cum habitauisset apud me, mecumque vixisset, nuper est domi meae mortuus, à quo cum in aliis rebus, tum studiosissime in Dialectica exercebar, quæ quasi contracta & astricta eloquentia putanda est: Sine qua etiam tu, Brute, iudicauisti, te illam instam eloquentiam, quam Dialecticam dilatatam esse putant, consequi non posse.

De eodem Cicero Tuscul. 5. Diodotus stoicus cæcus multos annos nostræ domi vixit: is verò, quod credibile vix esset, cum in Philosophia multo etiam magis assidue, quam antea versaretur: & cum filiis Pythagoreorum more vteretur: cumque ei libri noctes & dies legerentur (quibus in studiis oculis non egebat) tum, quod sine oculis fieri vix videtur, Geometriæ munus tuebatur, verbis præcipiens discipulis, unde, quò, quamque lineam ducerent.

3888.
Olymp.
174.

Cn. Papirius Carbo II. L. Cornelius Cinna III.

Solus Consulatum Cui abdicasset occisus est.

Cinna lapidibus occisus à suo exercitu. Hoc anno Verres fuit quæstor in Sicilia, in quem Cicero Verrinas scripsit post annos 14.

669.

3889.

L. Cornelius Scipio Asiaticus. C. Norbanus Flaccus.

Sylla cum exercitu ingressus in Italiam crudeliter sæuit in ciues Romanos.

Capitolium Romæ conflagrauit 6. Iulij. Salust. Plutar. in Sylla.

Cn. Pompeius adolescentulus priuatus exercitum difficili Reipub. tempore confecit, eique præfuit, & rem optimè ductu suo gessit. Cicero pro lege Manilia.

670.

G iiij

3890. C. Marius Nepos. cn. Papyrius Car- 671.
bo III.

SYLLA DICTATOR dictus ab Interrege L. Valerio Flacco circa huius anni exitū, interfecto utroque Cos. & felicem se appellari voluit: nimirum hæc felicitas ei contigit magna patriæ calamitate: qua de re Dionysius inquit: Quadringentis annis elapsis dictatura T. Largij, odiosa res visa est omnium mortalium iudicio, quando L. Cornelius Sylla primus & solus acerbè crudeliterque usus est ea, ut tum primum sentirent Romani quod superioribus temporibus ignorauerant, dictaturam esse tyrannidem. Nam & Senatum ex qualibuscunque constituit, & tribunitiam potestatem fecit quàm minimam, & vrbes desolauit integras, & regna aliis dedit, aliis abstulit, aliæque multa superbè gessit, de quibus longum esset dicere. Ciuum quoque præter eos qui præliis absumpti sunt, dediticiorum interfecit non minus quatuor millia.

Cicero: Omnium legum iniquissimam, dissimilimamque legis esse arbitror eam, quam L. Flaccus Interrex de Sylla tulit, ut omnia, quæcūque ille fecisset, essent rata. De legibus à L. Cornelio Sylla latis vide Zasium.

Sunt autem hæ: Lex Cornelia de falso: de Sicariis: de iniuriis: de parricidio.

Valer. Max. lib. 9. cap. 2. dist. I. L. Sylla, quem neque laudare, neque vituperare quisquam satis dignè potest: quia dum quærit victorias, Scipionem se populo Romano: dum sauitiam exercet, Annibalem repræsentauit. Egregiè namque autoritate nobilitatis defensa, crudeliter totam urbem, atque omnes Italiæ partes civilis sanguinis fluminibus inundauit. Quatuor legiones contrariæ partis fidem suam secutas in publica villa (quæ in campo Martio erat) nequicquam fallacis dextræ misericordiam implorantes, obtruncari iussit.

fit. Quarum lamentabiles quiritatus trepidæ ciuitatis aures receperunt : lacerata ferro corpora Tiberis impatiens tanti oneris cruentatis aquis vehere coactus est.

3891.

M. Tullius Decula. Cn. Cornelius Do-
labella.

672.

Cn. Pompeius (natus annos 25.) primum triumphauit de Hiaba Numidarum Rege, & magnus appellatus est à Dictatore Sylla. Hic primus eques Romanus triumphasse legitur.

Cicero primam causam priuatam pro Quintio dixit: ætat. 26. Gellius lib. 15. cap. 28.

3892,
Olymp.
175.

L. Cornelius Sylla Q. Cæcilius Metel-
Felix II. lus Pius.

673.

Oratio Ciceronis pro Sext. Roscio habita à Cicerone ætat. 27. Gellius. Cicer. Bruto. Quint. li. 12. cap. 6. Euseb.

In hac Oratione Cicero Roscium parricidij reum defendit contra Chryfogonum Syllæ libertum. Ea actione Syllam offendisse dicitur Cicero : Vnde & metu Syllæ Dictatoris in Asiam abiit.

Mitylenæ in Asia expugnata à Romanis, & Iulius Cæsar corona ciuica donatus est ætat. 20. Sueton. Liu. Epitom. lib. 89. Cic. 2. contra Rullum.

Hoc tempore captum est bellum Sertorianum in Hispania: De quo vide Florum & Valer. Max. lib. 7. cap. 3. dist. 6.

3893.

P. Seruilius Vatia, Ap. Claudius Pul-
qui postea Isauri- cher.
cus appellatus
est.

674.

Huius anni æstate Cicero (æt. 28.) in Asiam profectus est hortatus u amicorum, Athenis mansit sex

mensibus, fuitque cum Antiocho veteris Academiae Philosopho.

Sylla se abdicauit Dictaturæ, quam in perpetuum ceperat, & dimisso à se præsidio publicam in foro dixit, se omnium à se gestarum rerum paratum esse reddere rationem. Appian. Plutarch.

3894.

M. Aimilius Lepidus. Q. Lutatius Catulus.

675.

Sylla in agro Cumano moritur, ac Romam perlatus cum magna pompa in campo Martio crematur & sepelitur. Appian. lib. I. Primus autem è patriciis Cornelius Sylla igni cremari voluit.

Valer. Max. lib. 9. cap. 3. dist. 8. Sylla Puteolis ardens indignatione, quod Granius princeps eius Coloniae pecuniam à decurionibus ad refectionem Capitolij promissam cunctantius daret, animi concitatione nimia, atque immoderato vocis impetu conuulso pectore, spiritum cruore ac minis mistum euomuit. Nec senio iam prolapsus, utpote sexagesimum ingrediens annum: sed alita miseris Reipublice impotentia furens. Igitur in dubio est, Sullan' prior an iracundia Syllæ sit extincta. Syllæ res gestas describit Valer. Max. lib. 6. cap. 9. dist. 6. his verbis: Syllæ virtus catenas Iugurthæ manus iniecit: Mithridatem compescuit: Socialis belli fluctus repressit: Cinnae dominationem fregit, eumque qui se in Africa quaestorem fastidierat, illam ipsam prouinciam proscriptum & exulem petere coegit. Hinc ad bellum Civile Iulij, & ad mortem Pompeij anni 30.

Cicero ætat. 29. totam Asiam peragrat, & cum summis Oratoribus versatur, Athenis de morte Syllæ cognouit.

Quomodo Molon Rhodi redundantem Ciceronis Orationem & superfluentem iuuenili licentia represserit. Vide Cic. in Bruto.

De Apollonio Molone Plutarchus in vita Ciceronis

ceronis refert, eum latinæ linguæ rudem rogasse Ciceronem ut Græcè declamaret, in quo cum ideo illi obtemperasset, quod putaret, se ita melius corrigi posse, cæteri omnes admirationem obstupefacti certatim de Cicerone, aliûsque alio gloriosius prædicabat: Apollonius neque orante Cicerone læticiam præ se tulit, & cum perorasset, defixus in cogitatione diu sedit, quod ubi Ciceronem agrè ferre sensit, hæc eius vox erupit: Te equidem M. Tulli collaudo & admiror: sed me Græcorum fortunæ miseret, cum videam doctrinæ & eloquentiæ laudem, quæ sola nobis reliqua erat, per te ad Romanos translata esse.

3895.

D. Junius Brutus. Mam. Aimilius Lepidus Livianus.

676.

Hoc anno M. Tull. Cicero recepit se è Græcia Romam, biennio post, quàm eò profectus erat. Cum autem magna spe erectus, ad Rempub. summo raperetur studio: ardor eius oraculo repressus est. Delphos enim profectus cum Apollinem consulisset, qua via ad summam gloriam aspirare posset: Respondit Dæmon: Si suam naturam, non multitudinis opinionem ducem sequeretur. Quare Romam reuersus primò timidè vixit, & dubitanter ad honores accessit: nec vllò in numero est habitus: sed græculus atque ociosus appellatus fuit. Vbi verò & innata honorum cupiditate ductus, & patris atque amicorum cohortatione incitatus, se totum patrociniis tradidit: non iam pedentim principem locum petiit, sed statim eluxit cæterisque Oratoribus lōgè præstitit. Plutarc. Pompeius adhuc eques, contra Sertorium ad bellum maximum formidolosissimūque suasu L. Philippi pro Consule missus est. Cūque essent in Senatu qui dicerent, non oportere mitti hominem priuatum pro Consule: Philippus Consul dixisse fertur: Non se illum sua sententia pro Consule sed pro Consulibus mittere. Cic. pro Manilia Plut.

3896.
Olymp.
176.

Cn. Octavius Ne- C. Scribonius cu-
pos. rio.

677.

Cicero petitionem honorum aggressus est ætat. 31. & primo quæsturam petiit, cum vnum annum iam reuersus ex Asia nobiles egisset causas. Eodem autem anno petierunt Quæsturam Cicero: Consulatum Cotta: Ædilitatem Hortensius. Brut.

Cicero Q. Roscium Comædum defendit. Non est hic Sex. Roscius: sed Quintus.

Hoc anno in Hispania aduersus Sertorium acerrima illa prælia & maxima, Sucronense & Durienſe commissa sunt.

3897.

L. Octavius Ne- C. Aurelius Cotta.
pos.

678.

Cicero Quæstor in Sicilia fuit: ætat. 32.

De quæstura Ciceronis Plutarchus ita scribit: Quæstor creatus & sortitus prouinciam Siciliam cum in difficultate annonæ, atque inopia rei frumentariæ, magnus frumenti numerus Romam esset mittendus, Siculos in itinere offendit, post, ubi diligentiam, iusticiam & comitatem eius experti fuerunt, maiores illi honores, quàm ulli vnquam prætori tribuerunt.

3898.

L. Licinius Lucul- M. Aurelius cotta.
lus.

679.

Cicero expleto in Sicilia Quæsturæ suæ anno Romam reuersus, ad forum & causas agendas rediit: ætat. 33. Quid ei in itinere acciderit, narrat ipse in Oratione pro Plancio.

L. Lucullus Cos. contra Mithridatem profectus est: eius imperium durauit septennium.

3899.

M. Terentius Var- C. Cassius Varus.
ro Lucullus.

680.

BELLVM SERVILE SPARTA-
CINVM,

CINVM, à gladiatoribus duce Spartaco excitatum.

L. Lucullus exercitum Mithridatis ad urbem Cyzicum fame ferroque deleuit. Cic. pro lege Manilia.

De interfecto Sertorio, vide Sigonium.

Lex Terentia & Cassia lata, qua constitutum erat, ut frumentum in penuria annonæ populo emeretur. Cic. 5. & 7. Verrin. Zaf.

3900.
Olymp.
177.

L. Gellius Poplicola. Cn. Cornelius Lentulus Clodianus. 681.

Lucullus Mithridatem persecutus, Pontum Romanis legionibus patefecit, qui antea populo Romano clausus erat. Cic.

Q. Arrius Prætor Crixum fugitiuorum Ducem cum 20. millibus hominum cecidit. Cn. Lentulus Cos. malè aduersus Spartacum pugnavit. Ab eodem etiam L. Gellius Cos. & Q. Arrius prætor acie victi sunt.

3901. Cn. Aufidius Orestes. P. Cornelius Lentulus Sura. 682.

Pompeius Magnus iterum triumphauit, vlt. Decemb. postridie Consulatum initurus.

BELLVM SERVILE SPARTACIVM, confectum à prætore M. Crasso, cum fuisset extractum in annum tertium.

Appian. Ciuil. Cum acerrimus conflictus esset, Spartacus cecidit, cæteri cædebantur, ut iniri non posset cælorum numerus. His rebus intra sex menses gestis, Crassus retinuit exercitum, sicut & Pompeius. Nam Consulatum petebant ambo: hic Prætorius: Pompeius verò nec Prætorius nec Quæstorius, annos natus 34. Quin & designati iam Coss. non dimittebant exercitus. Crassus prior à peruicacia discedens, Collegæ dextram in Concordiæ fidem porrexit: atque ita

Coff. missionem amborum exercituum edixerunt, & metu maximæ seditionis respublica liberata est anno ab obitu Tiberij Gracchi fermè 60. (rectius 62.) qui ciuilibus contentionibus initium dederat.

Mithridates metu Luculli aduentantis ex Ponto profugit in Armeniam ad Tigranem Regem.

3902.

Cn. Pompeius Ma- M. Licinius Cras-
gnus. sus.

683.

LVSTRVM LXVIII. Cens. C. Cornelius Lentulus Clodian. L. Gellius Poplicola.

His Consulib. teste Donato, natus est VERGILIUS MARO POETA, 15. Octobris, in pago Andes, non procul à Mantua: post natū Romulum 700. Socratem 400. Iulium Cæsarem 30. Ante natum Horatium 5. Ouidium 27. à morte Ennij 100.

Verrinæ actiones Ciceronis ad hunc annum pertinent, ætatis Ciceronis 37.

Cicero anno 4. post reditum è Sicilia, petiit Ædilitatem (æt. 37.) & in certamen venit cum designato Col. Hortensio, qui Cicerone Verrem accusante desistere coactus est Verri patrocinio, non sine existimationis suæ diminutione. Verres conuictus in exilium abiit vltro, & tandem à triumuiris interfectus est, anno proximo à morte Ciceronis.

Plutarch. in Crasso. Pompeius & Crassus Coff. non diu in ea quam simulauerant beneuolentia permansere: sed in omnibus rebus dissidentes fermè desertam esse Rempub. passi sunt: eaque de causa nihil ab eis in Consulatu memoria dignum gestum est.

Hieronymus in quæst. Ebraicis. Vergilius cum quosdam versus Homeri ad verbum transtulisset,

set,

set, dictus est ab æmulis Compilator veterum. Quibus ille respondit Magnarum est viriū, Herculi clauam extorquere de manu. Sic & Cicero, qui in arce eloquentiæ Romanæ stetit, Rex Oratorum, & latinæ linguę illustrator, reperundarum accusatur à Græcis.

3903.

Q. Hortensius Ne-
pos.

Q. Cæcilius Metel-
lus, qui postea
Creticus appel-
latus est.

684.

Iosephus antiq. lib. 14. cap. 1. refert hos Coss. ad annum 3. Olymp. 177.

Dionis Cassij Nicæi historia Romana incipit, ex qua continuari potest Coss. Catalogus per nos fermè 115. vsque ad annum V. C. 800.

Tigranes victus à Lucullo. Tigranocerta vrbs capta à Lucullo. Dio.

Hoc anno Cicero Ædilis Curulis fuit, ætat. 38.

Capitolium denuò instauratum dedicatur, quod ante annos 14. conflagrauerat.

3904.
Olymp.
178.

L. Cæcilius Metel-
lus.

Q. Marcius Rex.

685.

BELLVM CRETICVM à Romanis gestum aduersus Cretenses.

Tigranes & Mithridates iterum victi à Lucullo. Nisibis vrbs capta.

3905.

C. Calpurnius Piso
Frugi.

M. Acilius Glabrio.

686.

BELLVM PIRATICVM à Pompeio extrema hyeme apparatū, incunte Vere susceptū, media æstate confectū. Cicero pro lege Manilia.

Cicero Præturam petiit (ætat. 40.) Eam sequenti anno gessit.

Lata lex Calpurnia de ambitu, quam seuerissimè scriptam fuisse, Cicero pro Muræna ait. Antea lata est V. C. 396. ante annos 290.

Triarius legatus Luculli à Mithridate victus: ceciderunt 150. Centuriones & 24. Tribuni. Ap- pian. Hæc est illa calamitas, quam Cicero in Ma- niliana tantam fuisse ait, vt eam ad aures L. Lu- culli non ex prælio nuncius, sed ex sermone ru- mor afferret.

Insula Creta subacta, bellum Creticum fini- tum est.

L. Roscius Otho Tribunus pleb. legem tulit, vt Equitibus Roman. in theatro quatuordecim gradus proximi assignarentur. Hunc Cicero pro Murena ait, restituisse equestri ordini non solum dignitatem, sed etiam voluptatem.

Hoc anno Epist. 8. & 9. lib. 1. ad Atticum scri- ptæ sunt.

Extremo huius anni mense, ad diem IIII. Id. Decemb. C. Manilius Tribunatu inito, post pau- culos dies subnixus libertinorum & seruorum manu, legem tulit, vt libertinis in omnibus tri- bus suffragium esset. Acon. Dio.

3906.

M. Aimilius Lepi- L. Volcatius Tullus.
 dus.

687.

Lucullus Romam reuocatur. Succedit Pom- peius, qui nocturno prælio vincit Mithridatem. Dio. Lucullus in Galatia occurrens Pompeio, persuasi ei, vt recederet, quod bellum confectum esse atque legatos tamdiu expectari diceret: ve- rùm ille Pompeio id non persuasit.

Tigranes Armenia: Rex urbem Artaxata & se- se dedidit Pompeio, qui ei Syriam ademit, quam hæctenus annis 18. tenuerat: regnum tamen Ar- menie ei restituit: hoc modo Syria in Romanorū potestatem peruenit, de quo Cic. pro Sext. Tigra- nem Pompeius, cum in suis castris supplicem ab- iectumque vidisset, erexit & insigne regium quod ille de suo capite abiecerat, reposuit, & impe- ratis certis rebus regnare iussit. Vide Flor. Epito. 100. Iustin. 40. App. Syr. Val. Max. lib. 5. c. 1. dist. 9. en.

Cn. Pompeius Regem Armeniae Tigranem, qui & per se magna cum populo Rom. bella gesserat, & infestissimum urbi nostrae Mithridatem Ponto pulsum, viribus suis protexerat, in conspectu suo diutius iacere supplicem passus non est: sed benignis verbis recreatum, diadema, quod abiecerat, capiti reponere iussit. Certisque rebus imperatis, in pristinum fortunae habitum restituit: aequè pulchrum esse iudicans & vincere reges & facere.

Cicero Praetor fuit aetate 41. à primis Praetoribus 300. Iniit praeturam Cal. Ianuarii.

Cic. Epist. 3. lib. 1. ad Atticum scripsit.

Lex Manilia lata est: Unde est Oratio Ciceronis pro lege Manilia. Nam Manilius, ut Pompeii gratiam colligeret, legem promulgavit, ut Pompeio bellum Mithridaticum, quod Lucullus iam annis septem gesserat, committeretur. Hunc Manilium scribit Paternus semper venalem, alienaeque potentiae Ministrum fuisse. Legem autem suavit Cicero praetor Oratione amplissima, in qua & belli magnitudinem difficultatemque demonstrat, & Pompeium magnis laudibus ornat.

3907.

L. Aurelius Cotta.

L. Manilius Torquatus.

688.

Lata est lex Papia à C. Papio Trib. pleb. de peregrinis urbe pellendis, cuius Cicero meminit Offic. 3. Dio lib. 37.

HORATIVVS Poeta nascitur,
8. Decembr.

Horat. Epodon, Od. 3. *Tu vina Torquato moue
Consule pressa meo.* Item lib. 3. Carmin. Od. 21. *O
nata mecum Consule Manlio.*

Cicero in Catilinā: Memoria tenetis Cotta & Torquato Coss. complures in Capitolio turres de caelo esse percussas: cum & simulacra Deorum

H j

depulsa sunt, & statuæ veterum hominum dei-
ctæ, & legum æra liquefacta sunt. Tactus est etiã
ille, qui hanc urbem condidit, Romulus, quem
inauratum in Capitolio paruum atque lactentẽ
vberibus lupinis inhiantem fuisse meministis.
Quo quidem tempore cum Aruspices ex tota E-
truria conuenissent, cædes, incendia, & legum in-
teritum, & bellum ciuile ac domesticum, totiũs-
que urbis ac imperii occasum appropinquare di-
xerunt.

Lex Aurelia lata à Cos. Aurelio Cotta, vt tri-
bunis plebis liceret postea alios Magistratus ca-
pere. Sylla enim, Dictator, memor quid à Tribu-
nis plebis passus esset, edixit, ne alios magistratus
gereret, qui Tribun. plebis fuerat. App.

3908.
Olymp.
173.

L. Iulius Cæsar. C. Marcius Figulus. 689.

Cicero ætatis 43. auctus est filiolo. Tulliam fi-
liam C. Pisoni despondit.

Prima Epistola Ciceronis libr. 1. ad Atticum
scripta.

Cicero Consulatum petit competitore Catili-
na, qui dolore repulsæ, quam tum est passus, odif-
se cepit Ciceronem hominem nouum. Inde ex-
ijt Catilinæ coniuratio.

3909.

M. TVLLIVS CI- C. Antonius 690.
CERO. Nepos.

Hic est celebris ille Consulatus Ciceronis, quẽ
ætatis anno 44. gessit, & de quo ille passim in suis
scriptis multa gloriose commemorat, quæ om-
nia huc referenda sunt.

Catilinæ coniuratio detecta ac repressa. De
Coniuratis sumptum est supplicium in carcere
die 5. Decemb. Catilina vrbe cedere iussus est. Ob
id meritum seruatae patriæ, Cicero à Senatu pa-
ter patriæ dictus. Iuuenal. Sat. 8. Roma patrem
patriæ Ciceronem libera dixit. Et Plin. lib. 7. cap.
30. M. Tullium sic affatur: Salue primus omnium
parens

Parēs patriæ appellat. Versus Ciceronis: *Cedat arma toga, concedat laurea lingua.* Hunc versum Salustius in Oratione sua tanquam inuidiosum obiicit Ciceroni, quo gloriatus est, se Catilinariam coniurationem in toga oppressisse. De laudibus Ciceronis Plin. lib. 7. cap. 30. Vide Orationem in Pisonem.

Orationes pro Murena, contra Rullū pro Rabirio, & in Catilinam à Cicerone dictæ.

Appianus in Mithridaticis, in principio libri. Mithridate post 42. eius belli annos Romani Bithynos & Cappadocas, aliásque finitimas gentes suo adiecerunt imperio: quo bello etiam Ciliciæ reliquum, & Syriam, Phœniciam, Palæstinam, Euphratensēque mediterraneam, nihil ad Mithridatem attinentes, huius victoriæ impetu subiugarunt, &c. ac multis populis tum primum tributa imperarunt.

Cicero de provinciis Consularibus: Me Consule referente primum decem dierum est supplicatio decreta Cn. Pompeio, Mithridate interfecto, confectoque Mithridatico bello.

Cic. lib. 4. Acad. quæst. L. Lucullus cum victor à Mithridatico bello reuertisset, inimicorum calumnia triennio tardius quam debuerat, triumphavit. Nos enim Consules, introduximus penè in urbem currum clarissimi viri.

Cicero pro Flacco. Cn. Pompeius captis Ierosolymis victor ex illo fano nihil attigit. Imprimis hoc, ut multa alia, sapienter, in tam suspiciosa (forte superstitiosa) & maledica ciuitate locum sermoni obrectatorum non reliquit. Non enim credo religionem & Iudæorum & hostium impedimento præstantissimo Imperatori, se pudorem fuisse. Sua cuique ciuitati religio Læli est, nostra, nobis, stantibus Ierosolymis, pacatisque Iudæis, tamen istorum religio sacrorum à splendore huius imperii, granitate nominis nostri, maiorūque institutis abhorrebat. Nūc verò hoc magis, quod illa gens, quid de imperio nostro sentiret, osten-

dit armis: quam cara deis immortalibus esset, do-
cuit, quod est victa, quod elocata, quod seruata.

Cic. ait Agraria 2. se Rēp. accepisse plenam soli-
tudinis, plenam timoris, in qua nihil esset ma-
li, nihil aduersi, quod non boni metuerent, im-
probi expectarent.

Decimo octauo die antequam primam Cati-
linariam Cicero dixit, factum est S. C. vt vide-
rent Coss. ne quid Respub. detrimenti caperet.
Salust. Plutarch.

Q. Metellus Nepos nouus Tribunus pridie
Cal. Ianuarii Ciceronem Cos. abeuntem magi-
stratu, concionis habendæ potestate priuauit. Cu-
ius iniuria Ciceroni tamen honori summo fuit.
Cicer. in Pison.

AUGUSTVS CÆSAR
nascitur, 23. Septemb.

3910.

D. Iunius Silanus. L. Licinius Murena.

691.

Catilina perit oppressus armis à C. Antonio,
qui Collega Ciceronis in Consulatu fuerat.

Clodius insidiatus est pudicitia Pompeia vx-
oris Iulii Cæsaris, in templo Bonæ Deæ, die 30. Se-
ptemb. Cùmque accusaretur in iudicio, Cicero
contra illum dixit testimonium. Qua re Cicero
odium Clodii in se concitauit.

Cicero habuit Orationem pro Sylla. Item pro
Archia Poeta.

Lata est lex Iunia Licinia, nomē sortita ab hu-
ius anni Cos. à quibus lata est. Hanc quoque P.
Clodius in tribunatu suo, vt & alias, vna rogatio-
ne sustulit: qua quidem rogatione censet Cicero
vniuersam Rempub. esse deletam.

3911.

M. Pupius Piso Frugi M. Valerius Mes-
Calpurnianus. falla Niger.

692.

LV-

L V S T R V M L X I X. Cens. P. Serui-
lius Vatia Isauricus. Mam. Aemilius
Lepidus Liuianus.

Syria à Pompeio Magno victa leges Roma-
nas accepit, & prouinciarum Romanarum nu-
merum auxit. Triumphauit hoc anno ex ea Pō-
peius die 29. & 30. Septemb. pridie sui natalis. I-
tem ex Asia, Ponto, Armenia, Paphlagonia, Cap-
padocia, Cilicia & Iudæis: Item de Regibus Mi-
thridate & Tigraue. Estque hic III. triumphus
Pompeii, de quo sic Eutropius: Pompeius de bello
Piratico & Mithridatico triumphauit. Nulla
vnquam pompa triumphis similis fuit. Ducti sunt
ante curram eius filius Mithridatis, filius Tigra-
nis, Aristobulus Rex Iudæorum (alii addunt: &
filius eius Antigonus) prælata est ingens pecunia,
auri atque argenti infinitum pondus.

Cicer. ætat. 46. cū Clodio contendit in Senatu
Idib. Maii.

Cæsar lib. 1. belli Gallici. Apud Helucios lon-
gè nobilissimus & ditissimus fuit Orgetorix. Is
M. Messala, L. Pisone Coss. regni cupiditate indu-
ctus, coniurationem nobilitatis fecit, & ciuitati
persuasit, vt de finibus suis cum omnibus copiis
exirent: perfacile esse totius Galliæ imperio po-
tiri.

Hoc anno Q. Cicero, Marci frater, Asiæ pro-
uinciam obtinuit; eamque administrauit trien-
nium. Vide lib. 1. ad Attic. epist. 12.

3912.
Olymp.
180.

L. Afranius Nepos. Q. Cæcilius Metel-
lus Celer.

693.

Diodorus Siculus, historicæ Bibliothecæ autor
perlustrat Ægyptum, studio antiquitatis cogno-
scendæ.

3913.

C. Iulius Cæsar. M. Calpurnius Bi-
bulus.

994.

Lex Iulia Agraria.

Cæsar hoc Consulatu legem Agrariam diu multumque repugnante Bibulo Collega: sed suffragantibus vbiq; & per omnia Crasso & Pompeio, pertulit. Itaque agri à Decemuiris diuisi: addito etiam Campano agro qui trium liberorum & plurium patribus diuideretur.

Bibulus Collega Cæsaris, cum actiones eius magis vellet impedire quam possit, maiori parte anni domi se tenuit: quo facto dum augere vult inuidiam Collegæ, auxit potentiam. Cicero hanc legem vocat Campanam, lib. 2. ad Attic. Difficiliter autem hæc lex perlata est, non tam propter domesticæ vectigalis detrimentum, quam quorundam inuidiam, qui non tam agrum populo, quam Cæsari hanc legem potentiam quæri ægrè ferebant. Suasit autem eam Pompeius Magnus ita obstinatè & arroganter, vt cuidam interroganti, an legem probaturus esset, responderit: se non solum probaturum, sed etiam si opus sit, cum parma & gladio accursurum. Quare Cic. ad Attic. amissi vectigalis culpam maximè in Pompeium reiecit amara irrisione dicens, Pompeium Reipub. vectigal in monte Antilibano constituisse, agri Campani abstulisse. Vide Velleium lib. 2.

Cæsar ante quam Consulatu abiret, & in provinciam proficisceretur, vt rebus suis vndecunq; prospiceret, haberetque per quos absens partes suas tueretur, L. Pisonem sibi in Consulatu successurum, ducta in vxorem Calpurnia ipsius filia, socerum sibi deligit. Cn. quoque Pompeium, præter cætera officia, arctiori sibi affinitatis vinculo deuinciendum ratus, Iuliam filiam, quam prius Q. Seruilio Cæpioni desponsatam, illi nuptui tradit: atque ex hoc Pompeium deinceps primum sententiam rogare cepit, cum antè Crassum solum soleret. Golz.

Eodem anno Cicero ad Q. Fratrem scripsit
Episto-

Epistolam illam pulcherrimam, quæ est prima lib. 1. ad Q. Fratrem, in qua fratri præscribit omnia prouinciæ benè administrandæ præcepta. Idem Epistolam 4. & sequentes, vsque ad 18. lib. 2. ad Attic. scripsit.

Vatinius hoc anno fuit Tribunus plebis: hunc accusat Cicero in Variniana.

Oratio pro Flacco ætat. Ciceronis 48.

T. LIVIVS historiographus nascitur. *Euseb.*

P. Clodius hoc anno factus Tribunus plebis, mox cepit premere & oppugnare Ciceronem. *Plut. in Cæsare.*

De Cæsaris Consulatu hoc annotat Sueton. Cùm Cæsar omnia in Repub. ad arbitrium suum administraret, nonnulli urbanorum cum quid per iocum testandi gratia signarent non Cæsare & Bibulo: sed Iulio & Cæsare Coss. actum scripsere, bis eundem præponentes nomine atque cognomine, & vulgò iactati sunt hi versus:

*Non Bibulo quicquam nuper, sed Cæsare factum est.
Nam Bibulo fieri Consule nil memini.*

3914.

L. Calpurnius Piso A. Gabinus Ne-
Cælorinus. pos.

695.

BELLVM GALLICVM
TRANSALPINVM à Iulio Cæsare
gestum nouennio.

Libri IV LII Cæsaris de bello Gallico incipiunt, & singuli libri singulorum annorum res gestas recitant.

Exilium Ciceronis ætat. an. 49.

P. Clodius Tribunus plebis diem Ciceroni dixit, quod coniuratos Catilinæ, homines nobiles indēnatos necasset in carcere, adiuuatib. sceleratis.

H iij

Coss. & conuente Pompeio. Cicero nolens se obiiicere furori tribunitio, vrbe cessit: Bona eius diripiuntur: domus incenditur. Pedibus iter fecit per Lucaniam versus Siciliam. Plutarch.

Domus suæ habuit Mineruæ signum, idque longo tempore religiosissimè coluerat. Cùm autem ex vrbe discessurus esset, hoc signum in Capitolium delatum ibi dedicauit, & subscripsit: MINERVÆ CVSTODI VRBIS. Plut. Dio.

Calend. Iuuij decreuit Senatus frequens de Ciceronis reditu, dissentiente nullo. Cic. pro Sextio.

Quarto Cal. Nouemb. octo Tribuni plebis de Ciceronis reditu legem promulgarunt.

Franciscus Fabricius existimat Ciceronem vrbe cessisse circa finem mensis Martij. Hæc ille in vita Cicer. quem librum, vt studiosi diligenter legant propter Ciceronis historiam, vehementer eos hortamur.

Cic. hoc anno scripsit Epist. 2. 5. 6. 7. 8. 9. &c. li. 3. ad Attic. & Epist. 3. & 4. ad Q. Fratrem.

3915. P. Cornelius Lentulus Spinter. Q. Cæcilius Metellus Nepos. 696.

Gabinus in Syriam prouinciam venit, inde in Iudæam, vbi prælio vicit Alexandrum regem Iudæorum, Aristobuli filium, peremptis 3000. Iudæorum, & totidem captis. Ioseph.

Ptolemæus Ægypti Rex regno pulsus Romanum venit, petens reductionem in regnum.

Lentulus Consul initio sui magistratus nihil prius agendum iudicauit, quàm de reditu Ciceronis.

CICERO ab exilio rediit, ætat. 50.

Lex de Cicerone reuocando lata est 4. August. quo & Dyrrachio profectus est. Postridie venit Brundisium, vbi Tulliola præsto ipsi fuit die suo natali. Urbem ingressus est 4. Septemb. maximo

con-

congratulantium civium plausu. Appianus dicit Ciceronem rediisse mense 16. postquam discesserat.

Q. Metellus nepos Cos. qui antea Ciceroni fuerat inimicus absens cum eo rediit in gratiã. Cicero ad eum misit epistolam 4 lib. 5. Fam. in qua studium & auxilium eius implorat. Cicero postredie post reditum suum, qui fuit dies 5. Septembris Senatui gratias egit ea oratione, quæ post reditum in Senatu inscripta, extat. Egit etiã populo Romano gratias altera Oratione, quæ post reditum ad Quirites inscribitur.

Cicero apud Pontifices dixit Orationem pro domo sua, pridie Calend. Octob.

Epistola 1. lib. 2. ad Q. Fratrem scripta.

Catullus Poeta moritur, ætat. 30. *Feb.*

3916.
Olymp.
181.

Cn. Cornelius Lentulus Marcellinus. L. Marcius Philippus.

697.

Epistola primi libri 1. Famil. hoc anno scripta est à Cicerone unã cum sequentibus de reductione Ptolemei Regis Ægypti, P. Lentulo decernenda. Estque annus ætat. Cic. 51. ante N. C. 55.

Oratio Cic. de provinciis Consularibus dicta. Item de Haruspicum responsis. Item dicta Oratio pro Sextio.

Item: scripta Epistola 2. lib. 2. ad Q. Fratrem.

Item: Epistola 4. 5. 6. 7. 8. lib. 4. ad Atticum.

Gabinus Romam scribit de rebus à se in Palæstina gestis, cui Senatus die 15. Maij supplicationem denegat, Cic. ad Q. Fratrem lib. 2. Epist. 5.

Circa hæc tempora Aristobulus Iudæorum Rex, cum Antigono filio Roma profugit, & novum in Iudæa bellum concitavit. Verum à Gabinio superatus mittitur Romam cum filio victus. Iosephus.

3917.

Cn. Pompeius Magnus Pius II. M. Licinius Crassus II.

698.

Iulius pontem in Rheno facit, & in Germanos mouet vt ipsis quoque Romani nominis metum iniiciat: primus item Romanorum in Britanniam traiecit hoc anno. Cæf.

BELLVM PARTHICVM à Crasso susceptum, de quo Appianus, Dio, Plutar. qui etiam recitant execrationes quibus aliqui Crassum vrbe Roma exeuntem, profecuti sunt.

Gabinus Syriæ præfectus Regem Ptolemæum Auleten in regnum Ægypti reducit iussu Pompeij, neglecta religione Oraculi Sybillini, cuius meminit Cic. Epist. 1. Famil. 1.

Huius Ptolemæi filius Pompeium post septennium interfici curauit.

Oratio Cic. in Pisonem dicta,

Tres libri de Oratore à Cicerone scripti, ætat. 52. à morte Crassi Oratoris 37. an.

Gabinus Aristobulum Iudæorum Regem, Romæ profugum tumultusque in Iudæa cientem, comprehensum misit Pompeio, imperatōque Iudæis stipendio in Ægyptum profectus est. Aristobulus itaque ligatus iterum missus est Romam vnà cum Antigono filio, cum regnum & sacerdotium gessisset an. 3. mens. 6.

Hoc anno Cicero ad Q. Fratrem scripsit Epist. 8. 9. 10. lib. 2. & ad Attic. Epist. 9. 10. 11. & 12. lib. 4.

LVSTRVM LXX. Cens. M. Valerius Messalla Niger. M. Calpurnius Bibulus.

3918.

L. Domitius Ahenobarbus. Ap. Claudius Pulcher.

699.

Iulia Pompeij coniunx, Iulij Cæsaris filia, enixa filiulam moritur. Hac morte dissoluta est Iulij & Pompeij coniunctio.

Crassus Euphrate transmissio magnam Mesopotamiam

Mesopotamiæ partem populando peragrat : & dum in Syriam proficiscitur, relictis in Mesopotamia militibus Romanis, Parthis se ad bellum parandi spacium præbuit, ipse in Syria hybernauit, totumque illud tempus cogendis pecuniis consumpsit, magis exactorem quam Imperatorem agens. A sacris etiam tēplorum pecuniis non abstinuit.

Gabinus, cui Crassus in Syria successerat, Romam noctu intrauit 28. Septemb.

Oratio Cic. pro Plancio: & pro Scauro habita.

Cic. A. Gabinium defendit.

Epistolæ 6. 7. 8. 9. 10. lib. 7. Famil. ad Trebatium scriptæ.

Item Epist. ult. li. 2. ad Q. Fratrem. In extremis mensibus huius anni Cicero omnes Epistolas li. 3. ad Fratrem: & postremas lib. 4. ad Atticum, & longam ad Lentulum scripsit.

Dio scribit hunc esse annum ab V. C. 700. & congruit numerus ad supputationem Varronis.

3919.

Cn. Domitius Calpurnius M. Valerius Messalla. 700.

Crassus templum Ierosolymis spoliat huius anni (incuntis) hyeme: decennio post, quàm Pompeius templum ingressus, pecunias illas intactas reliquerat. Eiusdem anni æstate Crassus victus à Parthis cum vniuerso exercitu perit, & sacrilegij pœnas laet. Quidam referunt, inquit Dio, Parthos aurum liquefactum in os Crassi infudisse, verbis insuper insultantes. Occisus est autem circa 9. Junij. Ouid. 6. Fast.

Cassius in Syriæ administratione succedit Crasso.

Cicero fit Augur occiso à Parthis Crasso: cooperatus in id Collegium à Pompeio & Hortensio, ætat. 54.

Romæ ita tumultuatum est & iudiciis & comitiis per largitiones corruptis, vt septimo tandem mense anni creati sint Coss.

Sex primæ Epistolæ lib. 2. Famil. scriptæ. Item

ii. & sequentes lib. 7. Famil.

3920.
Olymp.
182.

Cn. Pompeius Magnus Pius III.
*Primus sine Col-
lega: & postea*

Milo interfecit Clodium 20. Ianuarij.

Oratio pro Milone habita: ætat. Cic. 55. De Oratione Ciceronis pro Milone, de præfidiis armatis, de metu Ciceronis: de breui eius Oratione: deque altera illa quæ extat: & de Milonis sermone apud Massilienses exulantis. Vide Dionem.

Q. Cæcilius Metellus Pius Scipio.

701.

3921.

Ser. Sulpitius Rufus.

M. Claudius Marcellus.

702.

Cicero Procos. (ætat. 56.) venit in prouinciam Ciliciam pridie Cal. Sextil. Imperator appellatus apud Issum.

Bibulus Procos. in Syriam venit: Parthi Syria eiiciuntur à Cassio. Hic finis fuit belli Parthici.

Cicero scripsit lib. de legibus.

3922.

L. Aimilius Paulus.

C. Claudius Marcellus.

703.

Cicero ex prouincia decedit 30. Iulij. Athenas venit 14. Octob.

Huc pertinent Epistolæ Ciceronis lib. 16. Famil. ad Tironem Libertum, qui è Cilicia in Italiam reuertens ægrotare cæpit in itinere.

Hortensius Orator & amicus Ciceronis moritur ætat. 64: cùm egisset causas in foro annis 44. Cicero è prouincia Cilicia decedens Rhodi cognouit de morte Hortensij. Cic. Bruto.

Cæsar nouem illis annis in Gallia, trecentos, seu vt alij quadringentos popp. subegit: Oppida octoginta per vim cepit, prælio tricies dimicauit: Galliam totam Romanis subiectam in prouincia

uinciæ formam redegit. Romæ in Senatu de Pompeij & Cæsaris imperio sententiis diu variatum est, Curione potissimum pro Cæsare strenuè decertante, & censente vtrique imperium esse abrogandum. Tandem maior Senatorum pars discessit indignante C. Marcello Cos. & exclamante: Vincite tandem, vt Dominum habeatis Cæsarem. Golz.

LVSTRVM LXXI. Cens. Ap.
Claudius Pulcher. L. Calpurnius Piso Cæsonius.

3923.

C. Claudius Mar- L. Cornelius Lentulus Crus.

704.

BELLVM CIVILE IVLII
CAESARIS ET POMPEII.

Liber primus Iulij Cæsaris de bello Ciuili incipit: in quo ipse Cæsar huius anni res exponit.

Die 7. Ianuar. perscriptum est Senatusconsultum: Darent operam Coss. ne quid Respub. detrimenti caperet: quo armati sunt Coss. & Pompeius aduersus Iulium. Fuitque hoc classicum belli Ciuilis. De hoc bello vide Appianum & Lucanum. Senatusconsultum autem tale fieri non solebat, nisi in maximis Reipub. periculis, summa id extorquente necessitate.

Consules & Optimates vnà cum Pompeio Roma profugiunt.

Cicero 7. Idus Iunij ad Pompeium in Graciã proficiscens, nauim conscendit. Aduentus eius, vt Plutarchus scribit, cæteris gratus fuit: Cato autem illum cõspicatus, multis verbis reprehendit, quod Pompeium secutus esset. Nam se non potuisse honestè eam sectam deserere, quàm ab initio in Reipub. delegisset. Illum qui, magis prodesse pa-

trix & amicis potuisset, si in Italia mansisset, & æqualiter se ad euentum comparasset, nulla ratione, & absque necessitate hostem Cæsari factum esse, atque in tanti periculi societatem venisse. Cum hæc verba Ciceronis animum flexerunt, tum quod nulla magna in re Pompeius illius opera utebatur, in causa erat ipse non negans se facti sui pœnitere.

Aristobulus Iudæorum Rex à Iulio dimissus in Iudæam ad oppugnandum Pompeium, veneno necatur. Filius eius Alexander à Pompeianis securi percutitur.

Prima Dictatura Iulij Cæsaris quam gessit diebus II.

Hinc ad Monarchiam Augusti & bellorum Ciuilium finem anni 20.

Cæsar spacio 60. dierum vniuersa Italia citra sanguinem potitus Romam ante Cal. April. peruenit: pacatiorémque quàm putarat, inueniens, Senatam Cal. April. extra Pompeium ab Antonio & Cassio coactum, oratione benigna allocutus est. Populum quoque ipsum, qui frequentissimus extra urbem confluerat, metu Syllanorum temporum ferè exanimem, non absimili oratione confirmat: multaque prius de se pollicitus, deinceps bene sperare iubet, filiis etiam eorum, qui à Sylla proscripti fuerant, ad honores & magistratus admissis.

Cæsar cum clauibus non inuentis (quod has Coss. secum abstulerant) securibus ærarium perfringi iussit. Metello pertinacius resistenti, mortem, ni desisteret, comminatus, ærarioque recluso, etiam sanctiores thesauros, in illum vsque diem intactos, quique per Gallicos tumultus in extremam necessitatem, etiam cum execratione eius, quicumque eos nisi solius belli Gallici causa nonisset, depositi erant, abstulit.

Cicero in Antonium. Proximo bello si aliquid de summa grauitate Pompeius, multum de cupiditate Cæsar dimisisset: & pacem stabilem & aliquam

quam Rempub. nobis habere licuisset.

Lucanus de causis belli Ciuilis lib. 1.

*Nec quengquam iam ferre potest Cæsarve
Priorem, Pompeiûsve parem.*

Cicero Romam rediit postridie sui natalis: die 4. Ianuarij, quo tum incoabat ætat. annum 58. Ei sic est proditum obuiam, vt nihil fieri potuerit honoratius (Epist. 10. Famil. 16.) vbi addit, se incidisse in ipsam flammam ciuilis discordiæ inter Iulium & Pompeium, cui Cicero miscere se noluit, frustra interim tentatis inter eos pacis & concordia conditionibus.

3924.
Olymp.
183.

C. Iulius Cæsar II. S. Seruilius Vatia 705.
Isauricus.

PUGNA PHARSALICA. Pompeius victus est à Iulio Cæsare ad Pharsalum, circa 20. Iulij, & Iulius Cæsar cum annua Dictatura Tribunitiam potestatem in perpetuum accepit.

Pompeius interfectus pridie quàm compleret annum æt. 58. die 30. Sept. alij postridie. Cuius caput amputatum cum postea Cæsari Alexandria offerretur: & ingemuisse ille cum lachrymis: & illud sepeliisse honorificè in suburbio dicitur, percussoribus non tantum non laudatis: sed etiam è medio sublatis, & in eo loco fano Nemesis erecto.

Inter præliandum Pompeius subinde inclamasse dicitur, incertum siue ad suos, siue ad Cæsarem: PARCE CIVIBVS: Cæsar verò ex alia parte: MILES. FACIEM FERI: Quod Pompeianum militem, vt pote tyronem adhuc, & per ætatem rei bellicæ insuetum, formæque & venustatis conseruandæ, quàm decoris militaris studiosiorem, huiusmodi plagas propter cicatricum deformitatem maximè vitaturum, imò ne expectaturum quidem sibi persuadebat: cum aliàs nō tam oculos & os, quàm crura & brachia ferire Romanis moris esset. Alij vtranque hanc

vocem Cæsari tribuunt.

Allato nuncio Romam de pugna Pharsalica, Pompeij & Syllæ imagines, quæ pro rostris stabant, dissectæ sunt. Postea ubi allato Pompeij anulo, etiam cædis Pompeianæ fama confirmata est, statim Pompeio conuiciis palàm ab vniuersis exagitato, quicquid honorum excogitari poterat, certatim tam à primoribus, quàm à populo in Cæsarem collatum est.

Cùm Pompeius ad Pharsaliam à Cæsare victus est, Cicero in acie non fuit, sed remansit in castris.

Victo Pompeio, Cato, qui copias magnas, classemque magnam Dyrrachij habebat, ad M. Tullium, qui & lege, & dignitate Consulari præstaret, imperium deferebat. Quod cùm ille recusaret, militiamque subterfugeret, propius factum est nihil, quàm vt occideretur, cùm & Pompeius filius, & amici eum proditorem appellarent, gladiosque stringerent: Sed Cato resistens, vix illum cædi eripuit, & ex castris remouit atque ablegauit. Plutarchus in Cicerone.

QVARTA ET VLTIMA MONARCHIA ROMANA.

Julius Cæsar (ætat. 52.) primus Monarcha & Imperator Romanus, imperauit an. 3. mens. 6.

Bellum Alexandrinum circa huius anni finem gestum à Iulio Hirrius.

3925.

Q. Rufius Calenus. P. Vatinius Ne-
pos.

706.

Julius Cæsar secundam Dictaturam gessit: sed anno superiori ei decretam.

Pharnaces Ponti Rex, victus à Iulio, quarta postquam in conspectum venissent, hora: quare de hoc scripsit: *Veni, Vidi, Vici*: qui fuit etiam triumphus titulus. Ferunt item Cæsarem, profligato statim Pharnace, exclamasse: O te beatum, Pom-

Pompei, qui cum talibus bello Mithridatico decertans, M A G N I cognomen accepisti.

3926. C. Iulius Cæsar III. M. Æmilius Lepidus. 707.

Bellum Africanum Iulij Cæsaris, aduersus P. Scipionem, Catonem, & Regem Iubam: de quo Hirtius.

Cato (ætat. 49.) & Scipio sibi manus inferunt. Rex Iuba interfectus.

Cæsar cum nauigans in Africam, Adrumetum applicuisset: & è nani in terram descendens, pedem impingens in littore procidisset: reliquis exterritis, nihil turbatus: verso in melius omine, terramque vlnis complexus: Teneo te, inquit, terra Africa.

Quatuor triumphus Cæsaris: 1. de Gallis & Germanis: in quo ductus est Vercingetorix. 2. Alexandrinus ex Ægypto: in quo Arsinoë, Cleopatras soror inter captiuas ducta. 3. Ponticus de Pharnace. 4. Africanus de Iuba Rege.

Annus emendatur à Iulio. Fuitque hic annus mensium ferè 15. aut dierum 445. circiter.

Brutus, id est, liber de claris Oratoribus à Cicerone (ætat. 61.) scriptus: & anno sequenti editus. Item liber dictus Orator ad Brutum.

Oratio pro M. Marcello, à Cicerone dicta: cum Iulius Marcellum recepisset in gratiam.

3927. C. Iulius Cæsar IIII. Q. Fab. Maximus: 708.

sine Collega.

Dictator IIII.

*Dictatura honore
concentus abdicauit.*

C. Trebonius Asper Coss. suffecti:

atque hoc anno primum HONORARIÏ Coss. creati capti sunt: anno à primis Coss.

464.

I j

Hoc anno Hispania recepta, ob omnia bella Ciuilia confecta, & singularem in ciues clementiam, Iulius Cæsar Liberator, Parens patriæ, & Dictator perpetuus appellatus est: primusque IMPERATORIS prænomen accepit.

Annus primus Iulianus correctus.

3928.
Olymp.
184.

C. Iulius Cæsar V. M. Antonius Ne-
pos.

709.

Idibus Martiis C. Iulius Cæsar à Bruto & Cas-
sio corumque coniuratis in Curia occisus est.

In eius locum Consul factus est:

P. Cornelius Dolabella.

Manutius 54.56.

3929.

C. Vibius Pansa in A. Hirtius Nepos,
Mag. occisus est. in prelio occisus
In eius locum sus- est. In eius locum
fectus est: suffectus est,

710.

G. IULIVS CÆ SAR OCTAVIA-
NVS, qui postea
Imperator Cæsar
Augustus appella-
tus est. Abdic. In
eius locum fact. est,

Q. Pedius Nepos,
in Mag. mortuus
est. In eius locum
factus est,

C. Albius Carrinas.

P. Ventidius Bassus,
idem qui Prator
erat.

BELLVM CIVILE MV-
TINENSE.

Eodem anno ex A.D.V. Calen. Decemb. ad
prid. Cal. Ianuar. Sextas, Triumviri Reipublicæ
constituendæ Rempublicam tenuerunt.

AVGVSTI CÆSARIS IM-
PERIVM.

Augustus Cæsar Romæ imperavit à primo
Consulatu suo an. 56.

Cicero

ROMANIS.

131

Cicero hoc anno habuit quintam Orationem Philippicam, & nouem reliquas.

Cicero sub finem huius anni interfectus est à Popillio Tribuno militum, quē parricidij reum olim defenderat: Ætatis 64. 7. Decemb. à Consulatu 20. Caput eius pro rostris positum, vnà cum dextra, publicum spectaculum omnibus præbuit. Antonius percussori Ciceronis pro allato capite dedit 25. millia Coronatorum. Golzius.

Mors Davidis & Ciceronis distant annis 1000. Considera nouissima verba vtriusque: videbis ibi lucem:

hic tenebras,
&c.

FINIS.

I ij

CLARISSIMI ET DOCTISSIMI
VIRI D. ABRAHAMI BVCHOLCERI
memoriæ S.

Empora dinumerans, indefessoque labore
Orbes retescens temporum:
Perplexa euoluens, & clara in luce reponens
Densis tenebris obsita,
Hæc, cursu in medio nos BVCHOLCERE relictos
Sursum profectus deseris?
Scilicet hic sola gaudens caligine mundus
Indignus hac fuit face.
At te parte Operis liceat plus dicere laudis
Iustæque adeptum gloria,
Quàm nimium multos operis quos falsa peracti
Imago inanis decipit.

Theodorus Beza Vezelius, Ecclesiæ
Geneuensis Doctor, posuit.

EPICEDIVM VIRO REV. ET CL.
DN. ABRAHAMO BVCHOLCERO THEOLOGO
& Chronologo præstantissimo, scriptum à
Iohanne Weidnero Med. D.

Qui numeros, qui secla fuit dimensus & annos:
Quique sacrum verbo pavit ouile DEI:
Hæc BVCHOLCERVS post fata quiescit arena:
Nec timet impendens ex aquilone malum.
Hic puer ingenium nactus cœleste, dicauit
Ingenium Musis, cor animûmque DEO.
Iudicium rexit dexterrimus arte MELANCHTHON:
Sed mores flexit Flaminis aura sacri.
Ergò ubi doctrina compleuerat ubere pectus:
Quattuor & linguis lingua disertâ foret:

In lucra

In lucro posuit tenere dare iura iuuenta,
Hic ubi Grunberga mœnia parua iacent.
Hinc accersitus Sprotam preconia fausta
De meritis cepit CRHISTE sonare tuis.
Parua figura viro, sed vox pro corpore maior,
Suavis, acuta, gravis, numine plena fuit.
Instar Luscinia, quam non æquare volucrum
Mille genus cantu vocis & arte queat.
In vultu Charites, in labris Suada sedebat:
Materiam Phœbus, verba Minerva dabat.
Obstupuere senes ad non audita magistri
Dieta: gemunt: lacrimis grandibus ora rigant.
Excipiunt alij velocibus aurea pennis
Dogmata, que tanquam mystica sacra premunt.
Nympha potens viadri ripas habitabat amœnass
Qua stat vitiferis subdita Crosna iugis.
Hæc incensa viri donis & munere fandi,
Sorte frui vatem splendidiorè iubet.
Sed breue tempus erat, cum mors rapit inuida Nympham
Illustrem mèritis, stirpe, pudore, fide.
Ergo Freistadium fatis accitus ad urbem,
Absoluit vitæ fila suprema sue.
Quantus vir fuerit, qui non, dum vita manebat,
Audyt, ille legens scripta relicta, sciet.
Fortunate senex, tibi nunc secura malorum
Contigit & finem non habitura quies.
Nobis fata flagrans Boreas horrenda minatur:
Imminet à cunctis & noua plaga plagis.
Tu grauibus curis, morbis ac morte solutus,
Incola iam stabili viuus in arce DEI.
O salue decus Elysia telluris ABRAME:
O pater: ô patriæ currus equesque vale.

MANIBVS BEATISSIMIS VIRI
INCOMPARABILIS DN. ABRAHAMI
BVCHOLCERI Theologi &
Chronologi excellen-
tissimi.

*CHRISTE tuus iacer hic seruus, cui nomen auorum est
A faginetis indium.*

*Magna fides ABRAHÆ fuit illi in pectore magno,
Magnisque cum virtutibus.*

*Magnum iudicium: mens magna: industria magna:
In paruulo corpusculo.*

*Scripta fidem faciunt animata & numine plena:
Volumen ingens aureum.*

*Tempora quod numerat tacito labentia cursu,
Mira vicissitudine.*

*Perlege cum fructu hoc quicumque volumina sacra
Vis scire lector optime.*

*Vnum hoc pro multis erit instar Bibliothecæ
Velutque cornucopiæ.*

*At tu luce sacra hinc abiens fruere ætheris alti
Sinu quiescens Abrahæ.*

*Pro studiis istis, indefessoque labore
Quem præstitisti Ecclesiæ.*

*Reddita digna tibi est merces in luce beata,
Inter beatos cœlites.*

*Plaudite oboros inter cœlestium ABRAHAME, Deoque
Iam sacra pange carmina.*

*In gratiam Godefridi & Abrahami F. hæredum & libe-
rorum: præcipuè verò defuncti Bucholceri hono-
rem: rogatu Baldassaris Calmanni Ludirectoris Sile-
sij viri doctiss.*

M. Christophorus VVinerus F.
LACRI-

L A C R I M Æ

In obitum Reu. viri D. Abrahami Bucholceri & An-
næ Calaminæ matronæ honestissimæ.

Sic igitur, dederas mihi quos, IOVA Magne, parentes
Sustulit atroci mors inimica manu.

Nec tuæ fatales flexit doctrina sorores
O Genitor, vita carior ipse mea.

Nec tua te pietas nec morum texit honestas
O Genetrix, oculis carior alma meis.

Heu spes fallaces: vobis in luce locatis
Optabam Phæbo castra dicata sequi.

Et mea iam teneros fingeat venula versus:
Sperabam & viuûm ferre per ora melos.

Heu spes fallaces humano in corpore fixas:
Dum spero, ex oculis spem rapit atra dies.

Quid mihi, quid superest tandem nisi numen amicum,
Numen in ethereo quod viget axe poli.

Vivere, chare parens, te propter, vescier aura
O Genetrix propter te mihi dulce fuit.

Mutatis vicibus vos propter lumine cassos,
Luce poli misero nunc mihi triste frui.

Sed quia, summe DEVS, tua sic tulit alma voluntas,
Tu mihi, tu es solus, portus & aura super.

Orbus ego ast orbis quia te offers ipse patronum,
Molliter in gremio, IOVA, quiesco tuo.

Hæc, gemitus inter, lacrimas hæc inter, ad urnam
Ardoris fundo signa futura mei.

Alme vale Genitor, tu, quam Calamina sub auras
Stirps tulit, æternum ô ANNA beata vale.

Lacrimas hæc ad tumulum parentum carissimorum
debitæ pietatis & obseruantia ergo, Godefri-
du, Bucholcerus Grunebergius fundebat.

Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Nb 326.

8

ULB Halle
006 633 544

3

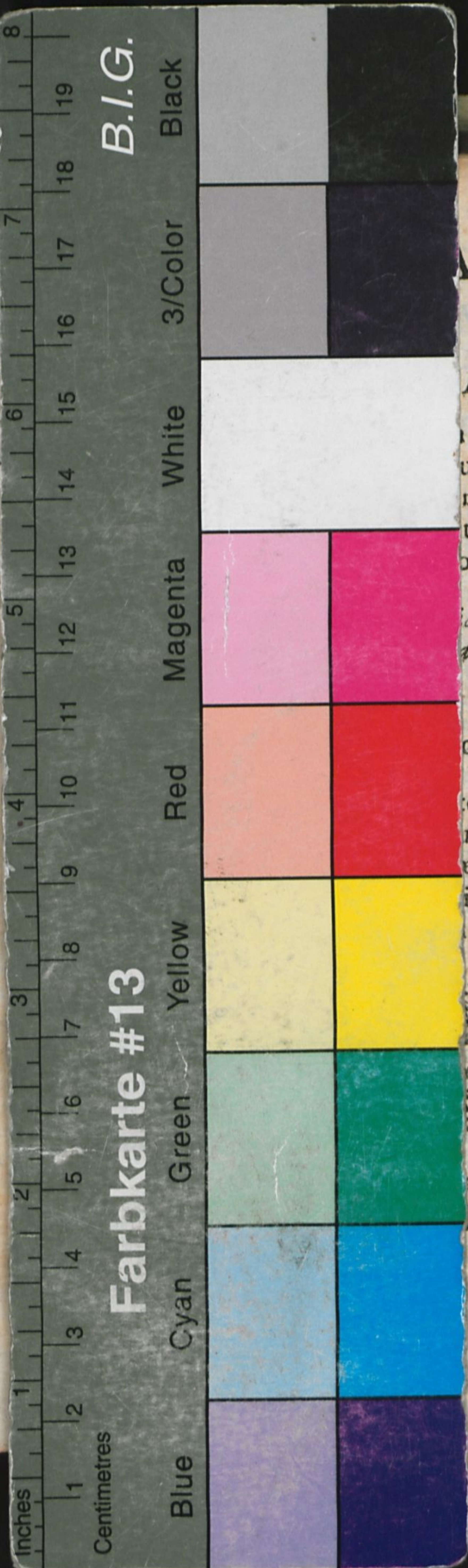
Slb

Voll

nc.

ALOGVS SVLV M ANORVM:

annorum seriem, ab eiectis ex
us, vsque ad mortem M. Tullii
mpore Consulum auctoritas &
tores delata, desit, & Consules
orarii creati capti sunt.

*ae Romane scriptoribus singulari
a contextus & conscriptus,*

A B

O BVCHOLCERO.

tem auctoris, cum propter com-
m studia, tum propter Hi-
e cognitionem & Scri-
iceronis lectionem
ucem editus.

a Commeliniana.

. XCVIII.